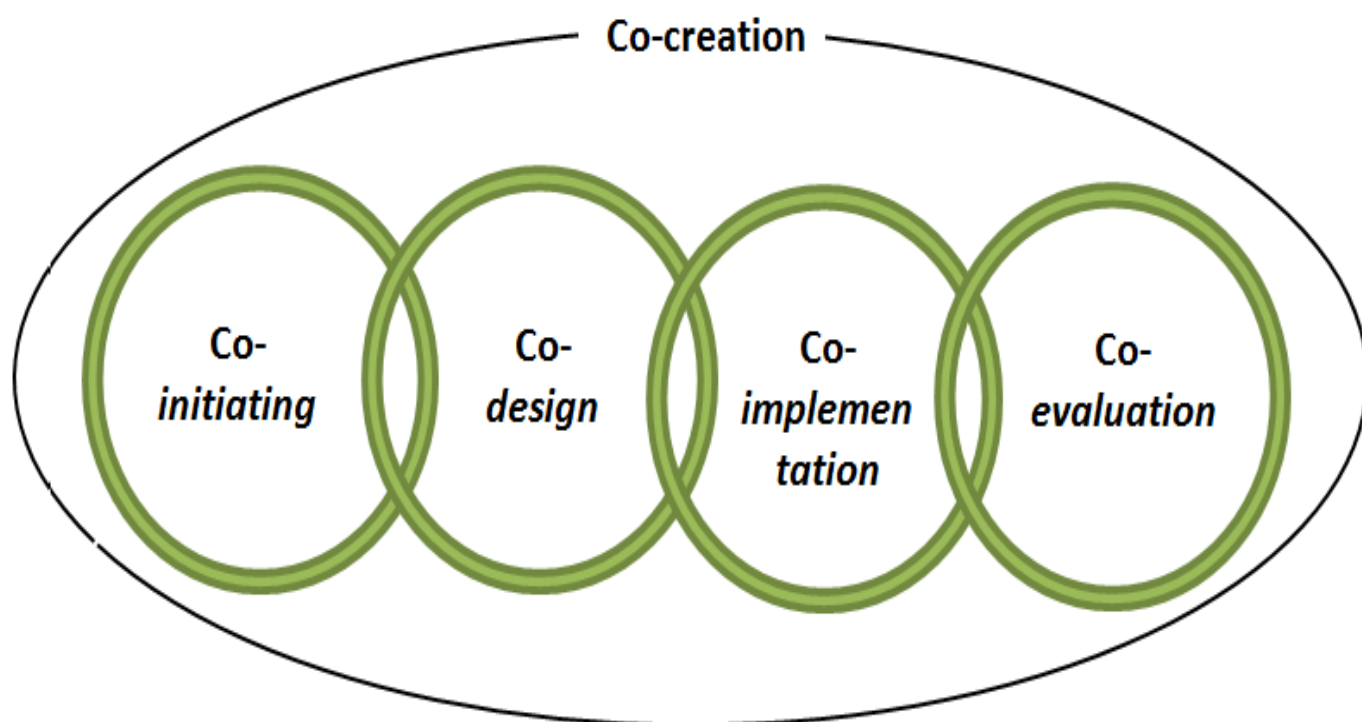

Medskapardemokrati

Interaktiva styrningsprocesser och
medskapande dialogarbetsätt

FÖRORD

KAIROS är ett transdisciplinärt forskningsprojekt med uppgift att producera kunskap om och arbetssätt i rättvisa och socialt hållbara städer. Den abduktiva forskningsansatsen blir härvidlag naturlig. Till skillnad från den deduktiva (som utgår ifrån teorin eller en hypotes och går ner i empirin för att pröva hur teorin förhåller sig till verkligheten) eller den induktiva (som utifrån en empirisk verklighet med hjälp av teorin försöker förklara denna verklighet) rör sig den abduktiva metoden fram och tillbaka mellan empiri och teori. Metoden strävar på så sätt efter att inte bara förklara verkligheten utan också efter att bidra till teoriutveckling. Ofta krävs här någon form av deltagande observation eller aktionsforskning där forskaren ingår i praktisk samverkan med de förhållanden i empirin som studeras. Det är relativt sällan som forskningsprojekt orkar med att leva upp till de krav som den abduktiva metoden medför i praktiken. Det är inte alltid som forskaren har tillgång till en empiri som därtill möjliggör egen samverkan.

Inga-Lisa Adlers uppsatsarbete kring Medskapardemokrati utgör ett utomordentligt viktigt exempel på de resultat som den abduktiva metoden kan åstadkomma när metoden användes som bäst. Inga-Lisa kom in i KAIROS-projektet med en bred empirisk erfarenhet av medskapande genom sitt arbete med ett utvecklingsprojekt och var intresserad av att använda denna fallstudie till att pröva KAIROS analytiska ramverk och teoretiska utgångspunkter för att såväl förstå det som hon observerat tidigare och också att bidra till projektet KAIROS teoriutveckling. Precis i början av sitt arbete erbjöds också Inga-Lisa möjlighet att följa ytterligare ett projekt med medskapande i fokus. Hennes empiriska bas kom därmed att utvidgas och öka forskningsmetodens användbarhet.

Inga-Lisa delar därtill ytterligare en av projekt KAIROS utgångspunkter, nämligen synen på samhällsförändring. Projektet ser på samhällsförändring som resultatet av en process där dominerande tankemönster inte längre klarar av att hantera sin tids samhällsproblem utan utmanas av andra tankemönster och omdanas till nya. Så är fallet inte minst vid frågan om social hållbarhet. Innehållet i begreppets grundpelare säkerhet, utveckling och rättvisa, och som bestäms genom en ständigt pågående förhandling, utmanas nu återigen genom vår tids stora samhällsomdaning där det lokala flätas samman med det globala. En analys av interaktionen mellan politiska och ekonomiska beslutsfattare å ena sidan och olika invånargrupper å den andra för att förstå hur diskurser formas och uttrycks blir härvidlag central. Frågan om hur diskurser sprids och implementeras i olika kontexter blir därmed också av stor vikt för projektet. Här bidrar Inga-Lisas uppsatsarbete till projektets teoretiska utveckling genom sin användning av Skandinavisk institutionell teori. Genom sina två fallstudier visar Inga-Lisa på hur idéer (diskurser) fångas upp, paketeras, reser omkring, paketeras upp och vad som händer under resan. Slutsatserna från hennes fallstudier visar på hur svårt det i praktiken är med medskapande när gällande budgetramar och politiska realiteter i förväg bestämt ramarna. Hon visar samtidigt på att medskapande är möjligt och bär på en viktig transformativ kraft.

Inga-Lisa Adlers arbete har med rätta blivit uppmärksammat. Arbetet har under hösten lagts fram som en Masteruppsats vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs Universitet, tilldelats högsta vitsord och valts ut att publiceras i Förvaltningshögskolans skriftserie – rapport nr 134. Inga-Lisas uppsatsarbete uppmärksammades tillika av 2014-års Demokratiutredning där den utvaldes som en av fem masteruppsatser att som

kunskapsunderlag ingå i utredningens bilagor. Det kan tolkas som att medskapande ligger i tiden och utgör ett viktigt och konkret sätt på vilket mellanvalsdemokrati kan utvidgas och fördjupas och komplexa samhällsproblem formuleras och hanteras.

Göteborg i november 2015

Hans Abrahamsson, Projekt KAIROS

Docent i freds- och utvecklingsforskning,

Institutionen för Globala Studier, Göteborgs Universitet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
INLEDNING	5
Socialt hållbar stadsutveckling – ett translokalt idékomplex	5
Syfte och frågeställningar	7
Medskaparsamhälle – Varför, När, Var, Hur	8
Disposition	12
TIDIGARE FORSKNING OCH TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	13
Tidigare forskning om medskapande	13
Teoretiska utgångspunkter	21
STUDIENS GENOMFÖRANDE	28
Forskningsdesign	28
Tillvägagångssätt	29
Bearbetning av data	32
Reflektion kring genomförande	32
MEDSKAPANDE I PRAKTIKEN	34
Varför och hur idén om medskapande presenterades	34
Den lokala kontextens befintliga dialogarbetsätt och värderingar	36
Utseende på det tidiga medskapandearbetet	38
Medskapande dialogarbetsätt i praktiken	40
ANALYS	52
Medskapande dialogarbetsätt i sammanfattning	52
Paketering	53
Mottagning	55
Handling	58
Institutionalisering	59
Dialog blir monolog – På väg mot institutionalisering?	60
SLUTSATSER	63
Hur formas och vad kännetecknar medskapandediologen?	63
Vilka roller uppstår och vilka aktörer skapas i medskapandeprocessen?	64
Vad ger det medskapande dialogarbetsättet för implikationer?	66
En dynamisk och politisk styrningsprocess	67
Avslutande reflektion	69
Förslag till vidare forskning	70
REFERENSER	72
BILAGA	77

INLEDNING

I följande kapitel ges en bakgrund till framväxten av vad som kallas för att komplettera servicedemokratin med ett ”medskaparsamhälle”. Kapitlet behandlar vad en interaktiv samhällsstyrning innebär och varför medborgarens roll och politiska delaktighet har kommit att intensifieras ifråga om social hållbarhet.

Det tog mänskligheten 3000 år att bygga städer för dagens tre miljarder människor. Det är en imponerande siffra - omkring hälften av alla människor är idag stadsbor. Men det är ingenting mot vad som väntar! Enligt FN beräknas 80 procent av mänskligheten att bo i städer år 2040. På bara 30 år måste vi alltså bygga städer för ytterligare tre miljarder människor.

(Lars Reuterswärd, Mistra Urban Futures)

Urbaniseringstakten innebär nya utmaningar. Samhällets förmåga att hantera komplexa samhällsfrågor ställs på sin spets, inte minst ifråga om samhällsinvånarens delaktighet samt möjlighet att förstå och känna sammanhang och tillit. Utanförskap och segregation går hand i hand med frustration över samhällets orättvisor, vilket kan uttrycka sig demokratihämmande i form av såväl våld som passivitet (Abrahamsson 2012). I takt med utvecklingen mot ett allt mer nätverksorienterat samhälle, där städer ofta understryks som viktiga nav, framväxer idéer om ett medskaparsamhälle för att öka inkludering och minska samhällets konfliktbenägenhet. En utvidgad demokrati där de som bor, vistas och arbetar har möjlighet att medskapa de beslut som berör den egna vardagen förklaras vara avgörande för social hållbarhet (Abrahamsson 2015a). Vilken form deltagandet får är därför av vikt för det kontinuerliga demokratibygge som hållbar stadsutveckling kräver. Dialog är en förutsättning för medskapande och innebär inte bara en metod utan också ett maktutmanande förhållningssätt till den representativa demokratis ideal om en traditionell beslutskedja (Abrahamsson 2013, Montin 2006). Hur yttrar sig medskapande dialoger? Medskapande styrningsprocesser är ett tämligen outforskat område. Kanske kan det uppstå nya samverkansformer mellan det offentliga och civila genom ett medskapande arbetssätt – Eller blir medborgares medskapande en skenbar delaktighet som snarare äventyrar den sociala hållbarheten? Det är mot denna bakgrund som syftet med föreliggande studie är att bidra med kunskap kring det medskapande dialogarbetssättets former och konsekvenser.

SOCIALT HÅLLBAR STADSUTVECKLING – ETT TRANSLOKALT IDÉKOMPLEX

Vi beskrivs vara på väg in i en ny era – ”vår tids stora samhällsomdaning” (KAIROS 2013). Tillsammans omformar processerna globalisering, migration och urbanisering föreställningar om de tre värdegrunderna säkerhet, utveckling och rättvisa. Det är dessa värdegrunder som utgör grundpelarna för social hållbarhet, vilken kräver en balans eller jämvikt emellan (KAIROS 2013:2f). Människors upplevelse av och på vilka sätt politiska ideologier formas av betydelsen av säkerhet, utveckling och rättvisa har visat sig vara viktiga förklaringsfaktorer för samhällsutveckling. Värdegrundernas innehåll och betydelse varierar beroende på kontext. I samband med globaliseringens växande intensitet

har diskurserna kring dessa värdegrunder förändrats på ett sätt som har aktualiserat nya demokratiska dimensioner. Uppmärksamheten har riktats mot frågan om människors möjligheter till politisk delaktighet och medskapande i sin egen samhällsutveckling (KAIROS 2013:6f, Hettne 2009, Bengtsson 2008:130).

Förändringarna kan på ett övergripande plan åskådliggöras som att människors vardagliga trygghet och förutsägbarhet är vad som främst betecknar *säkerhet* snarare än skydd mot militära hot. Utbildning, livskvalitet och folkhälsa tenderar att vara starkare indikatorer för *utveckling* än ekonomisk tillväxt. Begreppet *rättvisa* har vidgats från att fokusera på resursfördelning till att i hög grad också vara en jämlikhetsfråga om kulturellt erkännande och politiskt inflytande. Genom den ökade betoningen av medborgerlig tillgång till politiska och offentliga rum, inom vilka beslut som påverkar människors vardag och livschanser fattas, har även frågan om social rättvisa och inkludering lyfts (Abrahamsson 2013:8). Förändrade förutsättningar och värderingar bland medborgare innebär med andra ord direkta konsekvenser för de demokratiska institutionerna, särskilt ifråga om medborgares politiska deltagandepreferenser och möjlighet till inflytande (Dalton 2000:254).

Med samtidens ökade betydelse av nätverkssamarbete och partnerskap följer också förändrade uttryck för maktutövning (Abrahamsson 2013:8,23). Allt fler regeringar påtalar ett behov av samverkan mellan olika samhällsaktörer. I Sverige fastslogs det, vid millennieskiftets Demokratiutredning (SOU 2000:1), ett behov av en utvidgad demokrati genomsyrad av mer deliberativa kvaliteter med ökad medborgerlig delaktighet utöver valperioden. Behovet av att analysera och utarbeta åtgärdsförslag för att öka, bredda och stärka medborgares deltagande och inflytande under mellanvalsperioder, har även uppmärksammats av föregående regering som tillsatte en ny demokratiutredning. Direktiven för dagens Demokratiutredning (Kommittédirektiv 2014:111) berör delvis att utvärdera formerna för delaktighet och identifiera samhällsförändringar som långsiktigt kan påverka det demokratiska deltagandet – något som också är ämnet för föreliggande studie. Även i samband med Delegationen för hållbara städer (2011) konstateras otillräcklig dialog med medborgare utgöra ett demokratiskt underskott och betydande hinder för hållbar stadsutveckling. I nätverkssamhället framväxer ett större behov av tidig och kontinuerlig dialog om stadsutveckling med medborgare som kunskapskomplement (SOU 2011:01/2012/66:16). Medborgardialog har kommit att bli ett av de främsta verktygen i svensk demokratiutveckling (Tahvilzadeh 2013:19). Att på allvar verka för en *medskapande* maktordning kan därför ses som lösningen på hur socialt hållbar utveckling underifrån kan möjliggöras. Medskapande kan härledas ur begreppet *delaktighet* och åsyftar att medborgare är med och skapar från början till slutet av en beslutsprocess. Ett medskapande dialogarbetssätt utgör både en dialogmetod för och ett förhållningssätt till delaktighet och demokrati. Politiker och tjänstepersoner behöver ge medborgare en medskaparposition, ur vilken en kontinuerlig interaktion med beslutsfattare förs i syfte att producera gemensamma lösningar på gemensamma samhällsproblem (Abrahamsson 2013, Montin 2006:147,157). Det innebär en förändring som ställer nya krav på såväl tjänstepersons- och medborgarrollen som den representativa demokratins principer. Vad händer i mötet mellan det civila och offentliga under en interaktiv styrningsprocess där medskapande dialogarbetssätt är utgångspunkten?

Tidigare forskning kring hållbarhetsarbete har till största del tillägnats resultat och framgångsfaktorer snarare än själva processen ur vilken resultatet kan härledas. Oftast begränsas forskningsresultat till de två olika hierarkibaserade förklaringsmodellerna om att

samhällsförändringar antingen uppstår genom maktavares förändringsarbete uppifrån och ner, eller genom medborgares påtryckningar nerifrån och upp (Abrahamsson 2013:15). Hur sammanfallande intresse från maktavare med medborgares krav kan komma till stånd i ett medskapande arbetssätt är ett tämligen outforskat område. Ett medskaparsamhälle – med ökad interaktion mellan det offentliga och civila – torde inte *per se* betyda ett säkrande av social hållbarhet. Inte minst aktualiserar en ökad interaktion med syfte att identifiera samhällsproblem och -lösningar diskussionen om dialogens former och konsekvenser. Detta lyfter centrala frågor kring *vem* som kan och bör betraktas som aktör, *varför* medborgare inkluderas och *när* de inkluderas. Inom forskningsfältet för co-creation (medskapande) och co-production har medborgaren som en ”co-implementer” studerats mest frekvent (Voorberg et al. 2013:11f). Det är därför angeläget att förklara medskapande styrningsprocessers organisering på ett så heltäckande sätt som möjligt och bidra med en pusselbit till både forskningen och de praktiker som på olika sätt hanterar interaktiva styrningsprocesser i vardagen. För det är på den lokala nivån som de globala utmaningarna gestaltas och konkretiseras och således behöver mötas och hanteras. En tvåfallstudie av två storstadsstadsdelar, som har kommit olika långt i det medskapande dialogarbetet, förefaller härvidlag ge förutsättningar att fånga en helhetsbild av styrningsprocessens former och konsekvenser.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med föreliggande studie är att förklara formerna för och konsekvenserna av interaktiva styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetssätt. Syftet operationaliseras genom tre frågeställningar:

- 1) Hur formas och vad kännetecknar medskapandediologien?
- 2) Vilka roller uppstår och vilka aktörer skapas i medskapandeprocessen?
- 3) Vad ger det medskapande dialogarbetssättet för implikationer?

Frågeställningarna har vidare brutits ner till delfrågor. Svaren på delfrågorna utgör tillsammans svar på frågeställningarna. Därigenom förväntas svar på studiens syfte att uppnås.

Delfrågor för frågeställning 1 ämnar ge svar på: Vilka faktorer som är centrala i organiseringen av medskapandeprocesser / Om och på vilka sätt ett manöverutrymme formas genom medskapande dialogarbetssätt / Huruvida tjänstepersoners och medborgares olika handlingar etableras och stabiliseras på ett sätt som ger möjlighet att arbeta medskapande i en dialogprocess.

Delfrågor för frågeställning 2 ämnar ge svar på: Hur medskapande dialogprocesser växer fram över tid avseende motiv, förväntningar och förutsättningar / Om och i så fall hur tidigare skeden av medskapandeprocesser skiljer sig från senare skeden avseende maktförhållanden mellan tjänstepersoner och medborgare / Hur medskapandeprocesser yttrar sig i praxis avseende handlingsmönster och identitet.

Delfrågor för frågeställning 3 ämnar ge svar på: Om och i så fall hur och för vem medskapandeprocesser innebär ett stort inflytandeutrymme / Tänkbara hinder och möjligheter för medskapandeprocesser att fungera som styrningsrationalitet / Vilka implikationer som uppstår och hur dessa påverkar demokratiska principer avseende politisk jämlikhet och ansvarsutkrävande.

Ett analysverktyg har utvecklats under forskningsprocessens gång och fungerar som en utgångspunkt för datainsamling och analys. Analysverktyget utgår från studiens syfte och

frågeställningar där specificerade frågor och kategorier, baserade på tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter, ställs i relation till delfrågorna.

MEDSKAPARSAMHÄLLE – VARFÖR, NÄR, VAR, HUR

Globala strömningar i det postmoderna samhället

I takt med ökande insikter om urbaniseringens effekter – och *de facto* att vi lever på en planet med ändliga resurser – florerar idéer om vad hållbar stadsutveckling innebär och hur vi når dit. Inte sällan förklaras Brundtlandsrapporten ”Our Common Future” (1987) som tidpunkten då idén om ”hållbar utveckling” fick sin verkliga innebörd på den internationella politiska arenan. Lanseringen av det globala handlingsprogrammet ”Agenda 21” (1992) klargjorde hur respektive land under det tjugoförsta århundradet skulle ansvara för hållbarhetsarbetet utifrån sin lokala kontext. Särskilt betonades betydelsen av medborgares direkta deltagande i miljö- och utvecklingsrelaterat beslutsfattande. Hållbarhetsarbetet skulle främst bedrivas underifrån med lokalsamhällets aktörer. Alla samhällsgrupper förväntades engageras i form av individer, folkgrupper, ideella föreningar och lokalt näringsliv. Det aktiva medborgarskapet som målades upp i Brundtlandsrapporten har emellertid inte förverkligats i Europa utan medborgarens roll i planering har snarare varit tillbakadragen (Bartholdsson 1999 & 2009:78, Olsson red. 2005:14ff,52, Forsberg 2007:27, Jagers 2005:10, Stenberg 2013).

Behovet av aktiva medborgare och ett underifrånperspektiv för att nå hållbara samhällslösningar tycks bli än tydligare i samhällsutvecklingen. Tid och rum har kommit att flätas allt närmre i vad som ofta benämns *glokalisering* där ett kommunikativt samspel mellan globala influenser och lokalt vardagsliv sägs underbygga ett slags globalt nätverkssamhälle (Abrahamsson 2015a, Listerborn 2013). Migration har delvis genom den globala kommunikationsteknologins expansion kommit att bli transnationell i sin form. Människor orienterar i allt större utsträckning sina liv mot två eller flera platser samtidigt. Den ökade, gränsöverskridande och nätverksbundna rörligheten har vidare förstärkt urbaniseringen och staden som politisk aktör i samhällsutvecklingen (Kennedy 2010, Righard 2008, Abrahamsson 2012, Lidskog 2006:117). I globaliseringens spår blir också staden en kontext för utveckling av medborgarskapet. Det sociala kontrakt, genom vilket välfärdsregimer historiskt sett erbjudit befolkningen ekonomisk och social trygghet, beskrivs luckras upp samtidigt som den suveräna statsstyrningen försvagas. Många institutioner som har utvecklats under modern tid fungerar inte längre såsom ursprungligen tilltänkt och står oförmögna att lösa de samhällsproblem som uppdragas (Esping-Andersen 1990, Lidskog 2006:45, Abrahamsson 2015a). Med samtidens globala strömningar krävs och följer således nya former för samhällsstyrning, vilket gestaltas som allra tydligast på lokal samhällsnivå.

Politik bygger på sociala rörelser, nätverk och platta organisationer och överallt finns en dold diskursiv makt och ett motstånd. Det handlar om en organisatorisk samverkan mellan offentliga, privata samt ideella organisationer och civilsamhälle. Vi kan beskåda ett skifte från hierarkiska till mer nätverksorienterade former för beslutsfattande. Statens roll och betydelse har förändrats från ”command and control” till en mjukare styrning i form av att exempelvis ange övergripande problemformuleringar, konstruera identiteter och mening (Pierre & Peters 2005, Abrahamsson 2015a, Elander & Ugglå 2009:63ff, Jacobsson & Sundström 2006:20fff). Under det senaste decenniet har *governance* fått genomslag som

begrepp för den styrningsform och successivt kommit att ersätta den traditionella styrningsformen *government*. Ofta används begreppet *multi-level-governance* vilket av många definieras som "the process in which public and private actions and resources are coordinated and given a common direction of meaning" (Pierre & Peters 2006:78f). Relationen mellan aktörerna är både vertikal som horisontell i sin form. Governance-begreppet kan till svenska översättas som "interaktiv samhällsstyrning" och utgör mer diffusa maktstrukturer då olika styrningsprocesser från olika institutionella nivåer sammankopplas (Hedlund & Montin 2009:9, Hettne 2009, Pierre & Peters 2000).

De traditionella politiska institutionernas förändrade karaktär blev särskilt påfallande i samband med 1980- och 90-talets ekonomiska åtstramningar och etablering av nyliberala regeringar. Den styrningsrationalitet som fick sitt genombrott under perioden omnämns ofta i termer av New Public Management (NPM). Utvecklingen innebar en decentraliseringstrend där den offentliga sektorns verksamhet skulle minska genom att adaptera näringslivets och markandens struktur med konkurrensutsättning och privatisering (Pierre 2011, Bergström & Dobers 2000:167ff, Forsberg 2007:23). En central beståndsdel var att betrakta och uttrycka "medborgaren som kund", detta för att göra den offentliga verksamheten mer responsiv till medborgarnas individuella behov. Genom att låta medborgare tillföra kunskaper och få känsla av delaktighet i beslutsfattandet förväntades också beslutens genomförande att underlättas och förvaltningen effektiviseras (Montin & Granberg 2013, Pierre & Peters 2005, Abrahamsson 2015a), vilket vi har anledning att återkomma till.

Från att i government-anda ha stått för definiering av kollektiva mål och genom centralstyrd lagstiftning och tvingande regler uppnå dessa, är de politiska institutionerna i dagens governance-anda en del av en bredare partnerskaps- och samverkansprocess. Governance representerar ett nytt politiskt fenomen eller politisk stil för att såväl definiera som lösa kollektiva samhällsuppgifter – något som kommit att rikta strålkastarljuset mot medborgarens samhällsdeltagande (Pierre & Peters 2005, Abrahamsson 2012).

Medborgaren i flernivåstyrningssystemet

De senaste decennierna har länder i Europa präglats av en samhällsutveckling som utmanar det representativa demokratistyret. Oftast lyfts de politiska institutionernas fragmenterade legitimitet och minskade förtroende hos medborgarna fram som huvudfaktorer. Omvärderingar hos medborgare och försämrade kontaktytor mellan medborgare och politiska partier uttrycks inte minst genom det sjunkande valdeltagandet och den minskade tilltron till auktoriteter. Det har också visat sig att majoriteten medborgare förordar en maktförskjutning till medborgarna ifråga om beslutsprocesser. Det politiska landskapet står därmed inför betydande krav på att öka integreringen av medborgare i det politiska rummet och reformera de sätt på vilka beslut fattas (Bengtsson 2008:162ff,166f, Abrahamsson 2013:23).

Inom forskningsvärlden pågår diskussioner kring huruvida NPM är passé eller om kundperspektivet kommit att kompletteras med en förväntan på medborgaren som politisk aktör. En kort internationell utblick visar att det i Storbritannien, där NPM först fick sitt genombrott, talas om "the rediscovery of the civic". Positioneringen av medborgaren som medskapare har fått en tydlig markering i diskussionen rörande lokalpolitisk förändring. Partnerskap och deltagande kom att bli nyckelinstrumenten i New Labours "tredje-vägen-politik" dels för att råda bot på den ineffektiva byråkratin, dels för att motverka

marknadslösningarnas orättvisa mekanismer gällande resursfördelning och tillvaratagande av olika aktörers kompetenser (Sullivan & Skelcher 2002:212, Barnes, Sullivan & Matka 2007:68, Giddens 2000). Medborgarna förklaras vara ”empowered partners” vilka skall internaliseras i policyprocessen och leverera service genom samråd. Hur dessa partnerskap fungerar ur demokratisk synvinkel råder det olika meningar om. Exempelvis kan synergieffekter mellan partnerskap och delaktighet conceptualiseras som konsultation, vilken etablerats utifrån ett specifikt syfte där medborgares synpunkter efterfrågas. Det blir härav angeläget att ifrågasätta huruvida medskapande föreligger (Lowndes & Sullivan 2004:55,62f, Newman 2001:104). Liknande slags intensifierade medborgarfokus sker sedan det chockerande låga valdeltagandet i Nederländerna (1990), där politiker beskrivs ha börjat ”the search for the lost citizen” med en betoning på att medborgare är mer än klienter och kunder (Kickert 2003:387f). Idén om ”interactive policy/decision-making” har fått ett relativt stort genomslag, innebärandes att statliga aktörer på ett mer informellt sätt involverar medborgare i ett tidigt skede av en policy- eller beslutsprocess. Samverkan utgörs av konsultation, förhandling och deliberation med mål att frambringa konsensus eller kompromisser, vilket också kan problematiseras utifrån ett medskapandeperspektiv (Akerman et al. 2004:83, Kickert 2003:388, Klinj & Koppenjan 2002).

Behovet av att hitta former som kan komplettera den representativa demokratin ökar även i Sverige. Demokratimodellen har flyttats utåt och nedåt de senaste decennierna. Den Demokratiutredning som gjordes runt millennieskiftet (2000) förespråkar ett slags mellanvalsdemokrati med förmåga att fånga upp och göra praxis av medborgarnas politiska delaktighet utöver valperioden vart fjärde år (SOU 2000:1). I en statlig proposition konstateras det vidare att ”Den svenska demokratin bör kännetecknas av ett brett medborgerligt deltagande inom ramen för den representativa demokratin. De politiska partierna har också i framtiden en uppgift som huvudinstrument för den politiska maktutövningen som bärare av folkviljan” (Prop. 2001/02:80,s27). Vad som framträder som en nyhet är att alternativa instrument vid sidan av partierna, som traditionellt sett utgjort ett enväldigt legitimt instrument, i allt större utsträckning betraktas som legitima ur ett demokratiperspektiv. Detta för att åstadkomma ett ”brett medborgerligt deltagande” (Montin 2006). Med sin minskade attraktionskraft har det blivit allt svårare för de politiska partierna att leva upp till sin viktiga representativa roll och fungera som länk mellan medborgarna och beslutsfattarna. Medborgare tenderar snarare att söka sig bortom den representativa demokratin primat till andra slags aktörer och arenor för samhällsdelaktighet (Abrahamsson 2013:23, Bengtsson 2008:166). För vissa befolkningsgrupper – särskilt resurssvaga i utsatta bostadsområden – har den representativa demokratin kommunikationskanaler över huvud taget aldrig existerat. Uppfattningen om att fler offentliga rum för politiska samtal måste öppnas har i och med dessa insikter förstärkts (Karlsson & Gilljam 2015:31, Abrahamsson 2012).

Framväxten av en ny interaktiv styrningsform på lokal nivå

Medborgaren som medansvarig för produktion av samhällsservice är inget nytt fenomen i Sverige. Vad som emellertid skiljer det traditionella politiska deltagandet, exempelvis valdeltagandet, som förknippas med den representativa demokratin från de nya eller alternativa formerna för deltagande, är att de senare utmanar den representativa demokratin ideal om en traditionell beslutskedja. Deltagandet går vid sidan av de traditionella politiska institutionerna och folkrörelserna i en tid präglad av individualism,

utökade informations- och kommunikationsmöjligheter samt nya sociala rörelser av nätverkskaraktär. En grundläggande förklaringsfaktor till framväxten av den medskapande styrningsformen och dess politiska deltagandeformer står därför att finna i medborgarnas förändrade relation till offentlig politik. Det politiska systemets legitimitetsproblem och de offentliga institutionernas insikter om bristande effektivitet och förmåga att leverera samhällsservice är ytterligare centrala förklaringsfaktorer. Att effektivisera resursanvändningen går hand i hand med det ofta uttryckta ”institutionella kapacitetsbyggandet” inom vilket medborgare i allt större utsträckning betraktas som värdefulla resurser (Montin 2006:6f, Montin 2007:39, Hedlund & Montin 2009:11).

Utvecklingen av den interaktiva styrningsformen kan också förstås i ljuset av vad som har beskrivits som första, andra och i synnerhet tredje generationens politikområden. Samtliga generationsfaser är integrerade med varandra, men det mest relevanta i sammanhanget är brytpunkten mellan den andra och tredje. Under andra generationens politikområden (socialpolitik, utbildningspolitik, regionalpolitik etc.) byggdes välfärdsstaten. Nationellt beslutade reformprogram utträttades av en tämligen sammanhållen offentlig sektor dominerad av myndigheter, kommuner och landsting. Den framväxande tredje generationens politikområden (storstadspolitik, demokratipolitik, klimatpolitik etc.) skiljer sig härvidlag då resursorganisering kännetecknas av ett markant ökat samarbete mellan olika offentliga och privata samhällsaktörer. Politikområdenas institutioner är mer frikopplade från den tidigare starkare styrningskedjan bestående av problemformulering, politiskt beslut, verkställande och ansvarsutkrävande. Utmärkande är snarare samförståndsorienterade dialoger mellan aktörerna, även om samverkan och partnerskap också kan innebära ansvarskonflikter gällande hur samhällsproblem- och lösningar kan ”fördelas, avvärjas, kontrolleras och legitimeras” (Montin 2007:38ff, Hedlund & Montin 2009:11).

Den kommunala nivån kan liknas vid spindeln i nätet med särskilt ansvar för att upprätta samverkansprocesser med andra aktörer både lokalt, regionalt och transnationellt (Montin 2007:39,41). Sveriges kommunutveckling rymmer både förändrings- och kontinuitetsfaktorer vilka i allra högsta grad påverkar etableringen av den interaktiva styrningsformen. Kontinuiteten har främst att göra med de stabila institutioner som härrör från kommunernas historiska uppdrag om att vara en decentraliserad statsmakt. Den kommunala självstyrelsen karaktäriseras av statlig styrning, partisystem och en professionell och servicelevererande förvaltning, vilka tillsammans bildar en servicedemokrati. Till förändringsbenägenheten, som har visat sig de senaste trettio åren, hör bland annat ett uttalat förnyelsebehov som kan tillfredsställas genom att komplettera den professionella expertisen med medborgares vardagskunskaper och frivilligengagemang. Ett relativt omfattande arbete pågår bland landets kommuner och landsting för att ta fram verktyg som kan underlätta medskapande och medborgardialog (Montin 2006:1f,7f, Abrahamsson 2015a:6). Delaktighet och inflytande har också kommit att bli det första av de totalt elva prioriterade folkhälsoområdena som skall styra kommuners folkhälsoarbete (Stigendal & Östergren 2013). Ytterst är det en fråga om ett annorlunda förhållningssätt till medborgarrollen som under servicedemokratin huvudsakligen betraktats i termer av väljare, skattebetalare, konsumenter och mottagare av service och omsorg. I det framväxande nätverkssamhället kallas det allmänt för att ”komplettera servicedemokratin med ett medskaparsamhälle” (Montin 2006:1).

DISPOSITION

I *kapitel 2* redovisas tidigare forskning kring medskapande och hur begreppet kan förstås och definieras. Studiens teoretiska utgångspunkter presenteras och vävs avslutningsvis samman med tidigare forskning i ett analysverktyg.

I *kapitel 3* klargörs och reflekteras det kring studiens forskningsdesign, metodologiska tillvägagångssätt och bearbetning av datamaterial.

I *kapitel 4* presenteras studiens data i enlighet med analysverktygets struktur.

I *kapitel 5* görs inledningsvis en datasammanfattning som åtföljs av en analys av data enligt analysverktygets struktur.

I *kapitel 6* dras slutsatser och studiens syfte och frågeställningar besvaras följt av en avslutande reflektion och förslag till vidare forskning.

TIDIGARE FORSKNING OCH TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Med avstamp i tidigare forskning eftersträvas i föreliggande kapitel en definition av begreppet medskapande. Begreppet är omtvistat och används på många olika sätt. I den senare kapitel delen presenteras teoretiska utgångspunkter för att förstå studiens fall och avslutningsvis presenteras ett analysverktyg.

TIDIGARE FORSKNING OM MEDSKAPANDE

Medskapandebegreppet är känt som *co-creation* på engelska och omnämns vanligen i relation till det närbesläktade begreppet *co-production*. Den mest betonade skillnaden som framhålls i litteraturen är att *co-creation* utgår från medborgaren som en *co-designer* medan *co-production* behandlar medborgaren som en *co-implementer* (Bason 2010). Samtidigt visar en relativt omfattande studie (Voorberg et al. 2013), baserad på en databasgenomsökning av drygt 4000 vetenskapliga artiklar och böcker publicerade under åren 1987-2013 som nämner begreppen i sin sammanfattning, att *co-creation* och *co-production* ofta används som om de vore utbytbara. Efter databasgenomsökningen gjordes ytterligare ett urval där 122 av artiklarna och böckerna ledde till konstaterandet av *co-production* som det mest studerade. Tre olika typer av *co-creation* och *co-production*, som skiljer sig gällande grad av medborgarinvolvering, kan identifieras: 1) Medborgaren som *co-implementer* – medborgaren är med och implementerar där olika instanser refererade till ”government” tidigare har stått för genomförandet av offentlig service. 2) Medborgaren som *co-designer* – medborgaren är involverad beträffande innehållet i processen av serviceproduktion. 3) Medborgaren som *initiativtagare* – medborgaren sätter agendan och tar initiativet till att formulera en specifik service (Voorberg et al. 2013:27).

Tabell 1. Olika typer av co-creation/co-production

Typ	Co-creation	Co-production	Total
Medborgaren som co-implementer	51 %	50 %	50 %
Medborgaren som co-designer	25 %	28 %	28 %
Medborgaren som initiativtagare	14 %	9 %	9 %
Ingen specifik typ	10 %	13 %	13 %
Total	100 %	100 %	100 %

(Omarbetad och delvis översatt till svenska av författaren utifrån Voorberg et al. 2013:11)

Som visas i tabell 1 råder en tämligen jämn spridning mellan de olika typerna, vilket tyder på begreppens nära sammankoppling. Exempelvis har 51% av forskningsbidragen där *co-creation* har studerats betraktat medborgaren som en *co-implementer*, vilket skall jämföras med 50% bland de där *co-production* har studerats (Voorberg et al. 2013:11). Ett

forskningsresultat som med andra ord står i kontrast till Basons distinktion (2010). De olika definitionerna av begreppen har många gemensamma nämnare. Den främsta utgångspunkten för användare av både co-creation och co-production är att medborgare ses som värdefulla partners vid tillhandahållandet av offentlig service. Hur definitionen skrivs beror sedermera på hur partnerskap tolkas inom respektive studie; somliga poängterar skapandet av hållbara relationer mellan det offentliga och civila, somliga framhåller det gemensamma ansvaret mellan professionella och medborgare för offentlig service, medan andra understryker vikten av involvering av medborgare i serviceprocessen (Voorberg et al. 2013:26).

I tabell 2 klargörs att mål som relaterar till att uppnå effektivitetskriterier, då oftast med hänvisning till ekonomiska värden, förekommer i 18% av artiklarna och böckerna. Utmärkande är att över hälften (52%) av forskningsbidragen saknar ett angivet mål, vilket förklaras bero på att co-creation och co-production har ett slags inneboende värde och att utövning innebär en förtjänst i sig (Voorberg et al. 2013:12). Det verkar finnas ett implicit antagande om att meningsskapande processer med medborgare är i linje med viktiga politiska värden. Co-creation och co-production – eller ökad medborgerlig involvering – kan därför beskrivas vara ett mål i sig själv (Voorberg et al. 2013:12f). Ett resultat som fastslår att det inte finns någon slående skillnad mellan co-creation och co-production bidrar inte till någon konceptuell klarhet, varför det föreslås att co-creation bör reserveras till medborgarinvolvering på co-design- eller initiativtagarnivå medan co-production bör förstås i relation till co-implementation (Voorberg et al. 2013:23).

Tabell 2. Olika slags mål med co-creation/co-production

Mål	
Uppnå mer ”effectiveness” (göra rätt saker)	18 %
Uppnå mer ”efficiency” (göra saker rätt)	11 %
Uppnå kundtillfredsställelse	8 %
Öka medborgerlig involvering	7 %
Andra slags mål	4 %
Inget mål angett	52 %
Total	100 %

(Omarbetad och delvis översatt till svenska av författaren utifrån Voorberg et al. 2013:13)

Begreppet ”medskapande” är således vagt konceptualiserat i dagsläget. Det kan förklaras som ett arbetssätt genom vilket utjämnade maktskillnader mellan beslutsfattare/makthavare ”ovanifrån” och medborgare ”underifrån” eftersträvas. Medskapande möjliggörs under omständigheter då intressen och förändringskrafter ovanifrån och underifrån krokas fast i varandra och omprövar den vertikala och ojämlika maktfördelningen (Abrahamsson 2013:21). Det nätverksorienterade samhället underbygger både en horisontell och vertikal samverkan; ”Medskapande innebär en samverkan med såväl det politiskt organiserade fåtalet som med det oorganiserade flertalet” (Abrahamsson 2015a:4). Medskapande kan i sammanhanget beskrivas som en process där medskapare på lika villkor deltar kontinuerligt från problemformulering, åtgärdsidentifiering till genomförande av åtgärder. Medskaparna blir härigenom medansvariga för resultatet (Abrahamsson 2015b:20). För att bringa klarhet i medskapandets innebörd är kunskapssyn och dialog centrala beståndsdelar.

Medskapande och kunskapssyn

Som tidigare har berörts består en av den representativa demokratins huvudutmaningar i bristande legitimitet för de traditionella politiska institutionerna, varför medborgaren ses som en viktig kunskapskälla. Den ökade efterfrågan på medborgarnas medverkande i serviceproduktion betyder därigenom inte att den offentliga sektorns professionalism skall reduceras – serviceprocessen behöver snarare präglas av ett medskapande som genererar kompletterande kunskap från medborgare och näringslivsrepresentanter (Montin 2006:7f, Stigendal 2013). Det är ytterst en fråga om att kombinera faktakunskap sprungen ur vetenskapliga teorier med vad som kallas för ”erfarenhetsbaserad kunskap”. Utvecklingen kan förstås mot bakgrund av den transdisciplinära forskningens framväxt (Abrahamsson 2015a:7f). De senaste decennierna har insikterna ökat om att nutida samhällsproblem inte kan lösas med samma kunskapssyn som anses vara grunden till att problemen uppstod. Den ökade samhällsliga komplexiteten förutsätter en analys utifrån en bredare kunskapssyn där kunskapsproduktionen också förankras i ”förtroghetskunskap”. Människors praktiska kunskap och klokhet – ofta tysta kunskap – behöver därmed lyftas fram och utifrån människors livserfarenhetsbaserade färdigheter förväntas ökad förståelse för olika samhällsfenomen (Abrahamsson 2015b:20, Brown et al. 2010). Medskapande kan med andra ord förstås i relation till den transdisciplinära kunskapsproduktionens sektoröverskridande framtoning. Därför kan medskapande även beskrivas innefatta en ”problematiserande, kritisk och reflexiv förmåga att se sakernas tillstånd ur olika perspektiv” (Abrahamsson 2015a:4).

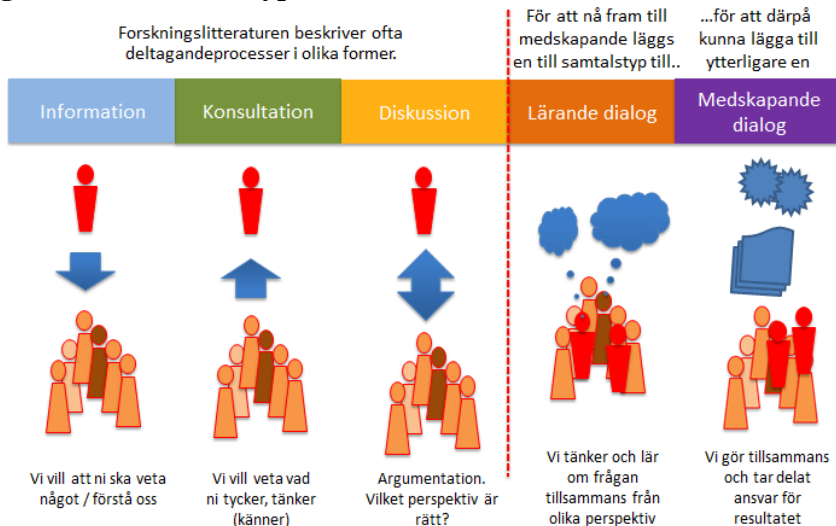
Attityder hos politiker och tjänstepersoner har visat sig vara avgörande för i vilken utsträckning medskapande uppstår. I merparten forskningsbidrag kring co-creation eller co-production påvisas ett samband mellan en konservativ administrationskultur och en betvivlande syn på medborgaren som en resursgivande och pålitlig partner. Att involvera medborgare som medarbetare istället för tjänstemottagare, ses som ett okontrollerbart risktagande eftersom administrationskulturen saknar nödvändiga organisatoriska verktyg (Voorberg et al. 2013:16,23f). Annorlunda uttryckt och i en svensk kontext beskrivs förvaltningen präglas av ett så kallat ”stuprörstänkande” vilket har direkta konsekvenser för medskapandets utveckling. New Public Management-filosofins lönsamhetskriterier, som fortfarande präglar förvaltningssystemets resultatredovisning och kvalitetssäkring, är många gånger oförenliga med den horisontella samverkan och behov av andra slags kriterier som följer med medskapandets kunskapssyn. Den kunskapsproduktion som växer inom en medskapandeprocess riskerar därmed att inte få vidare förankring i organisationsstrukturen (Abrahamsson 2015b:26, Polk 2015). Samtidigt visar en totalundersökning bland Sveriges kommun- och landstingsfullmäktige att dessa i första hand vill öka medborgarnas inflytande och minska tjänstepersonernas. Dock är medborgarna de som uppfattas ha minst kunskap medan kommunstyrelsens ordförande anses vara den mest kunniga. Kunskapssynen till trots är ett av studiens huvudresultat att medborgardialog värderas högt under hela beslutsprocessen. Medborgardialog ses som allra viktigast i det sena utvärderingsstadiet och vid initiativtaganden tidigt i processen, och som minst viktigt vid beslutfattande och när förvaltningen genomför beslut (Gilljam et al. 2010:63,74,44f).

Medskapande och dialog

I förhållande till behovet av ett slags mellanvalsdemokrati har medborgardialog kommit att bli en av de främsta trenderna inom svensk demokratiutveckling. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är en central organisation i framtagandet av medborgardialogmodeller vilka genomsyrar många kommuners arbete (Tahvilzadeh 2013:19). Såsom framgår i figur 1 har medborgardialog och deltagandeprocesser, liksom medskapande, ingen given definition utan uttrycks olika i forskningslitteraturen beroende på form och kontext. Exempelvis förekommer samtalstyperna ”information” och ”konsultation” i SKL:s utformade deltagartrappa där olika nivåer av deltagande i beslutsprocesser redogörs; *Information* som samtalstyp består ofta i att tjänstepersoner/politiker informerar medborgare kring värderingar och vad som genomförs. När medborgares respons och återkoppling på analyser och förslag efterfrågas är det ifråga om *konsultation* (SKL.se). Vidare är SKL:s deltagartrappa inspirerad av Sherry Arnsteins klassiska delaktighetsstege (Arnstein 1969) inom vilken information och konsultation tillhör ett symboliskt deltagande där medborgarna saknar reellt inflytande. Sett till samtalstypen *diskussion* i figur 1 kan denna förstås i relation till SKL:s mittentrappsteg ”dialog” där utgångspunkten är att alla åsikter och argument är viktiga för att kunna utveckla samförstånd och säkerställa medborgarnas kunskaper och intressen (SKL.se). Enligt Arnstein kan samtalstypen dock närmast beskrivas som en form av konsultation där medborgares synpunkter beaktas i beslutsprocessen snarare än att de ges direktinflytande över besluten (Arnstein 1969, Castell 2013:38). Samhällsdiskursen kring medborgardialog kan sålunda belysas som att begreppet kan åsyfta *delaktighet* – en situation där medborgarna faktiskt positioneras som påverkare i praktiken – likväl som *deltagande* där medborgarna saknar direkt inflytande även om de ges ett visst tillträde till eller informeras om beslutsprocessen (Abrahamsson 2013:25).

På väg mot en *medskapande samtalstyp* beskrivs en *lärande samtalstyp* vara ett viktigt element (se figur 1). I den lärande dialogen tänker och lär medborgare och tjänstepersoner/politiker om den aktuella samhällsfrågan tillsammans utifrån olika perspektiv. För att nå en meningsfull och nyanserad transdisciplinär kunskapsproduktion beskrivs därtill ett behov av att kontrastera människors förförståelse, underliggande värderingar och fördomar. I den lärande dialogen påvisas en risk i att samtalet sker utifrån ”innanförskapets” tolkningsföreträde, villkor och problemformuleringsinitiativ. För att motverka en sådan utveckling och reproducering av rådande maktstrukturer – och dessutom inkludera annars marginaliserade samhällsgrupper, orienteras den medskapande dialogen enligt ett mer värdegrundskritiskt och konfrontativt förhållningssätt (Abrahamsson 2015b:21f).

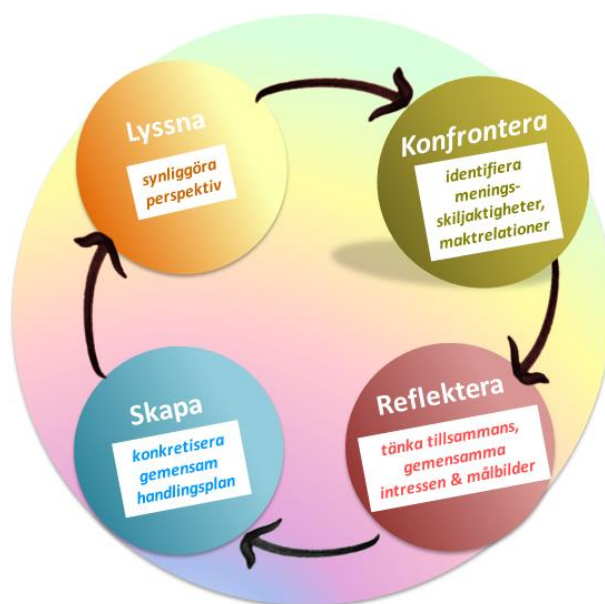
Figur 1. Olika samtalstyper

(Figur delvis bearbetad av författaren utifrån Abrahamsson 2015b:21)

Grundläggande för en ärlig och meningsfull dialogform beskrivs vara att i ett tidigt skede klargöra motiven bakom dialogen (Abrahamsson 2013:25f). Figur 2 illustrerar vidare hur den medskapande dialogen delas upp i olika faser. I den inledande fasen *lyssna* är utgångspunkten att söka synliggöra samtalsparternas olika perspektiv för att nå förståelse för samhällsfrågans komplexitet, orsaker och dominerande egenintressen hos deltagarna. Samtalsparternas berättelser om vardagslivserfarenheter av hur samhällsfenomen formar ens livsvillkor är av vikt. Det gäller också att se till att fånga upp allas berättelser oavsett berättarens bakgrund, att söka förstå och lyssna bortom sina egna värderingar och att ge tid åt att söka reda ut hur och varför vissa åsikter har vuxit fram. Det främsta målet är att skapa en mellanmänsklig tillit samtalsparterna emellan och att ge utrymme för identifiering av okonventionella samhällslösningar (Abrahamsson 2013:22,27).

Figur 2. Medskapande dialog – en idealmodell

(Figur delvis bearbetad av författaren utifrån Abrahamsson 2015b:39)

De perspektiv som har synliggjorts problematiseras och riktas mot varandra under fas *konfrontation*, vars syfte är att påvisa målkonflikter, meningsskiljaktigheter och maktrelationer. Det är därmed inte konsensus som i första hand eftersträvas. En konfrontativ dialog förklaras vara särskilt angelägen då ojämlika maktförhållanden råder för att kunna bearbeta underliggande strukturer (Abrahamsson 2013:27). Resonemanget kan härledas från Chantal Mouffe som menar att dagens demokratiproblem är ett resultat av en alltför konsensusorienterad politik; ”Konsensus är utan tvekan nödvändigt, men konsensus måste samexistera med oliktankande” (Mouffe 2008:37). Snarare än brist på dialog är det kvävandet av samhällsliga politiska konflikter som har lett till ett folkligt missnöje över ökande samhällsklyftor och diskriminering, något som uttrycker sig i såväl våld som passivitet. Den medskapande dialogen åsyftar därmed att ge utrymme för oliktankande, inte minst för att motverka dominans av de mäktigas perspektiv i samtalet (Abrahamsson 2015a:10).

Målkonflikter eller behov som uppdragas är sedermera viktiga att *reflektera* kring för att undersöka om det finns möjlighet att identifiera sammanfallande intressen och ett gemensamt förhållningssätt. Utgångspunkten är att samtliga samtalsparter vid denna dialogfas har tillgång till samma information om själva sakfrågan. Förutsättningar finns därmed för att i en så ingående utsträckning som möjligt analysera och problematisera yttrade behov och intressen som samtalsparterna önskar tillgodose. Samtalsparternas tankar om samhällsfrågans bakomliggande drivkrafter, innebörd, effekter och möjliga angreppssätt är centrala aspekter. Även om sammanfallande intressen må vara temporära, beskrivs den medskapande dialogen öka möjligheten för meningsfulla dialoger till följd av balansen mellan intressegemenskap i förhållande till tillfredsställelse av specifika egenintressen. I sammanhanget understryks också nödvändigheten av en uthållig och kontinuerlig dialog för ändamålsenliga målbilder och framtidsvisioner på längre sikt (Abrahamsson 2013:27f, 2015a:10).

Den sista fasen *skapa* präglas av ett agerande där gemensamma handlingsplaner formuleras. Utifrån vad som framkommit under dialogens gång fastställs vilka åtgärder som anses vara önskvärda samhällslösningar. En viktig aspekt är att belysa på vilken politisk nivå och av vem beslut skulle kunna fattas, av vilket slag överenskommelserna är och hur de praktiskt skall genomföras och uppföljas. Således skapas ett utrymme för att dels komma överens om hur arbetet skall gå till och dels påbörja implementeringsarbetet (Abrahamsson 2013:29). Den medskapande dialogen kan härvidlag gestaltas som ett samtal mellan tjänstepersoner/politiker och medborgare där fokus tillägnas *vad* som skall göras och *varför* något skall göras snarare än *hur*-frågor från offentlighetens sida (Fung & Wright 2003).

Medskapandets implikationer: en sammanfattning

Dagens globaliserade samhälle med ökad mångfald, komplexitet och risk för sociala konflikter utgör betydande utmaningar för de traditionella politiska institutionerna. Framväxten av medskapande förstås därmed i relation till den sociala hållbarhetens krav på säkerhet, utveckling och rättvisa. Medskapandet består i att genom dialog och samvaro bygga mellanmänniska broar och motverka innanförskapets mekanismer som förstärker utanförskapet. Tillvaratagande av erfarenheter och synliggörande av olika perspektiv för att främja legitima och hållbara samhällslösningar utgör medskapandets klangbotten.

Utgångspunkten är att medborgare skall ha möjligheter till delaktighet för att forma de beslut som berör såväl den enskildes vardagsliv som samhällets framtid som sådan. Istället för att arbeta *för* medborgarna åsyftar medskapande ett arbete *med* medborgarna.

Den transdisciplinära kunskapsproduktionen, byggd på kontinuerlig interaktion, anses vara oförenlig med den representativa demokratis grundbult om att medborgare i första hand gör sin röst hörd i samband med valperioden vart fjärde år. Det representativa systemet beskrivs sakna tillgängliga politiska arenor, inte minst för resurssvaga samhällsgrupper. Såsom Lidskog påvisar har ”medborgarskapet gått från att vara inklusivt till exklusivt” (Lidskog 2006:57). För att nå insikt i människors levnadsvillkor och tankemönster – och därigenom utökade chanser för legitima och hållbara samhällslösningar – krävs demokratiska kanaler vilka genomsyras av en dialogkultur mellan det offentliga och civila. Kontinuitet och uthållighet är härvidlag av yttersta vikt för att bygga en mellanmännisklig tillit där alla berörda parter har likvärdig informationstillgång. Medskapande skall på så vis förstås som ett slags inkluderande metod där dialog är såväl ett verktyg som ett förhållningssätt till demokrati och medborgerligt inflytande. Dialog är med andra ord inte synonymt med medskapande. I den medskapande dialogen fokuseras lyssnande, konfronterande, reflekterande och skapande av gemensamma handlingsplaner, varför medskapande kan förstås som mer konsensuseftersträvande gällande att skapa en gemensam handlingsplan än vad själva dialogen behöver vara (Abrahamsson 2013:20ff, 2015a:10, Torfing et al. 2012:200f).

Medskapande skall därmed förstås i relation till både demokrati- och effektivitetskriterier. Under senare år har flertalet kommuner åtagit sig uppgiften att i större utsträckning involvera medborgare i lokalpolitik och förvaltning. Motivet uttrycks vara att vitalisera demokratin, vilket alltjämt är en fråga om ökat deltagande, inflytande och insyn. Intresset för medborgaren som medproducent beskrivs vara ett resultat av det politiska landskapets förändring och det demokratiska underskott som i sin tur har lett till eskalerande legitimitetsproblem. Genom att förflytta beslutsfattandet närmre folket förväntas bristande offentlig insyn att motverkas och lokalsamhällets problemlösningsförmåga förbättras (Abrahamsson 2015a:6, Montin 2006:9f). Politikerns och professionellas intresse av ökad medborgarinvolvering skall också förklaras utifrån effektivitetskriterier, vilka vanligen berör kostnadseffektivitet och tillhandahållande av relevanta och behovstillfredsställande samhällstjänster. Som kunskapsbärare betraktas medborgarna fungera som en reparerande kraft för det fragmenterade expertsystemet. Betonningen på effektivitet förstärktes i och med NPM och dess affärs- och lönsamhetsinriktning, där syftet med medborgardialog i första hand är förenligt med effektivitets- och legitimitetsvinster hos politiken och förvaltningen (Abrahamsson 2015a, Montin 2006:7).

I sammanhanget framträder angelägenheten av en reflektion kring de implikationer som uppstår i förhållandet mellan interaktiv samhällsstyrning och den representativa demokratis grundläggande principer. Inte sällan problematiseras frågan om ansvarsutkrävande, politisk jämlikhet och representativitet. Utvecklingen av ”tredje generationens politikområden” (Montin 2007), med dess omfattande samarbete mellan olika samhällsaktörer, har dels förklarats utifrån nätverkssamhällets pådrivande kraft i skiftet från government till governance. En alternativ tolkning beskrivs vara incitament för makthavare att råda bot på den ökade osäkerheten och komplexiteten som det postmoderna samhället vittnar om. Kritiker menar att huvudmotivet till att öka politikerns och tjänstepersoners problemlösningsförmåga genom interaktiv samhällsstyrning är att sprida

ansvar. Eftersom det är svårare att utkräva politiskt ansvar ur ett förhandlingsprocessbaserat partnerskap behöver inte statsmakten ensam svara för misslyckanden. Drivkraften till medborgarinvolvering förstås i termer av att återskapa förtroende och legitimitet eller göra medborgare medansvariga till i realiteten redan fattade beslut (Hedlund & Montin 2009:41, Hellberg et. al 2011, Johansson 2007, Kumlin 2003:95).

En annan aspekt rör stundom föreliggande kommunikationssvårigheter mellan de politikkonventionellt organiserade och de sociala rörelsernas eller nätverkens aktiva. Ledarskapet inom sociala rörelser är ofta tämligen svårdefinierat, vilket lyfts fram som problematiskt beträffande legitimitet och ansvarsutkrävande. Samtidigt har det visat sig att människor i allt större utsträckning engagerar sig i sociala rörelser, ibland med fokus på enskilda sakfrågor, hellre än att låta sig representeras av enskilda politiker eller partiprogram. Somliga betraktar medborgardialog som ett recept på att demokratisera nätverken och därigenom avhjälpa problem med ansvarsutkrävande. En bred medborgardialog förväntas öka möjligheterna till insyn och ansvarsutkrävande (Abrahamsson 2013:17f, Hirst 2000). Ytterligare en argumentationslinje i debatten hävdar att interaktiv samhällsstyrning utan tvekan innebär demokratiproblem eftersom engagemanget sker utanför den representativa demokratins institutioner. En presenterad lösning är så kallad ”metastyrning” där staten anpassar sig till nätverkspolitiken. Därigenom kan staten styra nätverken på ett legitimt sätt och behöver indirekt agera vid ansvarsutkrävande (Hedlund & Montin 2009:29f).

Vidare påtalas spänningar mellan interaktiv samhällsstyrning och principen om politisk jämlikhet. Då medborgarinvolvering främst värderas för att uppnå en förbättrad problemlösningsförmåga blir resultat viktigare än ett jämlikt deltagande och inflytande, vilket också hänger samman med negativa effekter för principen om representativitet. Kritiska röster uttrycker att medborgardialog tenderar att gagna och tilltala de redan resursstarka. Deltagande utanför valdemokratins ramar förklaras vara en elitistisk tankegång där de resurssvaga samhällsgrupperna än mer riskerar att underrepresenteras, samtidigt som särintressen kan övervinna det allmännas bästa (Esaiasson & Westholm 2006:8, Gilljam & Jodal 2002:174, Bengtsson 2008:206, Jarl 2004, Torfing et al. 2012:188f). Andra menar tvärtom att interaktiva former ger nytt liv åt en exkluderande representativ demokrati och föråldrad byråkrati. Nätverkens sammanlänkande mekanismer beskrivs vara svaret på hur ett mer jämlikt politiskt utflöde skapas genom att stärka relationen mellan ”what governments do and what citizens receive” (Torfing et al. 2012:189). Det poängteras att nätverken i sig kan fungera inkluderande eftersom dess frånvaro av krav på formellt medlemskap eller andra förpliktelser främjar deltagande även hos de grupper som vanligtvis inte engagerar sig i samhällsfrågor. Det horisontella förhållandet och ömsesidiga beroendet parterna emellan innebär också att ingen kan påtvingas en viss lösning av de andra deltagarna. De interaktiva aktiviteterna förklaras därmed bereda väg för en utveckling av demokratiska och politiska identiteter som är förenliga med deltagande i kollektiva beslutsprocesser även i kontexter av diversitet (Hedlund & Montin 2009:27f, Torfing et al. 2012:208).

Det råder otvivelaktigt delade meningar om den interaktiva samhällsstyrningens betydelse för demokratiska principer; ”Interactive forms of governance are neither intrinsically undemocratic nor intrinsically democratic” (Torfing et. al 2012:187). Interaktionens form och kontext är avgörande för hur påverkan yttrar sig. En gemensam hållning är att ökningen av interaktiva styrningsformer har utmanat traditionella rollbilder och samtidigt tillfört nya. Det har blivit mindre självklart vad det innebär att vara en

politiker, tjänsteperson, medborgare eller privat aktör. I övergången till nätverkssamhället lämnas den renodlade hierarkiska ordningen och det slags rollmanual som dess utövare har skapat och tillhandahållit (Torfing et. al 2012:164). Tankegången återspeglas i millennieskiftets Demokratiutredning (SOU 2000:1) som belyser dialog som en väg till att nå en mer nyanserad bild av samtidens demokratistruktur, vilket är till fördel för både den enskilde medborgaren och systemets legitimitet i sin helhet. Interaktiv samhällsstyrning kan således beskrivas genomsyras av en lärandeprocess kring deltagandets former och demokratin som sådan.

TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

För att förstå styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetsätt och för att i ett senare skede sortera, presentera och teoretisera datainsamling är teoretiska utgångspunkter behjälpliga. I studien fungerar *översättningsmetafor* och *handlingsnätsperspektiv* som utgångspunkter, vilka också underbygger det analysverktyg som har använts i studien och som presenteras avslutningsvis i kapitlet.

De teoretiska perspektiven har sina rötter i den institutionella teoribildningen som etablerades under 1970-talet i och med Berger & Luckmanns förklaring av verkligheten som skapad genom mänsklig interaktion; vardagslivet är en förgivet tagen verklighet som blir verklig genom samhällsmedlemmarnas tankar och handlingar. Om en handling upprepas under en tid kommer den att uppfattas som ett normalt sätt och till slut kanske också det enda sättet att agera. Det är dessa vaneskapande processer av handlingar som föregår institutionalisering- och det är när det råder en ömsesidig typifiering av vanemässiga handlingar som *institutionalisering* sker (Berger & Luckmann 1979:68f). Ett gemensamt kunskapsförråd leder sedermera till formandet av vanemässiga individuella och gemensamma roller, vilka är svåra att fransäga sig då de innebär en förväntan på en viss typ av handlande. Genom sin roll får individen mer kunskap om det gemensamma kunskapsförrådet samt vilka normer, värderingar och känslor som är av relevans i allmänhet och för den specifika rollen (Berger & Luckmann 1979:91fff). Berger & Luckmanns forskningsbidrag innebar en viktig faktor till att uppfattningen om organisering som ett rationellt fenomen mer eller mindre övergavs (Strannegård & Eriksson-Zetterquist 2011:38).

De senaste decennierna har en förgrening benämnd ”skandinavisk institutionell teori” utvecklats inom den institutionella skolan. Organisationer förstås som en dynamisk organiseringsprocess där identitet framväxer genom handlingar snarare än tvärtom. Fokus tillägnas att förstå förändring eller organisationers faktiska praktiker genom att studera hur de agerar i relation till olika institutionella processer (Eriksson-Zetterquist 2009:6:28). Översättningsmetaforen fungerar som ett verktyg för att förklara hur idéer och strukturer färdas och sprids mellan organisationer genom att kollektiva handlingar sammankopplas. Genom att applicera ett handlingsnätsperspektiv möjliggörs sedermera att belysa hur sammankopplingar mellan handlingar, ofta i löst sammanhängande nät, kan skapa aktörer.

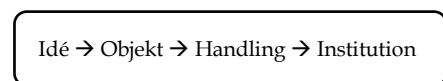
Översättningsmetafor

Syftet med översättningsmetaforen är att förklara organiseringsprocesser då nya idéer eller tänkesätt införs i organisationer. Att studera översättning innebär att belysa hur en idé har färdats i tid och rum och omtolkats, det vill säga översatts och hanterats på olika sätt av olika aktörer under processens gång. Förändring är därmed inte ett resultat av strategiska

val eller yttre påverkan, utan har att göra med hur idéer har översatts och blivit lokal praxis. Organisering ses som resultatet av att ”trendiga idéer” får fäste med normativa förklaringar inom organisationer. Det är när dessa normativa förklaringar tas förgivna som institutionalisering sker (Eriksson-Zetterquist 2009:128ff). Institutioner innebär att *idén* om dem delas av ett kollektiv där institutionella handlingar fortgår eftersom de erkänns av många. Därför växer institutioner fram långsamt och är långvariga, men de varar inte nödvändigtvis för evigt (Czarniawska 2009:423).

Översättningen gör sig gällande då idéer, moden, objekt eller tekniker blir en del av lokal praxis. För att en idé skall kunna leda till förändring krävs det att den objektifieras och attraherar många aktörer vilka utför kollektiva handlingar som rutinernas (se figur 3). Dragningskraften hos en idé är starkt knuten till en viss tidpunkt, eller som Czarniawska uttrycker det; ”it is [was] the Zeitgeist that set the table” (Czarniawska 2009:9). En idé upprätthålls genom att den färdas vidare mellan olika platser och situationer – först då ingår idén i den globala tiden och rummet och blir institutionaliserad (Czarniawska 2009). Huruvida en förflyttning av idén äger rum eller ej är avhängigt att någon plockar upp idén och därmed ger den energi (Erlingsdóttir & Lindberg 2005:29). För att på ett konkret sätt redogöra för hur översättningsprocessen artar sig har Czarniawska & Joerges (1996) utformat en modell som baseras på en kombination av Berger och Luckmanns forskningsbidrag om institutionaliseringens olika faser och en översättningsmodell av Latour (1986).

Figur 3. Idéers resa i tid och rum

Figur inspirerad av författaren utifrån Czarniawska 2009

I Czarniawska och Joerges idémodell, vilken figur 4 illustrerar, beskrivs en idéns resa i tid och rum genom fyra olika moment: 1) *Lösryckning* sker då en idé blir kontextlös genom att den hämtas från en tid och plats till en annan tid och plats. 2) *Paketering* innebär att idén översätts till en prototyp, modell eller liknande som attraherar de lokala förutsättningarna. 3) *Mottagning* sker då modellen möter den befintliga praktik där idén skall tillämpas, idén packas då upp och redigeras för att möta tidigare styrnings- och organisationsformer. 4) *Handling och institutionalisering* uppstår genom att idén översätts till ett uppreparande handlingsmönster som till slut tas för givet. Om handlingen implementeras brett inom ett organisationsfält kan den komma att bli institutionaliserad (Czarniawska & Joerges 1996:46).

Idéer sprids ofta via *idébärare* och prövas av *idéanvändare* genom översättning. Idébärare är centrala för att idén skall lösryckas, paketeras och färdas till nya kontexter. De behöver därigenom inte vara med och omsätta idén till lokal praxis. I takt med att olika översättningar sker kommer både idén och översättare att förändras (Czarniawska 2009:424). För att tilltala så många olika intressen som möjligt och framstå som en lösning på olika slags problem är idéer ofta vagt formulerade i paketeringssteget. En mer diffus karaktär kan också beskrivas försvåra implementering då idén rymmer många olika tolkningar och intressen. Samtidigt förklaras vaga idéer kunna hanteras i relation till vad Star och Griesemer (1989) benämner ”boundary object”, *gränsöverskridande objekt*, vilka möjliggör att aktörer från olika sociala världar kan enas kring en vag idé och arbeta med

den tillsammans. Det mer diffusa objektet eller idén förklaras därigenom kunna bidra till att såväl klargöra olikheter som beroenden deltagarna emellan – klargöranden som i sin tur också underlättar processen att skapa ny kunskap tillsammans (Carlile 2002). Översättning betyder i detta avseende att olika kunskaper kombineras och att idén transformeras, snarare än att den förflyttas.

Figur 4. Från idé till praxis – översättningsprocessens olika steg

Figur inspirerad av författaren utifrån Czarniawska & Joerges 1996

Vid mottagandet av idén framträder idéanvändare som centrala ifråga om vilka dessa är, hur de agerar i befintligt arbetssätt och organisering och var i processen översättningen sker. Idén bör i första hand upplevas som något meningsfullt att omsätta i handling, och i sista hand som något ovanifrån påtvingat. Det är vid mottagandet som idén möjliggörs att bli handlingskraftig, alternativt frikopplas eller avstannar sin resa (Erlingsdóttir & Lindberg 2005:28ff,40, Lindberg 2003:9f). En idé betraktas som institutionaliserad då den konkretiserats i handling genom att antingen ha anpassats till tidigare praxis eller ha blivit något nytt som fortlever i den lokala organiseringen. De som översätter kan alltså imitera rådande samhällsstrukturer eller skapa skiftningar i idéns innehåll genom att anpassa den efter lokal kontext. Organisationer är emellertid inte fria att översätta enligt eget tycke då idéer kan vara knutna till *förhärskande regler*. Särskilt utgör globala idéer som sträcker sig över nations- och organisationsgränser ett institutionellt tryck som är svårt att motsätta sig då utebliven implementering kan leda till legitimitetsproblem. Det kan samtidigt uppstå konflikter då organisationers framgångar till största del bygger på följandet av institutionella regler, vilka också i sig kan stå i motsättning till varandra. Det mest effektiva sättet att strukturera organisationen är inte alltid det mest legitima sättet. För att lösa eventuella konflikter kan organisationen *isärkoppla* den formella strukturen från den informella strukturen där faktisk praxis utövas. Organisationen anpassar då sin formella struktur efter rådande institutionaliserade regler, medan den informella strukturen lämnas intakt så att stabiliteten kan upprätthållas trots att en förändring uppstår (Meyer & Rowan 1977:351fff).

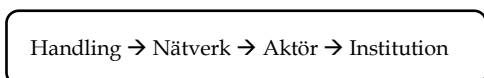
En idéns genomslagskraft, utrymme för kreativitet och omtolkning är därmed avhängigt både enskilda aktörer och samhällsdiskurser. Organisering är nämligen globalt både i sin omfattning och i sin imitation av globala modeller, samtidigt som de lokala realiteterna kan vara mycket heterogena (Czarniawska & Sevón 2005, Erlingsdóttir 1999:33). Översättningsprocesser kan konkluderas som att det sker en översättning av en ursprunglig idé vilken tolkas flera gånger av olika aktörer under institutionaliseringsprocessens gång.

Handlingsnätsperspektiv

Syftet med ett handlingsnätsperspektiv är att studera organiseringsprocessen inom organisationer eller över organisationsgränser och att fånga in organisering i ett tidigt stadie, innan aktörsnätverk framträder och presenterar sig själva. Handlingsnät som koncept innebär en kombination av nyinstitutionell teori och aktör-nätverksteori (ANT). På liknande sätt som inom ANT uppfattas sammankopplingar till nät(verk) kräva en översättning av olika handlingar. Med andra ord fungerar översättning som den mekanism genom vilken

kollektiva handlingar sammankopplas. Såsom figur 5 visar föreligger dock en tydlig kronologisk skillnad i hur organisering förstås. Analyser utifrån traditionell aktör-nätverksteori utgår från ”aktörer” eller ”organisationer”. Enligt ett handlingsnätsperspektiv är dessa produkter snarare än ursprung till organisering, varför *handlingar* betraktas komma först, *nätverk* för det andra och *aktörer* för det tredje. Hur sammankopplingar mellan handlingar, vilka ofta är löst kopplade till varandra i nät, eventuellt kan skapa aktörer är av intresse. Aktörsnätverk är därför bara en möjlig produkt av översättning, som tar mer tid och kraft än formerandet av ett handlingsnät (Czarniawska 2004:780ff, Czarniawska & Lindberg 2006:293ff).

Figur 5. Att förstå organisering

Figur inspirerad av författaren utifrån Corvellec & Czarniawska 2014

Identitet förstås produceras av och i handlingsnät, vilket står i kontrast till ANT:s antagande om att vilka aktörerna är utgör grunden för bildandet av nätverk och dess handlingar. Handlingarna är, i ett handlingsnätsperspektiv, utgångspunkten för hur organisering sker och således vilken roll och form en organisation får. Det innebär att vem som helst kan vara aktör och att aktörer är utbytbara. Såsom termen ”nät” signalerar tillägnas fokus sammankopplingar mellan handlingar hellre än aktörer. Poängen är att börja analysen tidigare än ANT genom att fånga in ”what is being done, and how it is connected to other things that are being done in the same context” (Corvellec & Czarniawska 2014:8f). Det är genom handlingar som aktörer blir just aktörer (*actants*), vilka befinner sig i en medveten eller omedveten kontakt med andra handlingar, utförda av andra aktörer – som tillsammans bildar ett handlingsnät. Genom att använda termen *actants*; ”that which accomplishes or undertakes an act” (Corvellec & Czarniawska 2014:8), fokuseras ursprunget till etablerade aktörer eller nätverk. Översättning möjliggör att *actants* involverar sig i meningsskapande av varandras handlingar, vilket är en förutsättning för handlingssammankopplingar. Annorlunda uttryckt kan översättning förstås som att samtala tillsammans och klargöra varandras intentioner, och därigenom även som att transformera en handling till en annan vid samma sammankopplingspunkt (Corvellec & Czarniawska 2014:9).

När kopplingar mellan handlingar förklaras ha formen av ett handlingsnät studeras huruvida dessa kopplingar och relationer stabiliseras. Handlingsnät kan både etableras och re-etableras. Alla handlingar kommer inte att stabiliseras, och kan då snarare komma att ta formen av ett löst sammankopplat handlingsnät. Det är först när det råder stabilisering och en normativ och kognitiv fixering som handlingsnäten utgör en bas för aktörer att börja bygga ett aktörsnätverk. Det kan exempelvis innebära att handlingarna motiveras med en vokabulär som tas för given (Lindberg & Walter 2013). Gränsöverskridande objekt (Star och Griesemer 1989) eller ”boundary procedures” (Czarniawska & Lindberg 2006:295f) beskrivs i sammanhanget fungera som behjälpliga för att etablera sammankopplingar runt olika handlingar samt stabilisera redan existerande sammankopplingar. Människor kan såväl samlas runt och bli sammankopplade till objektet, som att objektet är det som definierar vad de samlas runt för, i en procedur som kan ge olika mening för olika aktörer.

I ljuset av ett handlingsnätsperspektiv kan stadsplanering härmed förstås som att det samexisterar en mångfald handlingar från olika nivåer (exempelvis policynivåer, sektorer, industrier) som ofta har konflikterande intressen och visioner för stadsutveckling. Att organisera staden innehåller att sammankoppla och stabilisera dess handlingar, vilket ofta sker genom översättare (Zapata Campos & Zapata 2015:2, 2013:226). Stadsplanering kan därför förstås som ”a set of actions accomplished within a seamless web of inter-organizational networks, wherein city authorities constitute just one point of entry” (Czarniawska 2010:420). Vad som framträder ur ett handlingsnätsperspektiv är en mångfacetterad bild av hur organisering sker – vid en viss tid och plats ingår alla möjliga slags aktörer i ett handlingsnät som i sig är föränderligt. Ett handlingsnät kan försvinna, utmana rådande institutionella ordning och ersätta dess normer, och vid tillräcklig stabilitet över tid komma att förklaras som ett aktörsnätverk (Czarniawska & Lindberg 2006:293f, Czarniawska 2004:783).

Knyta ihop trådarna

Organisering är varken ett rationellt eller stabilt fenomen. Organisering är en social process vilken produceras genom handlingar och interaktion. De översättare som deltar i medskapandeprocesser kan rimligen ses som en bidragande kraft till hur sociala konstruktioner om ramar och gränser görs (Eriksson-Zetterquist 2009:10f,134f). Översättningsmetaforen möjliggör därmed att studera hur medskapadialoger framväxer över tid avseende motiv, förväntningar, förutsättningar, manöver- och inflytandetrymme. Utifrån ett handlingsnätsperspektiv växer medskapandepaxis fram genom en process som kanske inte alltid får det utfall som det var tänkt från början. Identitet produceras i och av handlingsnät och i takt med översättningsprocessen kommer såväl idé som översättare att förändras. Att studera organisering som en social process innebär att betrakta den ömsesidiga dynamiken då flera och ibland motstridiga idéer eller utvecklingstendenser möts i den lokala kontexten. De teoretiska utgångspunkterna fungerar således som ett sätt att förstå hur medskapandeprocesser yttrar sig i praxis avseende handlingsmönster och identitet, om det över huvud taget kan etableras och stabiliseras handlingar på ett sätt som möjliggör att arbeta medskapande i en dialogprocess. Översättningsmetaforen ger en ytterst processorienterad förståelseram på så vis att det är själva organiseringen i sig som fokuseras med dess lokala uttryck och utfall, snarare än en utvärdering eller identifiering av processens slutresultat (Lindberg 2003:8ff, Erlingsdóttir & Lindberg 2005). Genom handlingar blir samhällsstrukturer och människor kopplade till varandra i handlingskedjor. Det är i omsättningen till lokal praxis som institutionella gränser såväl reproduceras, konstrueras som överskrids. Härom fungerar de teoretiska utgångspunkterna som ett verktyg för att identifiera centrala faktorer i organiseringen av medskapandeprocesser och förståelse för tänkbara hinder och möjligheter i förhållande till den representativa demokratins principer.

Vad som kännetecknar medskapande dialoger, hur roller och aktörer skapas likväl som vad det ger för implikationer möjliggörs med andra ord att urskiljas genom att applicera en översättningsmetafor och ett handlingsnätsperspektiv. Det betyder att formerna för och konsekvenserna av interaktiva styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetssätt möjliggörs att förklaras.

Vid studiet av hur idéer reser och översätts bör det inte förväntas en möjlighet att följa hela översättningsprocessen från början till slut. Oftast är det en del av

översättningsprocessen som studeras (Erlingsdóttir & Lindberg 2005). I föreliggande studie fokuseras vad som händer i steget ”mottagande” då medskapande möter den lokala praktiken, packas upp och eventuellt omsätts i handling. Studien berör även steget ”paketering” i relation till förvaltningens organisation samt stegen ”handling” och ”institutionalisering” i relation till huruvida handlingsnät eller aktörsnätverk har etablerats och stabiliserats i en medskapande styrningsprocess mellan tjänstepersoner och medborgare.

Analysverktyg

Utifrån översättningsmetaforen (Czarniawska 2009), handlingsnätsperspektiv (Czarniawska 2004, Czarniawska & Lindberg 2006, Corvellec & Czarniawska 2014, Lindberg & Walter 2013) och den medskapande dialogens fyra faser (Abrahamsson 2015b) har ett analysverktyg utvecklats under studiens gång. Analysverktyget fungerar som en utgångspunkt för studiens datainsamling och analys.

Syftet med föreliggande studie är att förklara formerna för och konsekvenserna av interaktiva styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetsätt. Därför preciserades tre frågeställningar för att belysa processens roller, aktörer, kännetecken och implikationer. Frågeställningarna operationaliserades sedan till olika delfrågor. Analysverktyget utgår från studiens syfte och frågeställningar där specificerade frågor och kategorier, baserade på presenterad tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter, ställs i relation till delfrågorna (se tabell 3). De specificerade frågorna har formulerats för att på ett så heltäckande sätt besvara de olika delfrågorna. Genom att besvara delfrågorna förväntas svar på studiens syfte och frågeställningar att uppnås.

Analysverktyget är såsom synes i tabell 3, uppdelat i fyra kategorier utifrån översättningsmetaforens olika steg: 1) Paketering, 2) Mottagning, 3) Handling, och 4) Institutionaliserings. Dessa kategorier representerar en kronologisk ordning av den interaktiva processens olika former och skeden. Kategorierna har sedermera strukturerats i två spalter.

Vänster spalt består av översättningssteget ”Paketering”, översättningssteget ”Mottagning” vilket har vävts samman med den medskapande dialogens tre första faser, översättningssteget ”Handling” vilket sammanvävts med fasen ”skapa”, och avslutningsvis översättningssteget ”Institutionalisering”.

Höger spalt består av specificerade frågor kring faktorer som är angelägna att undersöka i relation till varje kategori. Analysverktyget fungerar på så vis som ett sätt att kategorisera och analysera data för att besvara studiens syfte och frågeställningar.

Tabell 3. Analysverktyg

Paketering	
<u>Paketering:</u> Då idén blir ett objekt/får ett utseende i relation till institutionella ramar. Objektet behöver formeras på ett sätt som attraherar den lokala kontexten gällande befintliga arbetssätt för medborgardialog, kunskapssyn och organisationsbehov.	<ul style="list-style-type: none"> - Varför påbörjades det medskapande arbetet? Hur presenterades idén? - Är idén vagt formulerad och innebär ett stort manöverutrymme? - Vilka samtalstyper präglar tjänstepersoners dialogarbete idag? - Vad för slags normer/värden är det som idén skall kopplas till?
Mottagning	
<u>Mottagning:</u> Då idén mottas av idéanvändare i den lokala praktiken och packas upp. Beroende på det tolkningsutrymme som idén medför kan den komma att redigeras och konkretiseras genom översättning.	<ul style="list-style-type: none"> - Hur packades idén upp? - Fanns det tecken på motstånd, hur såg det ut? - Hur såg utseendet på det tidiga arbetet med idén ut? - Konkretiserades idén till en modell, policy eller liknande? - Huruvida klargjordes motiv till dialogen?
<u>Lyssna:</u> Klargöra motiven till dialogen för att sedan synliggöra olika perspektiv.	<ul style="list-style-type: none"> - I vilken utsträckning synliggjordes perspektiv bland tjänstepersoner resp. medborgare? - Bearbetades vardagserfarenheter, hur?
<u>Konfrontera:</u> Identifiera meningsskiljaktigheter och maktrelationer samt kontrastera deltagarnas förförståelse och underliggande värderingar.	<ul style="list-style-type: none"> - Förekom och hur hanterades oliktankande, fördomar och egenintressen? - Tydliggjordes och bearbetades underliggande maktstrukturer? - Vad gav det för betydelse för översättarna?
<u>Reflektera:</u> Tänka tillsammans och finna gemensamma intressen och målbilder. Se till att alla parter har likvärdig tillgång till information i sakfrågor.	<ul style="list-style-type: none"> - Gav tjänstepersonerna makt till medborgarna att ta initiativ? Vilka roller framträdde i relationen? - Urskildes sammanfallande intressen/behov? På vilka sätt analyserades dessa? - Framväxte gemensamma förhållningssätt?
Handling	
<u>Skapa:</u> Konkretisera gemensam handlingsplan samt belysa på vilken politisk nivå och av vem beslut skulle kunna fattas, av vilket slag överenskommelserna är och hur de praktiskt skall genomföras och uppföljas.	<ul style="list-style-type: none"> - Har idén översatts till en konkret och gemensamt formerad handlingsplan? - Hur upplever deltagarna sitt inflytandetrymme? - Vilka aktörer kan skönjas i genomförandet? Hur är arbetet organiserat – vem gör och ansvarar för vad, finns det några rutiner?
Institutionalisering	
<u>Institutionalisering:</u> Då idén fungerar som en självklarhet och upprätthållen praxis i den organisatoriska vardagen.	<ul style="list-style-type: none"> - På vilka sätt kan idén sägas ha blivit handlingskraftig? Fortlever handlingsmönster som tas förgivna? - Finns det tecken på ett institutionellt tryck som problematiserar den medskapande organiseringen? Hur yttrar sig detta?

STUDIENS GENOMFÖRANDE

I detta kapitel presenteras studiens forskningsdesign i form av en kvalitativ tvåfallstudie, vilket också belyses i relation till forskarens kunskapssyn. Tillvägagångssättet, som baseras på en kombination av intervjuer, observationer och dokumentstudier, redovisas och tydliggörs vidare i förhållande till hur data bearbetas. Avslutningsvis aktualiseras en reflektion kring valt genomförandesätt.

FORSKNINGSDESIGN

Styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetsätt är en både högaktuell och utmanande fråga, särskilt i urbana storstadsmiljöer. Det är därför angeläget att studera medskapandeprocesser som äger rum inom en storstad i Sverige. Att förklara styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetsätt innebär en rekonstruktion av det verkliga förloppet (Olsson 2002:73). Studien är koncentrerad till mottagandesteget, i termer av översättningsmetaforen, och består av en tvåfallstudie av två stadsdelar. Den ena stadsdelen (fall 1) är i uppstarten av medskapande dialogarbetsätt, medan den andra stadsdelen (fall 2) påbörjade medskapande dialogarbetsätt för ungefär två år sedan. Fallen överlappar därmed varandra och ger en spridningseffekt över olika sekvenser av interaktiva styrningsprocesser. På så vis möjliggörs att studera tid och rum då medskapande dialogarbetsätt presenteras och uppäckas, mottas och redigeras och eventuellt genomförs och rutinerar i den organisatoriska vardagen.

Val av fall bottnar i en strävan efter att i så stor utsträckning som möjligt kunna studera interaktiva styrningsprocesser på djupet. Genom att komma nära den studerade verkligheten underbyggs en rikhaltig beskrivning av viktiga faktorer som kännetecknar företeelsen ifråga (Ridder 2014:374). Våren 2013 praktiserade jag som utvecklingsstrateg inom en stadsdel i en storstadskommun. Därmed möjliggjordes en fallstudie baserad på en stadsdel där jag har varit del av medskapandekontexten redan två år innan föreliggande studie påbörjades. Ytterligare en stadsdel inom samma stad valdes ut för att representera tidigare skeden av processen. Under studiens gång fick jag en anställning inom denna stadsdel med medskapande dialogarbetsätt som utgångspunkt. Min omfattande tillgång till fältet har påverkat studiens inriktning på ett flexibelt sätt och innebär en möjlighet att knyta ihop forskning med organisatorisk praxis. Styrkan i fallstudier ligger i att identifiera konstruktioner och relationer såväl som att undersöka underliggande dynamiker till dessa relationer. Forskningsstrategin utgör på så vis ett verktyg för att förklara mönster i termer av vem som gör vad, när och hur i det medskapande dialogarbetsättet (Ridder 2014:374f, Yin 2009).

Den valda storstaden och valda stadsdelar anges med figurerade namn i studien, detta eftersom stadsdelarna skulle kunna vara vilka stadsdelar som helst i Sverige. Genom att inte känna till stadsdelarna vid namn, ges läsaren större möjligheter till ett öppet och fördomsfritt sinne inför de processer som studeras och därmed förutsättningar att på ett mer givande, enklare och kreativt sätt kunna applicera studien på andra lokala kontexter. För den läsare som önskar lära om en specifik kontext ges i tabell 4 en grundläggande förståelse för att få grepp om fallens övergripande karaktär.

Tabell 4. Fallbeskrivning

Fall 1: En stadsdel nära en storstads stadskärna

Stadsdelen är belägen tätt inpå en storstads stadskärna. Den präglas av social oro, en tämligen hög arbetslöshet, låg utbildningsgrad och höga ohälsotal. I jämförelse med andra stadsdelars demografistruktur befolkas den till större del av utrikesfödda och är segregerad från stadskärnan. Fallet utgår från dess stadsdelsförvaltning, ”SDF Särviken”, inom vilket området ”Brimfors” ligger.

Fall 2: En stadsdel i en storstads utkant

Stadsdelen är en tätort med cirka 4000 invånare i en storstads utkant. Den sticker inte ut nämnvärt gällande arbetslöshetsnivå eller hälsotal. Tätorten, ”Kronby”, kan beskrivas som socialt isolerad från resten av storstaden. Den har många småföretagare och det sker en expansiv inflyttning av stadsbor. Fallet som undersöks är en dialog som sker mellan stadsdelens invånare och förvaltningsrepresentanter på ”SDF Redsbo” och tjänstepersoner inom förstudien ”GrönaNoder” som är en del av ett kommunalt bolag för hållbar stadsutveckling, bland annat SDF Redsbo.

Då ambitionen är att förklara en organiseringsprocess över ett visst tidsperspektiv, förordas lämpligen en kombination av intervjuer, observationer och dokumentstudier (Silverman 2006). För att besvara kategorin ”Paketering” enligt analysverktyget utifrån fall 1, behövdes dokument som beskrev hur idén om medskapande har färdats och uppackats. Dessutom var intervjuer och observationer önskvärda för att nå fördjupad förståelse för det medskapande dialogarbetsättets förutsättningar. I förhållande till analysverktygets kategorier ”Mottagning”, ”Handling” och ”Institutionalisering” efterfrågades dokument som kunde representera en materialiserad form av en genomförd medskapandedialog – en dialog som också kan beskrivas och tolkas närmare genom intervjuer och observationer.

En kombination av metoder ger förutsättningar att förstå en företeelse utifrån flera olika hållpunkter och således generera en mer representativ helhetsbild av det studerade. Det betyder att uppmärksamma hur data som framkommer ur respektive metod korresponderar (Silverman 2006:291). Datamaterialet baseras till stor del på människors subjektiva upplevelser, och analysen på betraktarens tolkningar. Fallstudien innebär att studera sociala världar som består av mångfacetterade faktorer som kan vara av betydelse för att förstå företeelsen ifråga (Merriam 1994:24,46).

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

För att förstå komplexiteten och på ett så representativt sätt som möjligt förklara styrningsprocessen, har data hämtats från både förvaltning och civilsamhälle. Intervjuerna genomfördes för att förstå hur organiseringsprocessen upplevs och beskrivs omsättas i handling. Information och intryck från observationer utgjorde ett viktigt komplement för att identifiera processens samtida uttryck. För att förstå processens såväl tidiga skede avseende hur det medskapande dialogarbetsättet beskrivs- och senare skede, i form av hur processen materialiserats eller gestaltas, var dokumentläsning nödvändigt.

Dokumentstudier

Studien baseras på ett antal dokument, producerade i de två olika fallkontexterna. I fall 1 studerades tre årsrapporter av förvaltningens sociala hållbarhetsarbete, ett tjänsteutlåtande

och ett förslag till organisering för social hållbarhet. Dokumenten framhölls av tjänstepersonerna vara en viktig del deras uppdrag och bakgrunden till det medskapande dialogarbetssättet. Förslaget producerades och verkställdes under forskningsprocessens gång, varför det studerade dokumentet var en utkastversion som var i det närmaste en slutversion. Att studera en så pass levande text innehållandes kommentarer av dess författare, i form av tjänstepersoner, tydliggjorde styrningsprocessens nyanser. Beträffande fall 2 studerades ett dokument i form av en slutrapport som publicerades ett halvår efter min praktikperiod. Därmed förelåg en viss förförståelse för dess innehåll och dokumentet valdes medvetet. Utgångspunkten var att betrakta dokumentet som en bakgrund och komplettera studien med intervjuer och observationer för att få ett tidsperspektiv som sträcker sig till processens nutida form. I samband med intervjuer med medborgare uppkom också en vetskap om att de bildat en förening som formerat kortfattade handlingsplaner, vilka lästes för att söka förstå den medskapande dialogen utifrån medborgarnas perspektiv. Viktigt att ha i åtanke vid dokumentläsningen var att dokument varken är självständiga objekt eller transparenta i sin representation av organistoriska realiteter. Läsaren får ta del av en författares beskrivningar, producerade med ett specifikt syfte och ursprung. Dokument kan vara problematiska att använda för att skapa en historiskt deskriptiv kontext av allt som sagts och gjorts. Ingången var därför att ställa frågor om dess form och funktion och uppmärksamma interrelationerna mellan texterna och de beskrivningar, värden och normer som intervjupersonerna vittnade om (Atkinson & Coffey 1997:47,55f).

Intervjuer

För att fånga processens tidiga innebörd och förutsättningar var tjänstepersoner i fall 1 lämpliga intervjupersoner. Inledningsvis gjordes urvalet utifrån att de skulle ha genomgått SKL-utbildningen ”Medskapande ledarskap”. Efter hand utvidgades urvalet reflexivt för att det skulle bli så täckande som möjligt. Intervjumaterial från fall 1 baseras på totalt fem intervjuer med tjänstepersoner som idag arbetar med medborgardialog eller på andra sätt är involverade i införlivandet av det medskapande dialogarbetssättet. Beträffande fall 2 valdes både tjänstepersoner och medborgare för att nå förståelse för hur styrningsprocessen har vuxit fram och formats över tid. I ett första urvalssteg valdes en tjänsteperson och en medborgare, vilka jag sedan tidigare visste omtalades som nyckelfigurer, ut som intervjupersoner. För att inte styra urvalsprocessen lät jag den fortsättningsvis ta formen av ett så kallat ”snöbollsurval”, innebärandes att tjänstepersoner och medborgare allt eftersom samtalen pågick angav andra lämpliga intervjupersoner (Trost 2010: 141). Detta ledde till att medborgarintervjumaterialet övervägande består av kvinnor i medelåldern. Medborgarna är inte representativa för stadsdelen, men representativa för styrningsprocessen då medelålders kvinnor är överrepresenterade i dialogprocessen. Sammanlagt baseras intervjumaterial från fall 2 på tre tjänstepersoner och fyra medborgare.

Intervjuerna var strukturerade på så sätt att några nyckelord (se bilaga 1) konkluderades utifrån analysverktyget och fungerade som stödanteckningar under samtalen. Denna intervjuform upplevde jag bidrog till att samtalen blev mer fria och möjliggjorde ett ömsesidigt lärande om medskapande dialogprocessers mångfald och komplexitet. Samtalen varade i omkring en timme och ungefär halvvägs visades figur 1 ”Samtalstyper” för intervjupersonen som i tysthet bekantade sig med den, och sedan ombads beskriva sin relation till en eller flera av samtalstyperna. Samma procedur upprepades för figur 2 ”Medskapande dialog – en idealmodell”. Intervjupersonerna tyckte uppskatta att titta på

figurerna då de utvecklade sina resonemang och med entusiasm började berika samtalet med specifika situationer och handlingsförlopp.

Samtliga intervjupersoner informerades inledningsvis om att de har rätt till anonymitet i studien. Enligt intervjupersonernas godkännande gjordes en ljudupptagning av samtalet. Endast ett fåtal anteckningar fördes under samtalens gång, i syfte att få situationen att kännas så naturlig som möjligt. Därför ombads också intervjupersonerna att bestämma fysisk träffpunkt. Genomsyrande för intervjusamtalen var att söka mening och innebörd i det som sades samt hur och varför det sades. Forskningsintervjuer betraktas i studien grundas i vardagens samtal – en form av mänskligt samspel där kunskap utvecklas genom dialog (Kvale 1997:13,34). Utgångspunkten var att se intervjusituationen som en möjlighet för berättande och gemensamt lärande snarare än frågestund (Czarniawska 2014:49, Kvale 1997:26). Intresset låg i subjektiva berättelser om organiseringsprocessen. Det betyder att kunskap baseras på beskrivningar av handlingsförlopp ur den intervjuades värld, genom en fördjupad förståelse för känslor och förhållningssätt hos samtalspartnern (Kvale 1997:37, Silverman 2006).

Observationer

Att observera innebär att förhålla sig till förstahandsinformation i den interaktion som formar fallens sociala verklighet, eftersom intrycken inte har filtrerats genom andra personer. Det var också ett sätt att se hur dokumenten gestaltades i vardagen (Lind 2014:128, Miller 1997:27). Genomsyrande för samtliga observationer var att söka identifiera mönster av handlingar och förhållningssätt i organiseringen av dialogen. I fall 1 har jag haft förmånen att tre-fyra dagar i veckan under två månader befinna mig på plats hos förvaltningen. Ett ständigt antecknande och sammanfattande av allt som sades och sågs under denna period krävde emellertid en tidsram som jag inte hade till förfogande. Mycket av förvaltningens arbete bedömdes inte heller ha någon bäring i studien, varför ett heltäckande material genom att också ha tid för dokumentläsning och intervjuer prioriterades. Tiden och möjligheten att vara på plats har ändå genererat en levande bild av den kontext inom vilken idén om medskapande har mottagits. Observationsformen kan i och med att jag under studiens gång blev anställd inom fallet som studeras, betecknas som deltagande och av ostrukturerat slag (Czarniawska 2014:22).

Beträffande fall 2 genomfördes en observation i samband med att föreningen arrangerade ett styrelsemöte där också tjänstepersoner och ett par övriga föreningsmedlemmar deltog. Jag inbjöds till mötet då min e-postadress är registrerad på en utskickslista sedan min praktikperiod. För att undvika att påverka dialogen, tydliggjordes mitt besök vara en fråga om att lyssna och anteckna. Observationen var direkt på så vis att de observerade visste om att de blev observerade (Baszanger & Dodier 1997:8, Czarniawska 2014:66). En tanke tillägnades att göra fler observationer i fall 2, men efter en tid på fältet upptäcktes att dialogträffar mellan tjänstepersoner och medborgare sker mer sällan, vilket i sig utgjorde ett viktigt datamaterial. Ett alternativ som då övervägdes var att separat observera tjänstepersoner och medborgare genom skuggning. Det visade sig dock att en sådan förfrågan till personerna möttes av tveksamhet, varför alternativet valdes bort för att inte störa processen.

BEARBETNING AV DATA

Vid bearbetningen av data har analysverktygets specificerade frågor successivt fyllts på och ersatts med svar. Inspiration har delvis hämtats från grundad teori (Strauss & Corbin 1990) såtillvida att insamling och kategorisering, utifrån de olika metoderna, har pendlat fram och tillbaka mellan att sortera och insamla nya data tills det att empirisk mättnad uppnås. Materialet kodades enligt analysverktygets specificerade frågor. Mättnad betyder i sammanhanget att en viss kategori konstateras på grundval av att det datamaterial som växer fram ger liknande eller samma svar. Allt material har således gått igenom flertalet gånger för att finna mönster som kan bilda kategorier. Det har inneburit en process av renskrivning, sammanfattning och kontinuerlig utveckling av tankar. Utgångspunkten har genomsyrande varit att tolerera mångtydighet och känna öppenhet inför att ändra riktning i sökandet efter mening allteftersom forskningsprocessen fortskridit (Merriam 1994:51).

Vid databearbetningen har analysverktyget fungerat som utgångspunkt. Förståelse för och sortering av insamlat material har fortgått genom reflektioner i relation till analysverktygets kategorier och specificerade frågor. Analysverktygets kronologiska ordning, utifrån översättningsmetaforen och den medskapande dialogens fyra faser, har också fungerat som en strukturgrund för redovisning av data. Det betyder att data från fall 1 presenteras först (översättningsstegen paketering och mottagning) för att sedan övergå i en redovisning av data från fall 2 (översättningsstegen mottagning, handling, institutionalisering). Viktigt att notera är att den kronologiska ordning som såväl översättningsmetaforen som den medskapande dialogens fyra faser erbjuder, är en idealbild av hur organiseringsprocesser fortlöper. Vad som utspelar sig i verkligheten behöver med andra ord inte följsamt passa in i kronologibilden. Analysverktyget är härom behjälpligt för att ge en helhetstäckande återberättelse av processen, även om data från de två fallen kan överlappa varandra som ett resultat av att översättningar ofta sker parallellt och påverkar varandra (Czarniawska 2004).

REFLEKTION KRING GENOMFÖRANDE

Studiens syfte är processorienterat i utgångspunkt och eftersträvar ett kunskapsbyggande kring medskapandeprocesser, vilket kräver att forskaren befinner sig nära det studerade fallet. Fallstudier är inte generaliserbara *per se*, men eftersom kunskapsbasen kring ett visst område utvecklas kan uttalanden göras med större precision (Merriam 1994:24,46, Ridder et al. 2014:375). På så vis främjas även replikation i förhållande till andra studier, eller annorlunda uttryckt; ”Explanations explain the particular by the general” (Hedström & Swedberg 1998:2). Fallstudiers betoning på helhet och fördjupade beskrivningar utgör en givande bas för andra forskare och praktiker att överföra resultaten till sin egen föreställningsvärld. Därmed aktualiseras en kontextuell generalitet. Fallstudier kan också användas för att skapa meningsfulla generaliseringar genom att använda fallstudien till att utveckla eller förfina teori. Studiens forskningsresultat kan härvidlag bidra till en kumulativ kunskapsbyggnad som möjliggör att successivt pröva tidigare teorier i nya miljöer för att utveckla eller modifiera teorierna, och därmed finna bättre teoretiska förklaringsmönster (Norén 1990:16,44f, Ridder et al. 2014). Min ambition är härom att bidra med en pusselbit till medskapandeforskningen genom att komma nära två fall, snarare än att producera objektiva eller allmängiltiga fakta. Närheten till fallen innebär också att balansera på gränsen till partiskhet och subjektivitet – en svaghet som förvisso gäller all forskning. Genomsyrande under studiens gång har därför varit att tydligt, både inför mig själv och

studiens data, inta rollen som forskare. Samtidigt är det min uppfattning att den som vill förstå den sociala världen, inte kan ställa sig utanför denna, utan är en del av det fenomen som studeras. Kunskap är något som utvecklas genom dialog, reflektion och handling, varför jag som forskare avstår alla sanningsanspråk om verklighetens beskaffenhet. Forskaren kan synliggöra och skapa utrymme för att reflektera kring praktikerns genomlevda erfarenhet. Teoretisk kunskap kan därmed betraktas som en systematisk och generaliserad kunskap som blir levande först då den fylls med praktisk erfarenhet (Olsson 2002, Hartman 2004:190ff).

Min tidigare praktikperiod och den anställning som jag fick under studiens gång utgjorde en språngbräda till fältet. I och med praktikperioden hade jag en god förförståelse för det medskapande dialogarbetssättet i fall 2. Detta betyder värdefulla vinster för att på djupet kunna förstå komplexiteten i studerad företeelse och ökar möjligheterna till en rikhaltig analys (Merriam 1994). Därigenom garanteras på intet sätt en fullständig och korrekt bild av det studerade. Såsom Czarniawska poängterar tillhör viktiga händelser det förgångna eftersom de görs och blir viktiga först i efterhand, varför en forskare aldrig kan vara på plats i tid och rum när något viktigt händer (Czarniawska 2004:776). Det är genom återberättelse som centrala mekanismer för att förklara en process framträder. En multipel metod förefaller härvidlag utgöra ett möjliggörande tillvägagångssätt för att i större utsträckning kunna ta del av dessa återberättelser ur flera synvinklar.

I återberättelsen som redovisas i datakapitlet har intervjupersonerna anonymiserats vid namn. Personer som omnämns av intervjupersonerna görs också okommenterat könsneutrala vid citering. I tabell 5 struktureras intervjupersonerna efter fall och position som tjänsteperson respektive medborgare.

Tabell 5. Intervjupersoner

Intervjuperson 1	Projektledare, fall 1	Intervjuperson 7	Projektledare ”Alex”, fall 2
Intervjuperson 2	Utvecklingschef, fall 1	Intervjuperson 8	Utvecklingschef, fall 2
Intervjuperson 3	Utvecklingsledare, fall 1	Intervjuperson 9	Medborgare, fall 2
Intervjuperson 4	Utvecklingsledare, fall 1	Intervjuperson 10	Medborgare, fall 2
Intervjuperson 5	Utvecklingsledare, fall 1	Intervjuperson 11	Utvecklingsledare, fall 2
Intervjuperson 6	Medborgare, fall 2	Intervjuperson 12	Medborgare, fall 2

MEDSKAPANDE I PRAKTIKEN

I detta kapitel redovisas studiens data enligt analysverktygets struktur, vilket innebär att återberättelsen av de två fallen kommer att följa kronologin ”paketering – mottagning – handling – institutionalisering”. Såsom tidigare beskrivet i forskningsdesignen, representerar fallen olika skeden av styrningsprocessen samtidigt som fallen överlappar varandra.

VARFÖR OCH HUR IDÉN OM MEDSKAPANDE PRESENTERADES

Från början, när jag kom hit, fanns det ett tjänsteutlåtande och ett beslut att nu ska vi jobba med och vända den sociala utvecklingen (...) Men, då hade man börjat rita en ganska traditionell hierarkisk organisation även för detta projektet. (...) och jag vände och vred på detta och sa till mina uppdragsgivare att nä, så här tror inte jag, så här vill jag liksom inte jobba. Vi måste tänka på ett annat sätt - vi ska inte bygga en ny hierarkisk organisation till.

(Intervjuperson 1)

Efter några år med social oro och kriminalitet i området Brimfors beslutade dåvarande förvaltningsledning på SDF Särviken att inom utvecklingsavdelningen starta projektet ”Brimfors i centrum”. Bakom beslutet låg också resultat från en SOM-undersökning där invånarens tillit till samhället konstaterades som alarmerande låg. Projektet pågick 2012-2014 och tillkom som ett sätt att hantera ett akut läge, samtidigt som förvaltningsledningens signal hade uppfattats som att inte bara åtgärda utan även lära om social oro (Årsrapport 2012, Intervjuperson 2). Fokus för projektet flyttades till att långsiktigt bidra till att förverkliga stadsdelsnämndens vision om en hållbar utveckling i Särviken. Projektets mål formulerades som att ”skapa en trygg, livfull och attraktiv stadsdel” (Årsrapport 2012). För att samordna arbetet mot social hållbarhet anställdes en projektledare. Flera intervjupersoner menar att det var i samband med projektledarens ankomst som idén om medskapande började växa fram i organisationen. En gemensam insikt om att förvaltningen jobbar med komplexa och svårlösta samhällsfrågor – vilket kräver nya sätt att tänka och arbeta – växte fram. Att lära tillsammans i en nätverksorganisering sågs då som möjliggörande.

(...) för att tillsammans lära och skapa kunskap om bakomliggande orsaker till social oro och arbetssätt som leder till en socialt hållbar utveckling i stadsdelen.

(Tjänsteutlåtande 2014)

Tonen mellan tjänstepersonerna i projektet är att de hela tiden tillsammans eftersträvat ett lärande arbetssätt kring social hållbarhet. Ett uttalat behov har varit att öka kunskapen om hur den egna organisationen omedvetet bidrar till att upprätthålla skillnader mellan samhällsgrupper och delar av stadsdelen och staden, och att förstå hur andra resursprioriteringar, metoder och förhållningssätt kan leda till förändring. Utgångspunkten var att oavsett nivåroll i den hierarkiska linjeorganisationen ha internt erfarenhetsutbyte genom att pröva och reflektera i växelverkan (Observation, Årsrapport 2012). Ur det

gemensamma lärandet utarbetades fyra strategier för att öka delaktighet och utjämna skillnader i stadsdelen.

Genom strategin framtidstro och medskapande [fetstil i original] ska projektet bidra till att medborgarna känner ökad framtidstro, får ökad egenmakt och har inflytande i samhället och samhällsutvecklingen.

(Årsrapport 2012)

Strategierna beskrivs som ”påbudsskyltar”, en sorts riktningsskyltar som uppmanar till arbetssätt för social hållbarhet. Ökad framtidstro och medskapande i det egna vardagslivet och samhällsutvecklingen i stort förklaras som en grundläggande förutsättning för socialt hållbar utveckling. I årsrapporterna 2013-2014 har uttrycket ”får ökad egenmakt” ändrats till ”kan påverka sin livssituation”. Dialog och inflytande är prioriterat för att nå målen om en trygg och livfull stadsdel, för att också skapa forum där fler röster och kategorier i befolkningen gör sig hörda. Särskilt poängteras att graden av tillit mellan människor, till samhälle och myndigheter, utgör en grundbult och påverkar hur aktiv samhällsmedborgaren är och huruvida hen upplever trygghet. Strategin beskrivs därför vara en fråga om ökad integration genom att vara faktiskt delaktig i samhället – såsom att ha jobb, få godkända betyg, ha en bostad – och att känna sig delaktig i samhället – såsom att tillhöra, kunna påverka sin vardag och samhället, bli bekräftad (Årsrapport 2014, Tjänsteutlåtande 2014).

Genom att arbeta med dessa strategier som utgångspunkt i projektet och genom ökat lärande och utveckling integrera dessa i förvaltningens ledning och utförande finns möjligheter att långsiktigt vända den sociala utvecklingen i stadsdelen.

(Årsrapport 2012)

Våren 2015 framlades och antogs ett förslag till organisering av det fortsatta arbetet med socialt hållbar utveckling genom en process som skall integreras och genomföras i hela förvaltningen. Det handlar om att bygga en organisation utifrån det lärande arbetssättet som framväxte under Brimfors i centrum-projektet. Genom en nätverksorganisering, vilken beskrivs som en ram inom vilken frågor rörande social hållbarhet hanteras, förväntas en hållbar struktur skapas för att bättre hantera de komplexa samhällsfrågorna. Förslaget rymmer delvis att formera nätverksorganiserade temagrupper där olika kompetenser, professioner och aktörer kan mötas (Förslag 2015). Nätverksorganiseringen avser ett internt arbete, även om tjänstepersoner på utvecklingsavdelningen hyser förhoppning om att på sikt låta ideellt engagerade medborgare ingå i temagrupperna. I framskrivningen av förslaget beskrivs det medvetet ha formerats övergripande för att ge utrymme att medskapa inom förslagets ramar för de som sedan skall ingå i grupperna. Andra saker har tvärtom varit viktiga att tydliggöra, särskilt att beslut fortfarande kommer att fattas av de som har mandat i den aktuella frågan enligt linjeorganisationen. Begreppet ”medskapande” har inte använts utan det är snarare uttryckt och menat som att linjeorganisationen är nödvändig, men behöver kompletteras med en nätverksorganisering.

Man får vara försiktig i hur man pratar om detta... göra det lite långsamt så... Det är lite känsligt eftersom det är här människor har sin trygghet, sina positioner som man byggt upp i hierarkin och det är ju inte så att linjeordningen är dålig - jag menar att vi behöver något mer.

(Intervjuperson 1)

Tjänstepersonerna återkommer ofta till att om de fortsätter att göra så som de alltid har gjort, så kommer stadsdelen inte att få någon annan samhällsutveckling än dagens. Att komplettera arbetet för social hållbarhet där linjeorganisationen är otillräcklig, sägs sannolikt medföra andra val och beslut än de som brukar göras. För många är det en fråga om ingångsvärdet i organisationen (Observation).

Och då, i förlängningen av ett annat ingångsvärde som bygger på gemensamt behov, när det har börjat liksom hända, då hoppas jag att vi också kan börja få in, börja göra grupper, där även civilsamhälle och invånare kan ingå. Det vore ju alldeles underbart.

(Intervjuperson 1)

Man måste låta invånaren få en ärlig chans. Kontinuerligt, långsiktigt. Jag menar, det finns massor alternativ. Arvoderade grupper är ett, medborgare som får betalt.

(Intervjuperson 3)

För att vi ska komma till medskapande måste vi kunna göra den här kedjan [figur 2] själva inom staden och i vår organisation. Vi kan inte vara rädda för att möta våra egna meningsskiljaktigheter.

(Intervjuperson 4)

Vi måste jobba med våra egna föreställningar, oss själv. Att våga se sina egna värderingar och människosyn, arbetssätt och utifrån det våga testa nytt.

(Intervjuperson 5)

Det finns alltså ett gemensamt förhållningssätt om att förvaltningen först behöver arbeta medskapande internt. Medskapande dialogarbetssätt i relation till medborgare är någonting nytt och önskvärt som kan nås genom mer kunskap och träning.

DEN LOKALA KONTEXTENS BEFINTLIGA DIALOGARBETSSÄTT OCH VÄRDERINGAR

Tjänstepersonerna har en mycket likartad uppfattning om vilka samtalstyper som präglar nutida dialogarbete. Nästkommande citat återspeglar samtliga tjänstepersoners resonemang:

Vi sysslar nästan alltid med konsultation, kanske ibland lärande och är på väg mot medskapande.

(Intervjuperson 5)

Samtalstypen ”konsultation” är dominerande i förvaltningens medborgardialoger då det ligger i tjänstepersonsuppdraget att inhämta kunskap från invånarna genom att efterfråga vad invånarna tycker. En tjänsteperson beskriver det som att invånarna skall ”checkas av som en inventering”. En stor del av dialogarbetet sker på uppdrag av andra, ofta byggrelaterade, förvaltningar och aktörer. Att förankra processer och beslut ses som ett

värde i sig vad gäller förtroende och bättre kunskapsunderlag. Ibland berörs den lärande samtalstypen, men tjänstepersonerna påpekar att det oftast handlar om att de antingen skall utbilda medborgarna i någonting, eller få ta del av något som medborgarna vet. Det är sällan det blir ett gemensamt och reflexivt lärande utifrån olika perspektiv. Tjänstepersonerna uppvisar en frustration över svårigheter som de menar finns i att röra sig mot lärande och medskapande samtalstyper.

Så länge som man som enskild aktör i stor utsträckning äger frågan, då har man ju helt andra möjligheter att lämna ifrån sig makten. Det är stor skillnad på att ha mandat i frågan och att ha dialog med medborgare i samarbete med andra förvaltningar.

(Intervjuperson 4)

Det är alltid en balansgång att veta att man har politiken bakom sig när en medborgare säger "jag vill och tycker såhär".

(Intervjuperson 5)

Det är inte säkert att våra politiker och invånare tycker samma sak, och till syvende och sist är det ju våra politiker som blir uppdragsgivarna och som bestämmer. Så om de vill ha en inriktning så är det den som blir vårt uppdrag att jobba efter, det är ju liksom... Det är liksom tjänstefel att säga någonting som går emot det då.

(Intervjuperson 3)

Några tjänstepersoner framhåller att det är svårt att veta vem som ansvarar för dialoger som sker i samarbete med andra förvaltningar. Ett hinder för medskapande beskrivs här vara att det är många nivåer i kommunen och faktorer såsom byggstorlek och hyreskostnader som de inte förmår att påverka. Detta sägs resultera i att medborgarnas röster får ett litet avtryck i beslutsprocessen via tjänstepersonerna, utan egentlig återkoppling till medborgarna. Liknande tankegångar förs av tjänstepersoner som uttrycker försiktiga förhoppningar om vad de kallar "underifrånstyrt", eftersom de menar att politikens inriktning avgör dialogens inriktning och utfall. På olika sätt uttrycks en vilja att medskapa med medborgare, men också en rädsla då förvaltningen saknar strategier och förutsättningar för en medskapande dialog.

Vi lyssnar av väldigt mycket i våra medborgardialoger, men i slutänden blir det mest en önskelista som någon annan bedömer. Man har liksom inte något rejält inflytande.

(Intervjuperson 3)

Gemensamt för tjänstepersonerna är att de vidhåller att det finns mycket kvar att göra, att de hittills bara har skrapat på ytan och att det finns mycket kunskap "där ute" som inte tillvaratas. Två tjänstepersoner berättar att det i första hand är en fråga om att de "inte ens är vana vid att lyssna av varandra inom förvaltningen på ett riktigt bra sätt" och att merparten medarbetare utanför utvecklingsavdelningen "förmodligen inte ens tänkt tanken på att kombinera expertiskunskap med erfarenhetsbaserad". Ett gemensamt resonemang som hörs är att de är kvar i en stuprörsorganisation som inte kan hantera en helhet eller de konflikter som kan bli om medborgare och tjänstepersoner "verkligen lyssnar på varandra" (Observation).

Vi gör sällan konfrontationsfasen, för här blir det liksom jobbigt mellan olika aktörer. (...) Att se målkonflikterna är ju fett jobbigt och helt nödvändigt för kommunal sektor.

(Intervjuperson 4)

Vi måste våga sätta maktrelationer på agendan och att det är okej att tänka olika. (...) Jag vill inte heller säga vad som är rätt eller fel, för det vet ju inte jag.

(Intervjuperson 5)

Flera tjänstepersoner utbrister vid olika tillfällen ”hur svårt kan det vara?!” i relation till att reflektera utanför sin egen box och menar att medborgares kunskaper och förmågor att analysera ofta underskattas.

Den gemensamma reflektionen hamnar ju ofta på den nivån att man sitter själv och tänker att okej, nu ska jag analysera detta (...) Jag tror det dels beror på att vi inte har det upplägget på dialogerna och så krävs det ju återkommande träffar i så fall.

(Intervjuperson 4)

Doer är ju vi sedan, förvaltningen, det är ju vi som kan spela in allting. Medborgarna designar delvis, och sedan får de tillbaka något som svarar mot det, i de bästa av världar.

(Intervjuperson 3)

Atmosfären bland tjänstepersonerna på utvecklingsavdelningen präglas av att de är i början av en lång resa mot medskapande dialogarbetsätt. Ofta uttrycks att det är en ständigt pågående process och att förvaltningen är på god väg, särskilt beträffande synen på medborgaren i jämförelse med övriga avdelningar och andra stadsdelsförvaltningar (Observation).

UTSEENDE PÅ DET TIDIGA MEDSKAPANDEARBETET

Förslaget till organisering för social hållbarhet, som grundar sig i det lärande arbetssättet från Brimfors i centrum-projektet, beskrivs ha tagits emot väl i förvaltningen. Några nämner att stadsdelsdirektören och utvecklingschefen tagit andemeningen till sig och varit två av de stora pådrivarna till att anta förslaget, vilket har varit viktigt (Observation). Det har också funnits motståndare till arbetssättet bland exempelvis förvaltningsledning och sektorchefer.

Lite trögare att få med sig flera av förvaltningsledningen... Vissa sektorchefer var kritiska först, men nu har de accepterat det och de har gjort en del justeringar i förslaget så att vi har en styrning och ledning i det ändå, för det måste man ändå ha.

(Intervjuperson 2)

Flera tjänstepersoner förklarar att det nätverksorganiserade arbetssättet, som ett nytt sätt att tänka, utmanar rådande ordning och att särskilt tjänstepersoner på formellt högre positioner varit kritiska. Merparten tjänstepersoner har tolkat motståndet som bottnat i en rädsla inför att få synpunkter på sitt ledarskap från ett nätverk av andra professioner, yrkesroller eller från andra nivåer. Därför tydliggjordes att det är den hierarkiska linjeordningen som gäller

vid beslutsfattande och att ingången är att ha en treårig lärandeprocess kring arbetssättet. Tjänstepersonerna berättar att de på sikt vill att ett medskapande dialogarbetsätt också skall gälla som förhållningssätt när förvaltningen möter medborgare, något som sägs vara självklart för de flesta medarbetare på utvecklingsavdelningen, men mer främmande för andra delar av förvaltningen. Många framhåller att det är tydligt förankrat hos politiken på så vis att politiken förordar medborgardialog, men att det är viktigt att bena ut vad medborgardialog betyder.

Man måste verkligen diskutera vad medborgardialog är och vad det ska vara och ska uppnå. Vissa saker kommer ju ändå falla bort, det är ju pengarna som styr vad som är viktigt.

(Intervjuperson 4)

Medskapande medborgardialoger har inte alltid varit lätt att driva igenom, det leder till motstånd bland medarbetare. Det handlar ofta om att man gärna vill... man är så van vid att styra och använda makt i sin profession över andra människor, och det gör man inte för att vara elak utan det bara är så. Man samtalar ofta om människor, istället för med människor.

(Intervjuperson 5)

Det handlar ju om detta att ge makt (...) Att låta invånarna prioritera utifrån en budget. Och det är ju svårt i sig, för det ryms ju inte inom den representativa demokratin om vi inte kan utkräva ansvar av invånare men att de ändå ska ha så mycket makt.

(Intervjuperson 3)

Maktaspekten är återkommande bland tjänstepersonerna. Flera uttrycker hur svårt det är att anpassa dialogen till medskapande, eftersom det i slutändan är en beslutad budget som styr vad som skall medskapas. Medskapande beskrivs bygga på ett gemensamt ansvarstagande i nätverket och att ansvarsutkrävandet finns i förvaltningen där beslut fattas. Relationen till medborgarna omtalas i termer av ett partnerskap, en överenskommelse där parterna oftast har olika ansvarsområden. Ett exempel på partnerskap mellan förvaltning och medborgare är det bygge av en ny mötesplats som ligger i startgroparna.

Ordet medskapande har vi lagt in i just Mötesplats Brimfors. Det blir ju som en slags pilot för att verkligen från början tänka på det viset så mycket vi förmår utifrån vår position och verkligen utgå från det.

(Intervjuperson 1)

Mötesplats Brimfors beskrivs ha som syfte att stödja och stärka initiativ som öppnar för möten och aktivitet hos boende. Arbetet skall ske utifrån ett tydligt medskapande dialogarbetsätt där tjänstepersoner, föreningar, boende och andra lokala aktörer skall samlas kring idén om mötesplatsen för att gemensamt skapa en målbild om hur den skall utformas (Begäran 2013).

Vilka är behoven? Vilka är önskemålen? Vilka kan vara med och bidra och ta ansvar för bemanning, aktiviteter, driftkostnader med mera? En mötesplats bör från första början skapas tillsammans av och med de berörda.

(Begäran 2013)

Stämningen på utvecklingsavdelningen är att mötesplatsprojektet är något spännande, nytt och lite kontroversiellt. De beskriver att ”medskapandetanken har varit med från första andetaget” och att mötesplatsen ”måste byggas underifrån, för annars kommer vi inte lyckas med något hållbart” (Observation). Flera påvisar att det är kontroversiellt och nödvändigt att tänka att det inte är förvaltningen som ska bestämma, genomföra och leverera.

Det är så himla nytt att tänka och jobba såhär! Jag har frågat flera gånger till högsta chef om det verkligen är så att det stämmer att det inte finns några direkta ramar och att de som ska verka där får bestämma, och ja, det stämmer. Det har jag frågat tre gånger, ja tre! Bara för att jag själv känner mig osäker på att de faktiskt menar det de säger.

(Intervjuperson 5)

Tjänstepersonerna berättar att de är och behöver vara medvetna om att hålla tillbaka sina egna idéer om vad mötesplatsen skall innehålla för slags aktiviteter, detta för att inte ta över processen för mycket och alltså ”göra som vi alltid har gjort”. Det beskrivs som en konst eller balansgång att kunna se helheten, att gå in och stötta medborgare utan att ta över för mycket. Flera förklarar det som ett dilemma eftersom de redan har en till viss del större makt än medborgare genom sin position som förvaltningsanställda. I sammanhanget uttrycks att det också skall bli spännande att se hur processen utvecklas och vilka förväntningar medborgarna har på tjänstepersonerna ifråga om mötesplatsen, då medborgare ofta är vana vid att det är förvaltningen som utför och har färdiga koncept för vad stadsdelen behöver.

MEDSKAPANDE DIALOGARBETSSÄTT I PRAKTIKEN

I stadsdelen Redsbo pågår sedan våren 2013 medborgardialoger då tjänstepersoner inom förstudien ”GrönaNoder” inledde samtal med invånare och lokala jordbruksproducenter i området Kronby. Syftet var att undersöka om och i så fall hur Redsbos landsbygd, däri Kronby, skulle kunna vara en resurs för en strategisk grön affärsutveckling och segregationsbrytande samverkan mellan innerstad och landsbygd. Målet var att ta fram en slutrapport med utvecklingsförslag utifrån idéer och förslag som väckts av boende, och att förslagen skulle fungera som ett beslutsunderlag att bedöma vad som kan vara intressant att vidareutveckla lokalt och ansöka projektmedel för (Slutrapport 2013). I alla delar av analys och utvecklingsförslag beskrivs följande fråga ha varit en utgångspunkt:

Hur kan initiativet skapa delaktighet och medskapande samt kommuniceras inåt och utåt? (...) I de fall liknande initiativ, nätverk eller samarbeten redan finns eller är under utveckling bör man bygga vidare på den existerande strukturen.

(Slutrapport 2013)

Medskapande beskrivs vara utgångspunkten och vikten av ett ”tydligt underifrånperspektiv med hög delaktighet av engagerade boende” betonas (Slutrapport 2013). Förstudien avslutades vid årsskiftet 2013-2014, men GrönaNoder-projektet och dialogen har fortsatt.

Att lyssna

När dialogen initierades lånade tjänstepersonerna en lokal i Kronby och bjöd in invånarna till ett möte där de berättade vilka de var, varför de var där och vad de ville. Medborgarna klargjorde tidigt att de upplevde dialogen som en möjlighet att upplysa kommunen om att bygden behövde utvecklas och rustas upp.

Vi finns ju inte i politikernas värld på något vis, de vet nog inte om att vi hör till kommunen. Man hör så ibland faktiskt! (...) Jag såg GrönaNoder som en framkomlig väg för att utveckla bygden, sätta oss på kartan. Det var därför jag började engagera mig.

(Intervjuperson 6)

Från år 2014 kom medborgarna i allt större utsträckning i kontakt med SDF Redsbo, vars tjänstepersoner berättar att de från början försökt vara tydliga med vilken roll de har som stadsdelsförvaltning. Många av medborgarnas tankar och idéer, såsom gatu- och byggfrågor, beskrivs vara typiska ärenden bortom stadsdelsnämndens uppdrag. Tjänstepersonerna har därför fokuserat på att stötta medborgarna till att komma i kontakt med rätt kommunperson. Mycket sägs ha handlat om att lära känna Kronby utifrån de boendes perspektiv.

Då frågar vi Kronby, hur är det i Kronby och hur vill ni ha Kronby, hur var det förr, hur är det nu, hur vill ni ha det framåt? Och då säger folk en massa saker och ting. Det handlar om att se, lyssna och bekräfta. Man dokumenterar noggrant, särskilt personliga berättelser, och sen bjuder man in sig själv till samarbete. Man bjuder upp till dans liksom.

(Intervjuperson 7)

Jag var jättenyfiken på vilka de var, vad de ville göra, vad de såg framför sig i att utveckla sin bygd och på vilket sätt vi skulle kunna stötta eller bidra till det arbetet. (...) Man kan börja i andra änden, och då handlar ju den här dialogen om ett inflytande, en delaktighet, ett medskapande som ska bygga en bättre tillit mellan människor och för oss i förvaltningen.

(Intervjuperson 8)

Att lyssna beskrivs som en nödvändig ingång och som ett kontinuerligt lärande om Kronby. Tjänstepersonerna har från början velat veta vad medborgarna tycker, tänker och känner utifrån att se, lyssna och bekräfta. I grunden handlar det om att bygga en tillitsfull relation där förvaltningen vill öka medborgarnas delaktighet, inflytande och förtroende till samhället. Ur medborgarnas perspektiv uppfattas dialogen som att ”kommunen”, mer eller mindre för första gången sedan området blev en del av kommunen på 1960-talet, har visat intresse för bygden.

Jag vill att kommunen finns med oss här ute och stöttar oss, för det har vi liksom inte haft. (...) I och med att GrönaNoder kom så lyssnar ju en del av kommunen i alla fall.

(Intervjuperson 6)

Jag kom in i dialogen när slutrapporten var klar men då när jag såg slutrapporten blev jag förvånad över hur mycket som redan fanns med, så jag var positivt överraskad. (...) Man har verkligen varit intresserad av att lära känna bygden utifrån vi som bor här. Alla som vi har varit i kontakt med har alltid lyssnat, tycker jag.

(Intervjuperson 9)

Utifrån medborgarnas vardagslivserfarenheter har det framkommit en mängd tankar och utvecklingsförslag för bygden. Mycket av detta finns dokumenterat i GrönaNoders slutrapport (2013), men nya idéer och frågor har tillkommit kontinuerligt sedan dess. Under 2014 bildade medborgarna en förening efter att ha fått tips från GrönaNoder om att de som förening kan söka projektmedel. Föreningens medlemsantal växer och består idag av cirka femtiotre aktiva mötesdeltagare, vilka efter personligt intresseområde har delat in sig i åtta olika temagrupper, såsom en temagrupp för centrumets upprustning. Under en period var en tjänsteperson, som var praktikant på GrönaNoder och boende i området, medlem i en av temagrupperna.

(...) när jag fick min anställning här så blev det mer problematiskt... Alltså, är detta arbetstid nu, är jag tjänsteperson eller är jag här privat, det är ganska stor skillnad. Så jag bestämde mig för att sluta vara med och fokusera på min arbetsroll.

(Intervjuperson 11)

Tjänstepersonerna beskrivs ha varit med som stöd i bildandet av föreningen och har deltagit vid föreningsmöten. De uttrycker också att den person som tillfälligt engagerade sig privat i föreningen har ”suttit lite på två olika stolar”, vilket personen själv ifråga förklarar bero på att det är skillnad på att vara tjänsteperson respektive invånare.

Att konfrontera

Medborgarna menar att de inom föreningen i mångt och mycket är överens om varandras utvecklingsförslag och perspektiv, mycket på grund av att det var länge sedan kommunen satsade något i området. Även i relation till GrönaNoder upplevs att parterna vill samma men ibland på olika sätt, vilket då inneburit att de antingen har fört en diskussion kring frågan eller övergett frågan tidigt.

Alla vill ha allt. Det blir ju så när det går årtionden utan att det händer något. (...) Och de idéer som GrönaNoder hade som vi inte gillade, de teg vi nog ihjäl och har liksom jobbat på det som intresserar oss.

(Intervjuperson 10)

I föreningen har vi förstås olika intressen, vi har ju olika temagrupper, som man värnar för mer. Vi har inte alltid tänkt likadant och ibland tänkt olikt förvaltningen, men det har liksom varit okej och funkar fortfarande så. Allt utgår ju från att det är dags att satsa här i bygden.

(Intervjuperson 12)

Jag tycker nästan alltid att vi jobbar åt samma sak allihopa, varit på samma spår liksom, förutom igår kanske när du var med och observerade vårt möte. (...) Sedan kan GrönaNoder ha en färdig idé som de vill att vi förstår, t.ex. att vår livsmedelsproduktion ska in till stan. Men så kanske vi säger att vi vill ha maten här, och då är det bra. Alex får jobba på sitt sätt, och hen förstår ju ändå vad vi menar och försöker ju hjälpa oss.

(Intervjuperson 9)

För tjänstepersonernas del har det ibland uppenbarats att de, i och med kommunens budget och mål, har en större kontext än medborgarna att förhålla sig till i dialogen. Detta har lyfts fram för medborgarna genom att exempelvis be dem att skriva en prioriteringslista på vad de behöver för att rusta upp centrum. Förvaltningen har åtagit sig att titta på listan för att se vad som kan vara genomförbart med utgångspunkten att ”en inte kan få allt” och att stötta medborgarna att hitta vägar för ekonomiska medel.

Ibland blir det nog lite detta med vad som är rätt och fel. Man har olika perspektiv, såklart. De har ju sitt lokalperspektiv där Kronby är hela kontexten, och jag i min roll som förvaltningsperson har ju ett visst uppdrag och främst en större helhetskontext att jobba efter.

(Intervjuperson 11)

Det har inte varit några tydliga meningsskiljaktigheter. Det kommer nog när man ska konkretisera ett genomförande. Nu är det mest kring att det inte finns några resurser, pengar. (...) Sedan har vi ju politiska mål, som miljömål, och det var ju viktigt att få fram.

(Intervjuperson 7)

Är det stadens budget som ska betala för det eller lyckas man hitta finansiering för det på annat håll? (...) Vad är det ni vill åstadkomma? Jag kan se en styrka i att man vill åstadkomma saker som finns i nämndens budget och visioner. Men jag värnar jättemycket detta med underifrånperspektivet, det är inte vi som ska säga vad som är bra eller dåligt.

(Intervjuperson 8)

Genomsyrande i medborgarnas berättelser är en oro inför GrönaNoders vision om att öka den lokala livsmedelsproduktionen i Kronby och få till stånd ett slags relationsekonomi mellan landsbygden och innerstaden. Medborgarna menar att det är en fråga om rättvisa och upprättelse sedan historiens gång, att bygdens inte skall exploateras utan att dess resurser i första hand skall komma bygden till gagn.

Mycket med GrönaNoder handlar väl om att få maten från landsbygden in till stan och då har jag argumenterat för att Kronbysborna ska sköta den biten lite i första hand, för när inte ens Kronbysborna vet vad det finns för bönder här ute så är det viktigt att de tar del av det först innan man utvecklar. Att man börjar här, innan man börjar med logistikproblem.

(Intervjuperson 9)

(...) detta med logistikcentral för att få maten från landsbygden till stan, det är ju något Alex mycket har brunnit för och pratat om, vi i föreningen har inte jobbat med det alls egentligen. Och det är klart, det kanske rör mer producenterna, och de pratar ju GrönaNoder med, men för oss som vanliga medborgare så har vi ju inget att vinna på det alls. Tvärtom vill vi ju ha kvar vår mat hemma, vi vill ju inte behöva åka in till stan för att köpa den igen.

(Intervjuperson 10)

Medborgarna har klargjort sin oro inför tjänstepersonerna och förklarat hur de upplever relationen mellan bygden och kommunen sedan historiens gång, något som GrönaNoder bekräftat och återgivit år 2013 i sin slutrapport:

I de samtal och möten som genomförts i förstudien växer en bild fram där många uttrycker att man har upplevt att kommunen ser på Kronby som en baksida, en bakgård, något som staden har glömt. (...) Flera av de äldre som intervjuats berättar om tvivelaktiga ageranden från personer som man menar ha varit bulvaner som köpte mark i Kronby till underpriser i samband med att kommunen skulle bygga storstad på slätten på 60-talet.

(Slutrapport)

Ur samtalen framträder en bild av att det tycks pågå en intressekonflikt mellan medborgarna och tjänstepersonerna ifråga om livsmedelsproduktionen i första hand skall gagna innerstaden eller landsbygden. Samtidigt verkar parternas ståndpunkter eller intentioner i frågan inte ha ventilerats (Observation). Sedan GrönaNoder avslutades som en förstudie, och då behövde söka nya medel för att kunna fortsätta, har dialogen med föreningen minskat och ökat med de lokala livsmedelsproducenterna.

Alex pratar ju inte med oss i föreningen innan hen hittar på något, så är det ju, utan hen kommer med lite olika nyheter i livsmedelsfrågan, som logistikutredningen. Men för mig, personligen, så gör det ingenting för jag tycker bara att det är bra att alla jobbar på olika sätt.

(Intervjuperson 9)

När GrönaNoder hade möte med livsmedelsbutiken och våra producenter så stod det inget om föreningen i inbjudan och vi själva var inte ens inbjudna.

(Intervjuperson 6)

Det har ju blivit lite parallella processer med de lokala producenterna och föreningen. (...) Jag får en känsla av att de ibland upplever det som att de hålls utanför, och det är ju inte alls det som är tanken utan det är bara tiden räcker inte till, och även deras egen tid. (...) Men jag tror det där kommer... Det är så nytt detta! Det är ingen som riktigt vet hur det ska se ut.

(Intervjuperson 11)

Det beskrivs att dialogen befinner sig i en fas där både tjänstepersoner och medborgare upplever förvirring kring möjligheter, hinder och vilken form relationen kan ta. Genomsyrande har varit medborgarnas tidigare erfarenheter av och missnöje över kommunen.

Under 8 månader mötte jag både hat och vrede och djup besvikelse. Vi får inget gehör, vi bara bollas. (...) men när vi satt och tog emot missnöjet, och försökte säga att vi vill ha ett samarbete här, och vi bjöd in utvecklingschefen och stadsutvecklaren från SDF som gick runt och tittade i området ihop med dem, blev det väldigt positivt. Vi vill ha fler sådana möten, en kontinuitet. Jag har sagt att jag förstår att ni klagat på staden och missnöjet måste tas på allvar, men vad är era egna visioner runt er bygd? Hur vill ni att det ska vara?

(Intervjuperson 7)

När stadsutvecklaren från SDF klev av bussen och skulle gå runt och titta här med oss så ropade hen "Ni ska inte tro att det blir någonting för det finns inga pengar till någonting bara så ni vet". Men hallå, ni vet ju inte ens vad vi ska säga?

(Intervjuperson 10)

Jag upplever att det är ett problem med förväntningar, att man kanske har förväntningar på vad man ska få tillbaka och kanske underskattar den egna arbetsinsatsen, vilket kan bli ett problem tills man landar i någonting som fungerar.

(Intervjuperson 11)

Tjänstepersonerna påvisar att de på varje möte sagt och övat på att leda diskussionerna till att inte fastna i missnöje. De talar om ett "myndighetsförklarande" av medborgarna, att få dem att förstå att de lokalt kan börja formulera sin egen vision om en framtid eftersom "de inte är så maktlösa som de tror". Att bryta missnöjet och istället kanalisera det i ett agerande ses som något av ett konststycke och en förutsättning för en växande process.

Att reflektera

Att GrönaNoder kom till Kronby och "satte igång tanken på att de tillsammans faktiskt kunde göra något i området" förklarar medborgarna ha haft all betydelse för att föreningen bildades. I sammanhanget understryks att det var invånarna som satte agendan för vilka frågeområden som var intressanta att satsa på.

Det är invånarna som är idébärarna. Det kommer ju en del förslag, idéer och så via Facebook-grupperna också. Föreningen för dessa idéer vidare till förvaltningen men ingen vet ännu inte riktigt vad som händer när man gör detta.

(Intervjuperson 10)

Att skapa en kreativ stämning där man ger varandra inspiration är avgörande. Alla galna idéer ska fram! (...) Alla möten går ut på det, att se och bekräfta, stödja för att växa tillsammans och våga se något annat än bara det man sitter fast i. Då är det min roll som tjänsteperson att ge ansvar istället för att ta ansvar, för det är inte jag som ska bli ledande utan vara samordnande.

(Intervjuperson 7)

Både tjänstepersoner och medborgare beskriver att dialogen har präglats av ett ”ömsesidigt lärande” på så vis att idéer och visioner har kommit från båda parter. Exempelvis synliggjorde medborgarna att Kronbys centrum är eftersatt; det saknas grundläggande samhällsservice, mötesplatser för social sammanhållning och platsen behöver mer underhåll. När aspekten försköning behandlades, och medborgarna delvis hade idéer om sittbänkar och mer vegetation, har tjänstepersoner utifrån sina kunskaper fört in perspektiv.

(...) alla kanske inte känner till så mycket kring detta om stadsodling, att man istället för en vanlig pallkrage kan ha en skogsträdgård, och då är det min roll att föra in perspektiv och kunskap i gruppamtalen, samtidigt som man är lyhörd till vad folk vill.

(Intervjuperson 7)

Alex talar ju om sina erfarenheter från tidigare men lyssnar ju också på våra och sen diskuterar vi lite för att hitta lösningar för vår idé så att det inte blir en mismatch.

(Intervjuperson 12)

Ur samtalen har det framkommit att medborgarna är missnöjda med hur grönyteskötseln i centrum har underhållits av kommunen. Efter en gemensam reflektion är dialogparterna överens om att det vore bra om Kronbyborna själva förvaltar grönyterna i fortsättningen. För att påbörja upprustningen av centrum har också ett initiativ tagits av medborgarna som tjänstepersonerna har välkomnat och stöttat.

Vi har nog fått tillsammans att t.ex. vissa saker ska vi nog inte ha kommunens entreprenörer som sköter utan vi vill sköta det själva. Temagruppen näringsliv är definitivt överens. Även det med grön affärsutveckling är vi överens om, men inte logistikbiten för den förstår vi inte. (...) Vi stöter och blöter och en del saker har vi gemensamt och en del har vi inte.

(Intervjuperson 10)

De som bor i Kronby har ju fråntagits ansvaret för den gemensamma tätorten sedan man införlivades i kommunen. Det har vi haft mycket diskussioner kring. Grönyterna har missköts och de känner ett främlingskap gentemot staden, de är inte medskapande.

(Intervjuperson 7)

Kronbys centrum är ju väldigt eftersatt i skötsel och underhåll, och där har jag utifrån vad föreningen sagt lyft den frågan till gruppen i staden som kan göra prioriteringar på extra satsningar på torg och då har vi fått igenom det och nu ska det rustas upp lite grand.

(Intervjuperson 8)

Det framhålls att det finns en överensstämmelse kring att Kronby skall utvecklas i flera avseenden. Ständigt återkommande är centrum- och livsmedelsproduktionsfrågan. Flera påvisar att utvecklingen av gröna näringar inte längre reflekteras i relation till föreningen, utan att tjänstepersonerna fokuserar dialogen till livsmedelsproducenterna, varför tjänstepersonerna och föreningen tycks arbeta lite på olika håll.

Vi tycker att Alex färdas för långt bort från vår verklighet. Visst var ju GrönaNoder en förstudie, visioner. Men vi hade behövt någon som varit här och nu med oss också, i det lilla, inte i det stora som på sikt ska leda till att landsbygden hamnar i innerstaden eller vad.

(Intervjuperson 6)

Alex jobbar i sitt och vi jobbar i vårt, och så informerar vi varandra på dessa mötena, och då kan det ju bli som igår när en föreningsmedlem tycker att Alex jobbar med saker som inte har med oss att göra, fast det har ju det egentligen, bara kanske inte just nu bara på den punkten vi håller på med just nu. Alltså vi tänker tillsammans på olika sätt på olika håll.

(Intervjuperson 9)

Vi har konfronterat varandra en del och så har vi gått till att tänka tillsammans och närmar oss gemensamma perspektiv, det är min förhoppning i alla fall, för vi vill ju samma i grunden, även om vi har olika perspektiv på hur, kanske.

(Intervjuperson 11)

Att skapa

Föreningsmedlemmarna har formerat en handlingsplan i vardera temagrupp varav de flesta har lästs av förvaltningen som ännu inte återkopplat. Medborgarna uppvisar en frustration över att det går långsamt framåt vad gäller att realisera de utvecklingsförslag som har väckts. De upplever en osäkerhet kring samarbetet med GrönaNoder eftersom de inte förstår huruvida tanken är att göra gemensamma handlingsplaner eller vem som ansvarar för genomförandet.

Från början var det nog ganska uppifrånstyrkt men det vände någonstans på vägen och blev nerifrån. Det hade nog mycket att göra med att ofta så kom inte Alex på föreningsmötena efter att förstudien avslutades och då gjorde vi saker istället för att sitta och vänta på hen. Så när hen kom så hade vi redan bestämt att såhär gör vi, såhär kör vi, såhär vill vi.

(Intervjuperson 10)

Det är mycket visioner men var är verkstaden? Den skapar vi själva. Handlingsplan är väl något vi får göra, antar jag? Jag vet inte... Vi har tappat allt förtroende till detta.

(Intervjuperson 6)

Vi har gjort en handlingsplan för gröna näringar, den ska Alex titta på, men hen har inte varit med och skapat den. Sen tror jag att den innehåller liknande idéer som GrönaNoder har, men jag har inte varit med och skapat att GrönaNoder skulle göra logistikinventeringen.

(Intervjuperson 9)

Även tjänstepersonerna menar att det inte är klargjort hur arbetet skall gå tillväga för att göra visionerna till verklighet. De menar att föreningen har varit ”driftiga och duktiga på att

formera handlingsplaner själva” och att konkretiseringen av ett genomförande där parterna gör tillsammans och tar delat ansvar för resultatet är något som får växa fram med tiden.

Det är ju egentligen de som har skapat handlingsplanerna men det är ju på något sätt tillsammans, i kontakt med oss. Fast ändå inte... Exakt hur det ska se ut för att alla ska vara nöjda är något som får växa fram när vi vet vilka begränsningar och möjligheter som finns.

(Intervjuperson 11)

Att vi gör tillsammans och tar delat ansvar för resultatet upplever jag inte att vi är framme i ännu, och det egentligen mest för att vi inte har hittat vare sig den sakfrågan eller den vägen. Det får växa fram under resan.

(Intervjuperson 8)

En del har blivit väldigt kreativa och sticker iväg och börjar göra grejer, och då får man springa efter helt enkelt för de är så snabba. Plötsligt sitter man i en situation där man inte har pejling på allt som händer och då gäller det ju att klara det, och här försöker jag se om saker och ting har bieffekter som man kan fånga upp, hjälpa till med och koppla ihop.

(Intervjuperson 7)

Dialogprocessen utifrån tjänstepersonernas perspektiv handlar om att stötta, svara på frågor, förmedla kontakter till andra kommunpersoner som är ansvariga för saken ifråga, informera politiker om vad invånarna har sagt och koppla föreningens utvecklingsarbete till andra liknande aktiviteter som pågår i staden. Inom kort framtid vill de kalla till ett möte mellan föreningen och de utvecklingsgrupper som GrönaNoder har en tätare dialog med kring lokal livsmedelsproduktion, för att lära känna varandra och formera gemensamma handlingsplaner.

Nu handlar det om att få ihop grupperna i något gemensamt, till exempel naturbruksgrupperna och fårgruppen tillsammans med föreningens temagrupper. Det ska vi göra genom ett gemensamt meeting och lära känna varandra och jobba med handlingsplaner.

(Intervjuperson 7)

Vi efterfrågar önskemål som vi sedan har en diskussion kring tillsammans med dem; hur skulle det se ut och funka, vet ni om flera är intresserade, jo men det är nog en bra idé för jag vet fler som gör detta, och sedan liksom hur kan vi göra detta, behöver vi pengar och hur får vi dem, vem ska ansvara för att detta sker. Vi gör tillsammans fast på olika sätt.

(Intervjuperson 11)

Jag har ju fått se deras handlingsplan och försökt stötta dem i att de måste bli mer konkreta och prioritera, ni kan inte komma med en önskelista som är tre kilometer lång för det är ingen som orkar ta till sig det eller ta emot det, så att för att ni ska få något gjort så prioritera och kom överens om att det där, det är det viktigaste.

(Intervjuperson 8)

För medborgarna handlar det mycket om att reda ut vem som är ansvarig för vilka frågor i kommunen, ansöka om medel och invänta ett stöd från förvaltningen som innebär att idéerna kan genomföras tillsammans. Några idéer har blivit praktik, såsom en skördefest och pågående anläggning av en fruktodlarpark i centrum, men medborgarna och tjänstepersonerna menar att det är medborgarna som genomför och driver detta själva efter att ha fått tips från förvaltningen om var de kan söka medel. Liknande resonemang förs av tjänstepersonerna då de efterfrågar ekonomisk bärkraftighet för att idé skall bli verklighet.

Ingen verkar ha ansvar för någonting i kommunen. Varför kom du på vårt möte då, om du inte har något ansvar? Vad gör du på jobbet om dagarna? Ska vi göra något tillsammans med kommunen så får väl vi ta ansvaret båda två?

(Intervjuperson 10)

Vi har inte kommit så långt så att man kan säga att det verkligen har hänt något, så inget delat ansvar ännu. Men frågan har väckts och man har börjat diskutera på detta sättet. Vi kan ju inte lyckas göra något själva. Så just nu är det ett tomrum för det finns inga pengar och vi kan inte göra något mer än det vi redan gör, nu borde GrönaNoder finnas här och stötta oss.

(Intervjuperson 6)

Nu söker vi pengar för att få in resurser så att vi kan stärka det vi fått igång så att det blir en kraft i det. Att tillsammans formera handlingsplaner, att göra tillsammans, är en pågående dialog och process och sedan får man ju se vad som är genomförbart. Det är inte bara att man spikar en plan och så är det klart, det handlar det om att få till stånd en övergripande strategi ihop med invånare där man ser att det lilla jag gör här, det hänger ihop med en större vision.

(Intervjuperson 7)

Bland medborgarna har det väckts en entusiasm och känsla av utrymme att forma sin bygds framtid. De använder ofta uttryck som att de känner sig ”styrka”, ”inspirerade”, att de har ”vuxit som person”, att dialogen inneburit en efterlängtd kontakt och samhörighet med kommunen. Samtidigt uppvisar de ilska och besvikelse över att dialogen har avtagit och att inga idéer eller utvecklingsförslag ännu blivit praxis, att tjänstepersonerna numera ”arbetar för livsmedelsproducenterna och innerstaden istället”. Medborgarna berättar att de därför inte känner någon tillit till förvaltningen, några nämner att de har ”noll förtroende kvar” eller att de ”inte längre vill samarbeta med GrönaNoder”. Några nämner att de ”vet att tjänstepersonerna i GrönaNoder vill väl egentligen”, men att det vore lättare att känna tillit till kommunen om det fanns en närhet och kontinuitet mellan dem och kommunen.

På ett år känner jag att jag har varit med och påverkat jättemycket! Det trodde jag aldrig gick och att det kunde bli så bra som skördefesten, jag är inte alls van vid att hålla i saker. Så hade inte GrönaNoder funnits så hade det ju inte blivit den här utvecklingen. Folk som är uppvuxna här har det i sig att man inte kan påverka, men nu märker jag på mina kompisar att de börjar ”ja det vore ju faktiskt bra med en papperskorg här”, innan har man bara accepterat.

(Intervjuperson 9)

Man tror ju att man kan påverka, men eftersom det inte har hänt så mycket än så kan man antagligen inte det... Det känns ju som att de lyssnar, men vi får inte gehör för våra idéer i ett nästa steg.

(Intervjuperson 12)

Ska man ha medborgarinflytande måste man visa medborgare att det faktiskt kan hända någonting också. Det får inte gå för sakta och kontakten får inte försvinna.

(Intervjuperson 10)

Jag är styrkt och har vuxit, det har jag gjort, med GrönaNoder. Och vi i Kronby, vi vågar liksom ta mera steg. Det syns inte så mycket än, men nu finns ju grunden. Men jag vill att det ska finnas en trygg... att kommunen är med, att kommunen kommer och finns med oss här ute och stöttar oss. För det har vi liksom inte haft! Utifrån det kan man arbeta.

(Intervjuperson 6)

Även bland tjänstepersonerna finns det en uppfattning om att det är svårt att ingå ett partnerskap där parterna genomför och beslutar tillsammans, då en beslutad budget föreligger. Det finns också en viss tveksamhet inför att göra tillsammans med medborgarna från början till slutresultat, då det skulle öka ens inflytandeutrymme till nackdel för medborgarna.

Jag hoppas att jag kan ha inflytande utifrån att hjälpa dem på vägen, med det som de har bestämt att de vill göra. Alternativet är ju att man tänker att man gör det ihop från början, men då får ju vi som kommun också ett större inflytande och större påverkan vilket kanske inte alltid är positivt. För då är vi ju med och påverkar handlingsplanen, vad som står i den.

(Intervjuperson 8)

Jag har inflytande eftersom jag sitter på en större bild och väljer vilken information jag för vidare till dem. Samtidigt har jag inget inflytande, jag som tjänsteperson har ingen beslutsmyndighet för någonting. Det jag kan göra är att lyfta saker, men jag har ingen budget.

(Intervjuperson 11)

Man ska inte ta över ansvaret, för det är de som ska vara bärare och så har det blivit i Kronby. De tog själva kommandot på något sätt, och sedan har de hela tiden återkopplat på ett bra sätt så de har varit väldigt lyhörda på kontakter, tips och råd och så.

(Intervjuperson 7)

Frågan om ansvar är återkommande och likaså huruvida föreningsmedlemmarna är representativa för Kronby. Bland tjänstepersoner finns delade meningar då de å ena sidan känner att de lär känna bygden utifrån en viss grupp, och å andra sidan menar att de kommit i kontakt med nyckelpersoner som bär på bygdens identitet och historia. Det finns också två Facebook-grupper, en för vuxna med 604 medlemmar och en för unga med 325 medlemmar. Antalet medlemmar har, under våren då föreliggande studie pågick, ökat med 100-200 medlemmar i vardera Facebook-grupp (15-06-01). Det är svårt att uppskatta hur

många av dem som aktivt yttrar sig. Dialogen på Facebook präglas främst av att tjänstepersoner, ibland politiker, svarar på frågor och tar emot idéer. Både tjänstepersoner och medborgare menar att det generellt sett brukar satsas på sådant som snabbt kan genomföras, och att det är svårt i förhållande till medskapande då det saknas strategier för att arbeta tillsammans långsiktigt.

Förvaltningen har en kultur att vi gör som vi alltid gör. Man säger ofta att man jobbar med förvaltningsfrågor, inte enskilda utvecklingsfrågor, men där håller det på att ske ett systemskifte som de flesta inser, man måste jobba tillsammans med medborgare.

(Intervjuperson 7)

Förvaltningen vill lära av och kanske göra ihop med Kronby, men de har alltid uppe skylten "vi har inga pengar". Allt kostar inte pengar. Det kostar ett annat sätt att tänka.

(Intervjuperson 10)

ANALYS

Föreliggande kapitel består av en analys baserad på studiens datamaterial. Inledningsvis görs en sammanfattning av medskapande dialogarbetssätt utifrån presenterad data, vilken sedan åtföljs av en analys enligt analysverktygets struktur.

MEDSKAPANDE DIALOGARBETSSÄTT I SAMMANFATTNING

I analysverktyget ställdes ett antal specificerade frågor under kategorierna "Paketering", "Mottagning", "Handling" och "Institutionalisering". I tabell 6, som följer analysverktygets struktur, byts de specificerade frågorna ut mot svar utifrån dataredovisningen. Genom att besvara de specificerade frågorna förväntas svar på studiens frågeställningar och därmed syfte att uppnås. Vid bearbetning och analys av data har därför analysverktygets struktur fungerat som en utgångspunkt, där förståelse för datamaterialet nås genom att reflektera i relation till analysverktygets kategorier och specificerade frågor.

Tabell 6. Medskapande dialogarbetssätt i sammanfattning

Paketering

Medskapande dialogarbetssätt påbörjades i fall 1 sedan förvaltningen insett ett behov av att utreda bakomliggande orsaker till social oro och nya arbetssätt för socialt hållbar utveckling. Medskapande presenterades explicit i fall 1 som en strategi för att öka delaktighet och utjämna skillnader i stadsdelen, och implicit genom ett förslag till en lärande nätverksorganisering att implementera internt.

Förvaltningsvardagen i fall 1 domineras av en konsulterande samtalstyp gentemot medborgare. Medborgardialog värdesätts i fall 1 som en inventering för att generera ett bättre kunskapsunderlag och förtroende att fatta beslut utifrån. Tjänstepersonerna uttrycker på olika sätt en vilja men också rädsla inför att arbeta medskapande samt värdesätter underifrånperspektivet.

Mottagning

Medskapande uppäckades i fall 1 då förslaget till nätverksorganisering för socialt hållbar utveckling antogs.

Idén om en nätverksorganisering mötte motstånd hos några i förvaltningsledningen och andra högre formellt uppsatta tjänstepersoner i fall 1, vilket förklaras handla om att maktpositioner och trygghet hotas.

För att påbörja medskapande dialogarbetssätt gentemot medborgare konkretiserades i fall 1 att en mötesplats skall byggas utifrån ett medskapande dialogarbetssätt.

I fall 2 klargjordes motiv till att inleda dialog på så vis att tjänstepersoner presenterade sig och GrönaNoders förstudie. Medborgare klargjorde att de såg dialogen som ett sätt att upplysa kommunen om att bygden finns och behöver utvecklas.

Att lyssna har i fall 2 inneburit att tjänstepersoner har lärt känna bygden utifrån medborgarnas

perspektiv och att medborgarna har lyssnat till tjänstepersonernas visioner och tidigare erfarenheter.

Utifrån medborgarnas vardagslivserfarenheter i fall 2 framkom en mängd tankar, idéer och utvecklingsförslag. Mycket av detta dokumenterades i GrönaNoders slutrapport (2013).

Att konfrontera har i fall 2 inneburit att medborgarna bildade en förening som uppdelades i åtta temagrupper efter personligt intresseområde. I relation till GrönaNoder upplevs att parterna vill samma men ibland på olika sätt, vilket inneburit att de antingen har fört en diskussion eller övergivit frågan tidigt.

Tjänstepersoner i fall 2 har ett uppdrag utifrån en fastställd budget, vilket har betytt att det något outtalat har funnits ett rätt och ett fel i dialogen. Synliggörandet av underliggande maktstrukturer innebär en oklar och icke-bearbetad intressekonflikt som har lett till att föreningen och GrönaNoder arbetar mest var för sig.

Att reflektera har i fall 2 inneburit ett ömsesidigt lärande på så vis att idéer och visioner har kommit från både tjänstepersoner och medborgare.

Både tjänstepersoner och medborgare i fall 2 uttrycker att de tänker tillsammans fast på olika sätt och på olika håll med ett gemensamt intresse av att utveckla bygderna.

Handling

Det har ännu inte formerats gemensamma handlingsplaner i fall 2. Medborgarna upplever att de har fått ett inflytandeutrymme att forma bygdens framtid, men att de saknar beslutsmandat. Tjänstepersonerna försöker att ge ansvar istället för att ta ansvar och menar att även de saknar beslutsmandat.

Både medborgare och tjänstepersoner i fall 2 upplever en oklarhet kring hur genomförandet skall se ut ifråga om vem som gör och ansvarar för vad.

Institutionalisering

Medskapande dialogmetoder pågår inomorganisatoriskt i fall 1 och är ett nytt arbetssätt som fortfarande prövas och utvecklas.

Medborgarna i fall 2 bildade en förening inom vilken de formerade egna handlingsplaner som ännu inte har återkopplats av förvaltningen.

Tjänstepersoner i fall 1 och 2 berättar att det i slutändan är en beslutad budget som styr och att många utvecklingsfrågor är svåra att påverka då de tillhör andra förvaltningar eller kommunala aktörer.

PAKETERING

Det berättas i fall 1 att idén om ett medskapande dialogarbetssätt har sitt ursprung i förvaltningsledningens och tjänstepersoners insikt om att förändring av den sociala oro som har präglats av Redso, kräver kunskap om bakomliggande orsaker och nya arbetssätt för en socialt hållbar utveckling. Därför startades projektet ”Brimfors i centrum” inom vilket idén om medskapande beskrivs ha väckts i relation till att dialog och inflytande prioriterades som hållbarhetsfaktorer i stadsdelsutvecklingen. Idén om medskapande var inget färdigt objekt att motta i det inledande skedet av Brimfors-projektet, vilket kan förstås i relation till att hur en idé paketeras är avhängigt idébärarna. Idébärare är centrala för att idén skall lösryckas, paketeras och färdas vidare till nya kontexter och de har förmodligen varit många och globala under resan till den lokala förvaltningen (Erlingsdóttir & Lindberg 2005:29). Tjänstepersonerna lyfter anställningen av projektledaren för Brimfors-projektet

som startskottet till att idén om medskapande tog plats i förvaltningen. Deras beskrivningar minner om Bartholdssons (2009) forskningsresultat om att så kallade ”eldsjälar” utgör en nyckelroll för att hållbarhetsarbete skall påbörjas eller utvecklas. Ett starkt engagemang från enskilda inom organisationer kan mycket väl innebära en avgörande faktor, samtidigt som eldsjälares betydelse för etableringen av medskapande kan nedtonas i enlighet med Czarniawskas (2009) resonemang om ”institutionella entreprenörer”; den vikt som läggs vid enskilda individers agerande är en efterkonstruktion, eftersom ingen människa ensam kan skapa en institution. Snarare är tidpunkten, rådande trender och andra översättare betydande för hur den institutionella entreprenörens idéer förankras och får energi att färdas vidare.

Brimfors-projektet tog avstamp i vad som beskrivs som ett ”lärande arbetssätt” kring social hållbarhet. Det innebar att tjänstepersoner oavsett hierarkisk position i växelverkan tog del av varandras erfarenheter, testade nya dialogmetoder och reflekterade tillsammans. Tjänstepersonerna kan liknas vid idéanvändare som gör flertalet översättningar av idén om medskapande i en rörelse som går fram och tillbaka i växelverkan, vilket illustrerar hur både idén och översättare förändras i takt med att idén tolkas och omtolkas (Czarniawska 2009:424). Översättningen av idén om medskapande har lett till handlingar internt vilket givit idén energi att fortsätta sin resa. Med tiden utarbetade och ompaketerade projektgruppen idén till en strategi benämnd ”framtidstro och medskapande”. Då strategin först presenterades år 2012 uttrycktes att ett tillämpande av strategin skall bidra till att medborgare känner ökad framtidstro, får ökad egenmakt och har inflytande i samhället och samhällsutvecklingen. Intressant att notera är att översättningen ”får ökad egenmakt” två år senare har ändrats till ”kan påverka sina livschanser”, vilket tydligt synliggör hur idén är föränderlig och omtolkas under sin resa. Vidare beskrivs strategin som en påbudsskylt, en sorts riktningsskylt som uppmanar till arbetssätt för social hållbarhet för att öka delaktighet och utjämna skillnader i stadsdelen. Med strategin följer inga konkreta modeller eller manualer för hur strategin skall genomföras, vilket tyder på att det ännu är en tämligen vag idé som medför ett stort manöverutrymme. Det finns därmed rum för att tolka idén utifrån vilket intresse och problem tjänstepersoner upplever behöva lösas (Star & Griesemer 1989).

När Brimfors-projektet efter en treårsperiod avslutades konstaterades ett behov av att tillvarata och sprida de arbetssätt som har utvecklats inom projektet. Det rådde då en gemensam förståelse för att förvaltningsvardagen präglas av svårlösta samhällsfrågor som kräver nya sätt att tänka och organisera arbetet. I takt med att idén prövades internt har de tjänstepersoner som ingick i Brimfors-projektet därför varit idéanvändare vars översättningar har lett till en ompaketering. Utifrån projektets erfarenheter objektifierades idén om medskapande till ett förslag för organisering av det fortsatta arbetet för socialt hållbar utveckling att införliva i hela förvaltningen. Att låta idén växa utifrån en grupp idéanvändare tyder på att de som ompaketerare också har ett stort inflytande gällande hur idén skall tolkas inom förvaltningen. Flera i projektgruppen och tjänstepersoner på utvecklingsavdelningen har under åren genomgått en SKL-utbildning i ”medskapande ledarskap” och pekas ut som kunskapsbärare av idén. De uppfattas också ha ansvar för att lära ut till övriga kollegor. I och med sin expertroll mottar de nya kunskaper och innehar en maktposition, utifrån vilken idén ompaketeras på ett sätt som framstår tilltalande för förvaltningen att implementera (Zapata Campos & Zapata 2012).

Till vilken grad en idé uppfattas som attraktiv beror på hur den objektifieras och paketeras, vilket tjänstepersonerna på olika sätt ger uttryck för då det medvetet har valts att

utesluta begreppet ”medskapande” i förslaget. Bedömningen var att medskapande är lite av ett känsligt ämne att beröra, eftersom det är inom den hierarkiska linjeorganisationen som människor har sin trygghet och position. Att finna och etablera ett handlingsmönster i förvaltningen är något som tar tid (Czarniawska & Lindberg 2006:293f) och sker genom ett kontinuerligt lärande. Idén operationaliserades till vad som kallas en ”lärande nätverksorganisering”, vilket skall förstås som en redigering för att underlätta förvaltningens hantering av detta nya arbets- och förhållningssätt (Lindberg 2003:9f). Idén om medskapande framstår alltså inte som ett begrepp eller en helhet att samlas kring, vilket kan hämma en institutionalisering beroende på hur förslaget kommer att översättas framöver. Tanken är att bygga upp en organisationsstruktur som skall fungera som en ram för inom vilken sociala hållbarhetsfrågor hanteras. I förslaget framgår att nätverksorganiserade temagrupper skall formeras, men hur temagruppernas arbete skall organiseras konkret är något som förväntas växa fram i respektive grupp. Idén om medskapande kan härom tänkas vara närvarande eftersom temagrupperna på sätt och vis skall medskapas fram utifrån vagt definierade ramar.

Ompaketeringen till en lärande nätverksorganisering innebär ett internt arbetssätt utan involvering av medborgare. Utrymmet för tolkning gör det möjligt att översätta idén till något som passar den lokala kontexten. Det finns en ståndpunkt kring att förvaltningen behöver bearbeta sina egna föreställningar, arbetssätt och utifrån det våga testa nya arbetssätt. Med tanke på att idén om medskapande ännu inte är spridd inom förvaltningen, och för närvarande har översatts till ett internt lärande, är det tämligen oklart huruvida idén om medskapande gentemot medborgare blir hanterbar utifrån ompaketeringen (Czarniawska & Joerges 1996). Det beskrivs att merparten av förvaltningens tjänstepersoner aldrig har tänkt tanken på att kombinera erfarenhetsbaserad kunskap och expertkunskap, att lära tillsammans eller göra tillsammans. Några tjänstepersoner hyser en förhoppning om att medborgare på sikt kan komma att ingå i grupperna. För att förmå agera medskapande i relation till medborgare beskrivs förvaltningen först behöva lägga en grund för att internt kunna agera medskapande gentemot kollegor. Hur befintliga medborgardialogarbetssätt och värderingar är avgörande för huruvida idén om medskapande i relation till medborgare översätts i den lokala kontexten blir härmed tydligt (Erlingsdóttir & Lindberg 2005:28ff). Förvaltningsvardagen präglas av en konsulterande samtaltyp gentemot medborgare där tjänstepersoner vanligen efterfrågar vad invånare tycker och känner. Motivet till att inleda dialog har ofta att göra med att en inventering av medborgares kunskaper förväntas ge ett bättre beslutsunderlag och ökat förtroende till förvaltningen. Dessa faktorer kan leda till att handlingar uteblir och att idén förlorar sin kraft, men det är för tidigt att sia om då ompaketeringen formerades och började uppackas under det att studien pågick.

MOTTAGNING

Vid mottagningen prövas idén av idéanvändare vars agerande i befintliga organiseringsätt är av stor betydelse för uppackningen. Förslaget till en intern lärande nätverksorganisering i fall 1 beskrivs ha mottagits väl överlag men inte helt oproblemiskt. Nätverksorganiseringens, i jämförelse med linjeorganiseringens, diffusa karaktär ledde till ett tämligen stort tolkningsutrymme med efterföljande försvar av egenintressen. De mer vagt uttryckta idéerna beskrivs ibland kunna försvåra implementering (Star & Griesemer 1989), vilket SDF Särviken vittnar om. Några i förvaltningsledningen och andra högre uppsatta tjänstepersoner uttryckte ett motstånd som förklaras bottna i att

nätverksorganiseringen utmanar den ordning där tjänstepersoner har sin position, trygghet och karriär. Vid uppäckningen gjordes därför en redigering i förslaget, innebärandes ett tydliggörande av att det rör sig om ett komplement till linjeorganisationen och att det är den hierarkiska strukturen som gäller vid beslutsfattande. Uppfattningen om hur beslutsprocesser fungerar beträffande beslutsmandat kan därmed förstås vara knuten till förhärskande regler som är svåra att motsätta sig. Redigeringen kan ses som såväl en anpassning till den lokala kontexten för att nå legitimitet som en begränsning av idéns manöverutrymme (Czarniawska & Sevón 2005, Erlingsdóttir 1999:33).

Idén om medskapande är spridd och praktiserad internt på utvecklingsavdelningen i Särviken och kan vid så mening förklaras som anpassad till den lokala kontexten. Det verkar också finnas en rörande enighet om att nya metoder för medborgardialog, som tillvaratar underifrånperspektivet på ett bättre sätt än idag, behöver utvecklas. Samtidigt visar flera tjänstepersoner en osäkerhet kring huruvida mottagandets syfte gäller medskapande gentemot kollegor eller medskapande gentemot medborgare. I förhållande till medborgare har ytterligare en anpassning av idéen om medskapande gjorts då ett beslut har tagits om att bygga en ny mötesplats i stadsdelen. Mötesplatsen betraktas lämpligen som en konkretisering av idéen om medskapande och beskrivs som ett slags pilotprojekt för att börja tänka och agera medskapande i relation till medborgare. Översättningen kan ses som ett tecken på att idéen om medskapande ges energi och möjlighet att fortsätta sin resa då dialogen initieras till medborgarna (Czarniawska & Joerges 1996). Uppdraget ligger hos utvecklingsavdelningen vars tjänstepersoner upplever mötesplatsprojektet som något spännande, roligt och lite kontroversiellt eftersom begreppet ”medskapande” är väl synligt med ett stort tolkningsutrymme gällande mötesplatsens målbild och innehåll. Medskapande omtalas ofta som ett värdefullt dialogarbetsätt att pröva i mötesplatsprojektet. Idén om medskapande möter således inget direkt motstånd inom utvecklingsavdelningen. Däremot möter idéen en frustration och uppgivenhet då den lokala kontexten domineras av institutionella hinder som ofta har att göra med att en i slutänden styrande budget avgör manöverutrymmet. Tjänstepersonerna finner med andra ord idéen som tilltalande, men betvivlar huruvida idéen kan göras handlingskraftig och sin egen förmåga att stå emot det institutionella tryck de menar omöjliggör att etablera idéen om medskapande gentemot medborgare.

I fall 2 har idéanvändare i stadsdelen Redsbo omsatt idéen till lokal praxis i större utsträckning än i Särviken, då förstuden GrönaNoder och medborgare i Kronby påbörjade medskapande dialogarbetsätt våren 2013. Motiv till dialogen klargjordes i initialskedet på så vis att tjänstepersoner kallade medborgare till ett möte där de berättade vilka de var och vad de ville. Sättet att inleda samtal påvisas både i fall 1 och 2 som den mest självklara metoden för tjänstepersoner att initiera medborgardialoger, vilket tyder på en imitation av rådande samhällsstrukturer (Erlingsdóttir 1999:33). Från år 2014 kom medborgarna allt mer i kontakt med representanter för SDF Redsbo. Av medborgarna uttrycktes motivet till att ingå dialog som ett sätt att upplysa kommunen om att stadsdelen är en del av kommunen med ett stort behov av utveckling och upprustning. Medborgarna hade sedan länge önskat att kommunen skulle lyssna på dem, en önskan som till stor del tillgodosågs då tjänstepersoner ägnade mycket kraft åt att lära känna Kronby utifrån medborgarnas perspektiv. Tjänstepersonerna beskriver lyssnandet som att de tog reda på vad medborgarna tycker, tänker och känner kring bygdens historia, nutid och framtid. Utifrån medborgarnas vardagslivserfarenheter framkom en mängd tankar, idéer och utvecklingsförslag varav merparten dokumenterades i GrönaNoders slutrapport (2013). Tillvägagångssättet kan

därigenom liknas vid konsultation och en imitation av hur förvaltningar normativt nyttjar medborgardialog som en inventering (Erlingsdóttir 1999:33). Slutrapporten kan även betraktas som en konkretisering av idén om medskapande då den förväntas fungera som ett slags beslutsmaterial. Ambitionen var dock att inleda ett samarbete och utveckla bygden tillsammans med medborgarna. Idén om medskapande kan därför förstås ha mött idéanvändare som upplevde samarbetet som en efterlängtd bekräftelse från kommunen, som något meningsfullt att omsätta i handling, varför idén möjliggjordes att bli handlingskraftig (Erlingsdóttir & Lindberg:2005:28ff).

Den uppsjö tankar och förslag som växte fram ur dialogen tyder på att idén om medskapande innebar ett stort manöverutrymme. Att medborgarna bildade en förening, inom vilken de delade upp sig i åtta olika temagrupper, hänger samman med att idén framstod som en lösning på olika slags samhällsproblem. Idén attraherade många i den lokala kontexten där olika egenintressen synliggjordes genom temagrupperna (Carlile 2002, Czarniawska & Joerges 1996). Trots egenintressen råder i mångt och mycket en samstämmighet i föreningen gällande varandras utvecklingsförslag. Även i relation till GrönaNoder finns en överensstämmelse kring vad som övergripande behövs i bygden. De idéer som inte attraherade medborgarna övergavs tidigt i dialogen. Ifråga om hur saker skall göras blir oliktankande allt mer synligt, vilket enligt tjänstepersoner bottnar i att de har en större helhetskontext och ett politiskt uppdrag att förhålla sig till medan medborgarna utgår från sitt lokalsamhälle i första hand. Det blir därför svårt att översätta idén om medskapande, eftersom utrymmet för oliktankande samexisterar med ett tolkningsföreträde sprunget ur kommunens budget, vilket i sig begränsar manöverutrymmet (Czarniawska & Sevón 2005).

I bearbetandet av underliggande maktstrukturer har frågan om landsbygdsutveckling kommit att bli ett gränsöverskridande objekt, en gemensam idé som har engagerat samtliga parter. Både GrönaNoder som kommunrepresentant, invånare och lokala livsmedelsproducenter i Kronby, uttalas som aktörer i landsbygdsutvecklingen. Ur dialogen framkom att objektet delvis hade olika betydelse eller innehåll i de olika sociala världarna. Den historiskt infekterade relationen mellan kommunen och bygden tydliggjordes härvidlag i stor utsträckning. Medborgarna upplever att kommunen betraktat Kronby som en baksida, en bakgård som förväntas förse innerstaden med livsmedel utan att kommunen tar ansvar och stöttar. Idén om medskapande ifråga om hur landsbygdsutvecklingen skall ske möter motstånd hos medborgarna som är rädda att bidra till en upprepning av historien, vad de kallar en utveckling som gagnar innerstaden på landsbygdens bekostnad. Tjänstepersoner och medborgare vittnar om en icke-bearbetad målkonflikt som i realiteten är en tveksam målkonflikt då alla berörda saknar samma informationstillgång i sakfrågan. Medborgarna har utifrån sin förförståelse av kommunalt samarbete, tolkat GrönaNoders initiativ till en logistikutredning som att GrönaNoder i första hand verkar för livsmedelsproducenterna och innerstaden. Huruvida så är fallet har dock inte klargjorts i dialogen. Samtidigt vidhålls av medborgare att en sådan satsning även gynnar invånarna i bygden, men det först på sikt. Det verkar finnas en intressekonflikt då medborgarna vill att bygden först får ta del av bygdens livsmedel, medan GrönaNoder har ett längre tidsperspektiv där innerstadens investeringar förväntas lyfta landsbygdens lokalekonomi. Landsbygdsutveckling som objekt bidrog därmed till att tydliggöra både olikheter och beroenden mellan deltagarna (Star & Griesemer 1989).

HANDLING

Under dialogprocessen i fall 2 har såväl idén om landsbygdsutveckling som medskapande tolkats och översatts lite på varsitt håll (Czarniawska 2009:424). Paketeringen var i initialskedet att GrönaNoder och medborgare skulle formera handlingsplaner tillsammans. Under dialogprocessens gång har det emellertid uppstått ett slags ”förvirring” hos medborgarna. De beskriver att GrönaNoder har besökt föreningens möten i liten utsträckning under det senaste året, varför de själva började agera inom sitt föreningsnätverk. Temagrupperna formerade handlingsplaner och tog kontakt med SDF Redsbo. Samtidigt har GrönaNoder allt mer fokuserat sin dialog till livsmedelsproducenterna och exempelvis fått till stånd en logistikutredning utan en gemensam reflektion och åtgärdskonkretisering tillsammans med föreningen. Relationen präglas i dagsläget av att föreningen och GrönaNoder informerar varandra om vad som görs och är på gång hos respektive part. Tjänstepersonerna stöttar, svarar på frågor, förmedlar kontakter till andra kommunpersoner, informerar politiker om vad medborgarna har sagt och kopplar föreningens utvecklingsarbete till andra liknande aktiviteter som pågår i storstaden. Medborgarna fortsätter att driva sina utvecklingsfrågor i temagrupperna, ägnar tid åt att reda ut vem som ansvarar för vilka frågor i kommunen och hur medel kan sökas, gör ansökningar samt inväntar ett stöd från förvaltningen för att realisera idéerna. Förvaltningen har läst handlingsplanerna men ännu inte återkopplat. Således framträder en bild av att landsbygdsutveckling fungerade som ett objekt att agera utifrån och att handlingarna har inneburit framväxten av något separerade aktörer. I takt med olika översättningar av idén om medskapande har både idén och översättare kommit att förändras på ett sätt som leder till att idén avstannar sin resa, snarare än att den ges energi att etableras (Czarniawska & Sevón 2005, Erlingsdóttir & Lindberg 2005:28ff,40).

Handlingsnätssammankopplingar förutsätter att aktörer involverar sig i meningsskapande av varandras handlingar. Både tjänstepersoner och medborgare beskriver dialogen som ett värdefullt ömsesidigt lärande utifrån varandras kunskaper och tidigare erfarenheter. Parterna är övervägande överens om olika behov i stadsdelen, men påvisar samtidigt att dessa behov inte har reflekterats eller analyserats i vidare utsträckning. Därmed förekommer ingen gemensamt definierad sakfråga med efterföljande åtgärdsförslag att samarbeta kring. Medborgarna upplever att dialogen har inneburit ett inflytandetrymme att forma bygdens framtid, även om det finns en misstro till att deras handlingsplaner faktiskt kommer att leda till någonting realiserat. Liknande resonemang förs bland tjänstepersoner som påvisar att det ännu saknas strategier som ger upphov till medskapande dialogarbetssätt. Beslutsmandatet ligger bortom enskilda tjänstepersoner vilket försvårar att utvidga möjlighetsramen och begränsar meningsskapandet av varandras handlingar. Av vilket slag överenskommelser kan vara, hur de praktiskt skall genomföras och uppföljas, är något som beskrivs växa fram i en vetskap kring begränsningar och möjligheter. Samtidigt uttrycker några tjänstepersoner på SDF Redsbo en tveksamhet inför att gemensamt formera handlingsplaner med medborgare, eftersom det skulle öka förvaltningens inflytande på handlingsplanens innehåll. Inom GrönaNoder finns dock en tanke kring att inom den närmsta framtiden kalla föreningen och livsmedelsproducenterna till ett möte för att göra handlingsplaner tillsammans. Möjligtvis är ett löst sammanhängande handlingsnät på väg att formas, som kräver en kontinuerlig dialog och ett gemensamt konkretiserande av genomförandet för att bli stabiliserat. Huruvida idén om medskapande blir handlingskraftig

och fortsätter sin resa återstår därför att se, vilket också torde vara en fråga om politikernas respons och agerande i relation till dialogresultatet (Corvellec & Czarniawska 2014:8).

INSTITUTIONALISERING

När en idé packas upp redigeras den för att möta tidigare styrnings- och organisationsformer. I Redsbo upplever tjänstepersoner en styrka i att medborgarnas idéer och förslag överensstämmer med förvaltningsnämndens budget och visioner, vilket kan jämföras med upplevelsen av att det till syvende och sist är en beslutad budget som styr i Särviken. Under dialogprocessen lyfte medborgare i Redsbo en mängd idéer och utvecklingsförslag som till en början tyder på att idén om medskapande innebär ett stort manöverutrymme. Då medborgarna tog initiativ till genomförande identifierades dock mycket som ärenden bortom stadsdelsnämndens budget och visioner. En institutionell värld behöver legitimeras genom språk och ritualer för att etableras och reproduceras, vilket tycks bli komplext ifråga om medskapande dialogarbetsätt då tjänstepersoner ställs inför målkonflikter. Å ena sidan förväntas medborgare inbjudas till delaktighet och uppmuntras att ta initiativ – å andra sidan agerar tjänstepersoner utifrån ett gemensamt kunskapsförråd som innebär en förväntan på att i egenskap av experter göra olika prioriteringar av medborgarinitiativen. Det manöverutrymme eller rum för kreativitet som idén om medskapande kan skönjas ge upphov till, möter med andra ord rådande institutionella ordning som tvärtom begränsar ett gemensamt manöverutrymme i genomförandet (Czarniawska & Sevón 2005, Erlingsdóttir 1999:33).

De institutionella hinder som det medskapande dialogarbetsättet möter resulterar mångt och mycket i en imitation av rådande samhällsordning. Som vi hittills har förstått är aktörer därigenom inte utom makt att påverka sig själva och sin omgivning, eftersom översättare kan tolka och skapa skiftningar i idéns innehåll (Meyer & Rowan 1977:351fff). Det förklaras av tjänstepersonerna att utvecklingsprocessen i Redsbo har blivit självgenererande genom att medborgarna inom föreningen har tagit ansvar för att forma sin bygds framtid. Föreningens skapande av och försök till att driva igenom sina handlingsplaner omnämns som ett exempel på att GrönaNoders mål om att göra medborgare till medskapare har uppfyllts. Organiseringsprocessen kan därigenom förstås ha svarat på ett institutionellt tryck om att kommuner behöver intensifiera medborgardialog, eftersom lokalt förankrade beslut möjliggör mer hållbara samhällslösningar, legitimitet och förtroende för förvaltning och politik. Att lämna över ansvar till medborgare betyder att förvaltningen bryter med det institutionaliserade tolkningsföreträde som tjänstepersoner erhållit genom sin expertroll. Idén om medskapande kan vid så mening betraktas ha mottagits väl och delvis omsatts i handling, om än med en skiftning i idéns innehåll (Berger & Luckmann 1979:91fff, Lindberg 2003:9f).

Trots de tecken på en knapp institutionalisering som föreligger, är det rimligt att anta att stadsdelarnas dialogprocesser kan förändras i en riktning som ger idén om medskapande energi på sikt (Czarniawska 2009). En sådan förändringsprocess är tämligen svår att förutse. I Särviken vilar en förhoppning om att internt institutionalisera ett nytt ingångsvärde i förvaltningen att sedan agera medskapande utifrån. Idén översätts därför inte på kort sikt, men i ett längre tidsperspektiv kan förvaltningens ovanifråninitiativ till delaktighet komma att främja processer där medborgare känner sig styrkta att ta initiativ underifrån. Medborgarna i Redsbo kan tänkas illustrera ett sådant fenomen då de menar att GrönaNoders initiativtagande till samarbete har fått dem att växa med ett större mod och med en känsla av att kunna påverka sin bygds framtid. Bildandet av föreningen är en

produkt av dialogprocessen som har givit upphov till flertalet initiativ underifrån, initiativ som det också vilar en skugga av skepsis över beträffande gehör från förvaltningens sida. GrönaNoders intention att samla livsmedelsproducenter och föreningsmedlemmar till ett sammanträde för att lära känna varandra och börja reflektera kring gemensamma handlingsplaner, kan förstås som en viktig komponent. Gemensamma förhållningssätt mellan de olika dialogparterna kan innebära formen av ett handlingsnät som stabiliseras över tid. Ur ett sådant möte kan alltså ett inbjudet initiativ ovanifrån komma att sammanstråla med initiativ underifrån som möjliggör ett medskapande dialogarbetsätt i ett aktörsnätverk (Lindberg & Walter 2013).

DIALOG BLIR MONOLOG - PÅ VÄG MOT INSTITUTIONALISERING?

Den resa på vilken idén om medskapande har färdats, rymmer tolkningar och översättningar vid många olika tidpunkter och platser. Idén som sådan är vagt formulerad och kan tänkas öppna för en tämligen fri institutionaliseringsprocess. Såsom Särviken och Redsbo vittnar om är det dock i flera avseenden svårt att översätta idén till lokal praxis och därmed göra den handlingskraftig. Organisatoriska praktiker agerar i stor utsträckning i relation till institutionella processer som står i kontrast till idén om medskapande (Czarniawska & Sevón 2005). Samtliga tjänstepersoner i både Särviken och Redsbo menar att de värnar ett underifrånperspektiv, ett medskapande tillsammans med medborgarna, men hänvisar ofta till vad de beskriver som hinder bortom ens egen kontroll.

Medskapande dialogarbetsätt framstår som något svårtolkat i den lokala kontexten. En ömsesidig typifiering av vanemässiga handlingar har ännu inte praktiserats i en sådan utsträckning att strategier eller självklara arbetsätt understödjer hanteringen av medskapande dialogarbetsätt (Berger & Luckmann 1979:68f). Svårigheten i att tolka hur idén om medskapande kan anpassas till förvaltningsvardagen öppnar för tolkningar utifrån tjänstepersoners personliga åsikter och erfarenheter. I översättningsprocessen framträder frågan om makt och ansvar att vara av yttersta vikt. Möjligheten att lämna över makt till medborgare beskrivs i Särviken vara avhängig huruvida förvaltningen som enskild aktör äger frågan, vilket Redsbo illustrerar då tjänstepersonerna utvecklade ett handlingsmönster innebärandes att största fokus tillägnas att förmedla kontakter till andra förvaltningar eller kommunala aktörer som förklaras ansvara för den aktuella sakfrågan. I sammanhanget kan en skiftning i idéns innehåll och en isärkoppling mellan den formella och informella strukturen skymtas vid översättningen. Den formella överensställningen med medskapande dialogarbetsätt i Redsbo återspeglar inte fullt vad som utspelar sig i realiteten. Institutionaliserade effektivitetskriterier för hur kommunen skall organiseras är oförenligt med en legitimitet sprungen ur medskapande dialogarbetsätt. Det blir därmed tydligt hur en idéns genomslagskraft, utrymme för kreativitet och omtolkning beror av både enskilda aktörer och samhällsdiskurser (Czarniawska & Sevón 2005, Meyer & Rowan 1977:355ff). En bild framväxer av att den medskapande dialogprocessen följer av ett förgivet taget organiseringsätt som kan förändras först då idén om medskapande ges energi genom kollektiva handlingar som rutiniseras. Förslaget till en intern nätverksorganisering i Särviken exemplifierar betydelsen av gemensamma kunskapsförråd och institutionellt förankrade arbetsätt som har byggts upp sedan länge. Tjänstepersonerna uttrycker indirekt att det gemensamma kunskapsförrådet behöver kompletteras för att bryta de vanemässiga tjänstepersonsrollerna i syfte att finna nya arbetsätt för socialt hållbar utveckling (Czarniawska 2009). Översättningen till en intern lärande nätverksorganisering beskrivs i sammanhanget fungera som ett sätt att skapa ett nytt ingångsvärde i förvaltningen. Genom

det nya ingångsvärdet förväntas nya handlingsmönster bland kollegor uppstå med en förhoppning om att det på sikt kan leda till ett medskapande agerande gentemot medborgare. Det finns alltså en vision om att ett önskvärt beteende, eller nya institutionaliserade tjänstepersonroller, föranleder medskapande handlingar. Då förslaget gäller ett inomorganisatoriskt arbetssätt utan involvering av medborgare kan översättningen samtidigt förstås som en frikoppling från idén om medskapande (Lindberg 2003:9f). Sett ur ett handlingsnätperspektiv framväxer identitet ur handlingar, snarare än tvärtom, varför översättningen kan ha en inneboende motsättning i relation till institutionaliseringen av idén om medskapande. Det förefaller rimligen problematiskt att med samma organisationskultur och identitet skapa en ny organisationskultur och identitet. På så vis finns en risk i att dialogen stannar vid en inre monolog som på sikt kan komma att riktas utåt till medborgare, vilka i ett sådant skede inte har varit delaktiga i att initiera eller forma dialogens villkor. En institutionalisering av idén om medskapande torde föregås av ett kollektiv där handlingar fortgår eftersom de erkänns av både tjänstepersoner och medborgare (Eriksson-Zetterquist 2009:128ff).

Steget från en lärande samtalstyp till en medskapande samtalstyp tycks vara stort, något som dialogprocessen i Redsbo visar prov på. I ett initialskede var dialogen ovanifråninitierad genom GrönaNoders inbjudan och syfte att lära om hur landsbygden kan vara en resurs för strategisk grön affärsutveckling och segregationsbrytande samverkan mellan innerstad och landsbygd. Dialogprocessen visar att den medskapande dialogens första fas, *lyssna*, är relativt lätthanterlig att översätta då dialogen har dominerats av att synliggöra olika perspektiv bland tjänstepersoner och medborgare. Översättningen kan också tolkas som delvis en transformation av idén om medskapande, snarare än en förflyttning, då den kan liknas vid en imitation av den institutionaliserade konsulterande samtalstypen (Corvellec & Czarniawska 2014:8f). Dialogen befinner sig för närvarande i *konfrontation* där en bearbetning av underliggande maktstrukturer i ett historiskt perspektiv har varit genomsyrande. Medborgarna har uttryckt sitt missnöje över kommunens frånvaro medan tjänstepersonerna sökt leda samtalen till att kanalisera missnöjet i konstruktiv handling. Därmed växer en möjlighet att förflytta idén närmre en institutionalisering (Lindberg & Walter 2013).

Sedan GrönaNoder avslutades som en förstudie har dialogen förlorat sin kontinuitet och fokuseras till livsmedelsproducenterna, varför det är angeläget att betänka hur och i vilken utsträckning idén har gjorts handlingskraftig. Vidare har föreningens handlingsplaner ännu inte återkopplats av förvaltningen vilka förväntas återkomma med besked kring vad som är genomförbart inom ramen för stadsdelens budget, och vad som kan realiseras med hjälp av projektmedel. Det är därför tveksamt huruvida det uppstår en maktförskjutning genom att tjänstepersonerna lämnar över ansvaret till medborgarna. Om dialogprocessens tidiga skede innebär att tjänstepersonerna avsäger sig sitt tolkningsföreträde, präglas dialogprocessens senare skede av att förvaltningen återtar sitt tolkningsföreträde och ansvar att bedöma medborgarnas initiativ och behovsidentifieringar. Idén om medskapande kan därmed betraktas ha avstannat sin resa innan dialogfasen *reflektion*, vilket blir särskilt tydligt ifråga om livsmedelsproduktionsfrågan. Medborgarna upplever att GrönaNoder verkar för innerstaden och livsmedelsproducenterna på ett sätt som kan frånta invånarna rätten att vara de som först tar del av landsbygdens resurser, medan GrönaNoders vision är att på sikt knyta samman innerstad och landsbygd på ett sätt som gagnar alla. Det råder därmed en målkonflikt gällande *hur* livsmedelsutvecklingen skall ske snarare än *att* den skall ske, en målkonflikt som ännu inte har konfronterats i en sådan utsträckning att en gemensam

reflektion har uppstått. Avsaknaden av gemensamt formerade mål, delmål, handlingsplaner för någon typ av utvecklingsfråga eller konkretiserande av vem som ansvarar för vad och på vilka sätt beslut skall fattas, betyder vidare att fasen *skapa* ej har översatts.

Dialogprocessen tycks snarare ha lett till aktörer som är något separerade i tid och rum. Tjänstepersonerna beskriver medborgarna som driftiga och självständiga, vilket innebär att tjänstepersonerna söker fånga upp vad som görs och koppla ihop bieffekter med varandra. Översättningsprocessen innebär med andra ord att tjänstepersonerna gör *för* istället för *med* medborgarna, vilket utgör en skiftning i idéns innehåll. Präglande för dialogprocessens nutida skede kan konkluderas som att föreningen för en inre monolog kring sina handlingsplaner och är aktörer i form av egenskapare. Vid initiativ till dialog med förvaltningen möts de av en på förhand beslutad stadsdelsbudget och ett fördelat ansvar till andra förvaltningar eller kommunala aktörer. Det blir därför svårt att översätta idén om medskapande till lokal praxis på ett sätt som innebär ett gemensamt formerat genomförande med delat ansvar för resultatet. På liknande sätt kan den dialog som GrönaNoder numera koncentrerar till livsmedelsproducenterna förstås som en inre monolog i relation till föreningen då denna inte är delaktig i dialogen. Det uttrycks samtidigt att medborgarna och GrönaNoder tänker tillsammans fast på olika sätt och olika håll, vilket tyder på att ett handlingsnät kan vara på väg att formars. Handlingskopplingarna är ännu för otydliga för att påtala en stabilisering av handlingsnät eller en institutionaliserad idé om medskapande (Lindberg & Walter 2013).

SLUTSATSER

Föreliggande studie har varit processorienterad i utgångspunkt med syftet att förklara formerna för och konsekvenserna av interaktiva styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetssätt. Det är ett kunskapsbygge som kräver att forskaren befinner sig nära det studerade fenomenet.

Fallstudier är inte generaliserbara per se, men eftersom kunskapsbasen kring området utvecklas kan uttalanden om processens faktorer och kännetecken göras med större precision. Styrkan i fallstudier ligger i att identifiera konstruktioner och relationer såväl som att undersöka underliggande dynamiker till dessa relationer. Studiens forskningsresultat kan bidra till en kumulativ kunskapsbyggnad som möjliggör att successivt pröva tidigare teorier i nya miljöer för att utveckla eller modifiera teorierna och därmed finna bättre teoretiska förklaringsmönster. Organiseringsprocesser är mångfacetterade och komplexa. Ambitionen är att bidra med en pusselbit till medskapandeforskningen, en pusselbit som föreliggande kapitel avslutar med slutsatser som förklarar och erbjuder. Kapitel inleds med att besvara studiens tre frågeställningar följt av ett avsnitt med tankegångar som har väckts under studiens gång och avrundas med en avslutande reflektion. Därigenom tillåts ljus kastas över processen på ett så heltäckande sätt som möjligt.

HUR FORMAS OCH VAD KÄNNETECKNAR MEDSKAPANDEDIALOGEN?

Medskapande dialogarbetssätt mellan förvaltning och medborgare yttras som ett försök att utjämna maktskillnader mellan det offentliga och civila. Utifrån studien framträder en bild av att medskapandeprocesser kan börja som ett slags inre förvaltningsmonolog, dominerad av tjänstepersoners planering, förberedelser och interna övningar i medskapande dialogarbetssätt. Monologen tenderar att växa utifrån en mindre grupp tjänstepersoner, vilka har ett stort inflytande gällande hur medskapande dialogarbetssätt skall presenteras och tolkas i förvaltningen. Studien illustrerar härvidlag hur presentationen och utformningen av medskapande dialogarbetssätt villkoras av rådande ordning inom linjeorganisationen. Särskilt framträdande är förvaltningens benägenhet att tidigt fastställa att den hierarkiska strukturen gäller vid beslutsfattande, något som i sig utgör en klar begränsning av manöverutrymme i det skede då dialogen kan komma att riktas till medborgare. Då medskapandebegreppet framstår som allt för maktutmanande, synes den medskapande dialogen inledningsvis snarare ges uttryck som en lärandeprocess att implementera internt.

Övergången från ett lärande arbetssätt till ett medskapande dialogarbetssätt möjliggörs då tjänstepersoner inbjuder medborgare till att delta i dialogen. Medskapandedialogen börjar i fasen *lyssna* vilken karaktäriseras av ett synliggörande av medborgares vardagslivserfarenheter och behov samt tjänstepersoners expertkunskaper och visioner. Fasen kan beskrivas utgöra en kreativ atmosfär med ett stort manöverutrymme som ger upphov till en mängd tankar, idéer och utvecklingsförslag. Vid tillfällen då dialogparterna tidigt ser en samstämmighet kring ett behov kan lyssnandet övergå i en övergripande reflektion innehållandes ett flertal ämnesområden. I samband med ökad förståelse för

lokalsamhällets perspektiv och situation aktualiseras fasen *konfrontation* där såväl olikheter som beroenden mellan deltagarna uppdagas. Underliggande maktstrukturer bearbetas genom att medborgare bemäktigas i att påverka lokalsamhällets framtid – och befästs då tjänstepersoners expertroll och politiskt definierade uppdrag är en central faktor att förhålla sig till medan medborgare i första hand tenderar att utgå från behov i sin lokala kontext. I konfrontationsfasen kan också nya behov och idéer slå rot, vilket innebär att dialogen då återgår till lyssnafasen.

Den medskapande dialogen kräver kontinuitet för att utmynna i en fördjupad analys och ett gemensamt konkretiserat genomförande av sammanfallande intressen i fasen *reflektera*. Som ett resultat av otillräcklig konfrontation och bristande kontinuitet, visar studien att medborgare kan nyttja det manöverutrymme som då uppstår till att formera egna handlingsplaner. Medborgares ansvarstagande tenderar vidare att fungera som ett manöverutrymme för tjänstepersoner att fokusera dialogen till andra aktörer i lokalsamhället. Avsaknaden av den gemensamma reflektionen leder därför till att dialogen tar formen av två monologer där medborgare och tjänstepersoner besvarar hur lokalsamhället skall utvecklas på varsitt håll. Den medskapande samtalstypen övergår härvidlag till en informerande samtalstyp från båda parter. I det skede då den medskapande dialogens fas *skapa* tar vid är det således inte längre en fråga om medskapande utan snarare om egenskapande, ett egenförverkligande av handlingsplaner. Det manöverutrymme som medborgare konstateras ha i lyssnafasen framstår vara ett skenbart manöverutrymme, då förverkligandet villkoras av stadsdelsnämndens budget och kommunens ansvarsfördelning. Utrymmet för en transdisciplinär kunskapsproduktion samexisterar med ett tolkningsföreträde sprunget ur kommunens budget. Förutsättningarna för en övergång från ett lärande arbetssätt till ett medskapande begränsas härav, då övergången torde föranledas av ett gemensamt deltagande i problemformulering och agerande. Studien påvisar i sammanhanget hur meningsskapande av varandras handlingar är avgörande för möjligheten att arbeta medskapande i en dialogprocess. Meningsskapande kräver en gemensam reflektion där deltagarna tillsammans bildar en helhet, som på sikt innebär etablerandet och en eventuell stabilisering av handlingsnät och sålunda ett medskapande dialogarbetssätt.

VILKA ROLLER UPPSTÅR OCH VILKA AKTÖRER SKAPAS I MEDSKAPANDEPROCESSEN?

Styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetssätt innebär ett maktutmanande förhållningssätt till den institutionaliserade organisering som konstruerar och upprätthåller servicedemokratin. Den hierarkiska linjeorganisationen är en för givet tagen verklighet inom vilken tjänstepersoner erhållit en expertroll och förväntan på att vara den aktör som definierar och levererar god samhällsservice. Ett medskapande dialogarbetssätt i enlighet med en nätverksorganisering möter flertalet utmaningar inte bara när det gäller relationen mellan politiken och medborgare, utan också relationen mellan förvaltning och medborgare som föreliggande studie fokuserar. Medskapandeprocessens tidiga skede kan beskrivas som att söka förutsättningar för att bryta normaliteten kring förvaltningens roll och arbetssätt. Genom ett internt ifrågasättande av värderingar och prövande av nya dialogmetoder tjänstepersoner emellan, förväntas ett nytt ingångsvärde i organisationen förändra tjänstepersonsrollen på ett sätt som möjliggör en transdisciplinär kunskapsproduktion. Förutsättningarna för medskapandeprocesser kan härom ses som begränsade då medborgare inte är delaktiga i att initiera eller forma dialogens villkor. Det är också tveksamt huruvida nya tjänstepersonsroller kan uppstå, då det rimligen är

problematiskt att med samma organisationskultur och identitet skapa en ny och medskapande organisationskultur och identitet.

Studien har kunnat påvisa att politiskt formerade visioner för hållbar stadsutveckling kan fungera som ett motiv och verktyg med betydelse för medskapandeprocessers såväl inriktning som utfall gällande hur lokalsamhället skall utvecklas. I det skede då dialogen initieras framträder tjänstepersoner som aktörer med en bibehållen maktposition. Tjänstepersonsrollen kan beskrivas som en balansgång mellan att dels ta hänsyn till politiskt definierade uppdrag, dels i dialog med medborgare forma ett beslutsunderlag och se om dialogresultatet överensstämmer med rådande budget, eller om budgetförändringar utifrån medborgares perspektiv kan aktualiseras. Såsom studien illustrerar kan medborgare då komma att involveras som *co-implementers*, till följd av tjänstepersoners intresse av att inför politiken klargöra på vilka sätt lokalsamhället kan utgöra en resurs för att nå den övergripande politiska visionen. Medborgarna blir vid ett sådant tillfälle *co-implementers* i realiseringen snarare än i framtagningen av visionen. Allt eftersom visionen bearbetas i en lyssna- och konfrontationsfas visar studien hur målkonflikter ifråga om hur visionen skall realiseras kan uppstå. Härvidlag kan en benägenhet hos tjänstepersoner skönjas gällande att ge ansvar till istället för att ta ansvar från medborgare, vilket har visat sig bidra till ett bemäktigande av lokalsamhället. Som ett resultat av bemäktigandet, och i takt med att dialogparternas perspektiv och erfarenheter synliggörs, kan framväxten av ett utrymme för medborgare att bli *co-designers* påvisas. Studien klargör konfrontationsfasens centrala betydelse för att utrymmet skall innebära att medborgare faktiskt givs makt att medbesluta hur en viss samhällsservice skall designas. Huruvida rollen som *co-designers* befästs kan i ett nästa steg tänkas bero av politikens anpassningsförmåga till lokalsamhällets perspektiv. Då medskapandeprocesser inte rymmer en gemensam reflektion och djupgående analys utifrån gemensamt identifierade sakfrågor, avtar den handlingskraft som krävs för att medborgarna skall bli *co-designers*. I de fall en dialogs kontinuitet eller närhet reduceras, belyser studien vidare att medborgare kan bli aktörer som ”self-designers” och *initiators* genom att formulera egna handlingsplaner och visioner. Det medskapande dialogarbets sättet blir härmed fragmenterat, då medborgare och tjänstepersoner kan förklaras som självgående aktörer som är något separerade i tid och rum. I samband med att medborgare förstås som *self-designers* uppstår sedermera något som kan liknas vid omvända roller, då medborgare initierar dialog med andra tjänstepersoner och inbjuder dem som *co-implementers* för att realisera handlingsplanerna. Tjänstepersoners institutionaliserade roll som experter och verkställare av politiskt beslutade uppdrag blir här tydligt. Då initiativ underifrån bedöms vara bortom stadsdelsnämndens budget, belyser studien att tjänstepersoner har en benägenhet att utveckla ett handlingsmönster som leder till en stöttande och förmedlande roll. Det faktum att tjänstepersoner besitter en position att bedöma huruvida underifråninitiativ överensstämmer med en på förhand beslutad budget, innebär att maktförhållanden mellan tjänstepersoner och medborgare ter sig oförändrade under medskapandeprocessens gång.

VAD GER DET MEDSKAPANDE DIALOGARBETSSÄTTET FÖR IMPLIKATIONER?

Medskapande dialogarbetsätt kan beskrivas som ett försök till att på lika villkor vara delaktig i att påverka vad som skall göras, varför det skall göras och på vilket sätt det skall göras. Förvaltningens dialogförberedelser, såsom att identifiera lämpliga sammanhang att pröva medskapande dialogarbetsätt gentemot medborgare, innebär i sig att dialogen villkoras av förvaltningens problemformuleringsinitiativ. Då dialogen inleds präglas medborgares inflytandetrymme av en möjlighet att bidra med tankar, idéer och utvecklingsförslag. Parternas reflexiva förmåga att förstå lokalsamhället utifrån flera olika synvinklar prövas och utvecklas. Det medskapande dialogarbetsättet öppnar härvidlag för en transdisciplinär kunskapsproduktion där tjänstepersoners expertis- eller faktakunskap och medborgares ofta tysta och praktiska kunskap kombineras. Att utifrån sin erfarenhet och tolkningsram öppna sig för andra möjliga tolkningar och att allas röster blir hörda, kan också beskrivas utgöra grunden för en fungerande demokrati. Den centrala frågan i sammanhanget har visat sig vara huruvida den kunskap som inledningsvis produceras i dialogen görs meningsfull.

Vidare belyses hur tjänstepersoner även under dialogens gång kan ha en maktposition att välja var eller till vem dialogen skall fokuseras, något som framstår som en av förklaringarna till varför medskapande dialoger kan förlora sin kontinuitet. Ett sätt att söka etablera kunskapen har visat sig vara att tjänstepersoner efter en lyssna- och konfrontationsfas formerar ett beslutsunderlag utifrån dialogresultatet. Tjänstepersoners inflytandetrymme karaktäriseras av att kanalisera beslutsunderlaget till politiken. Vid det tillfälle då politiken reagerar på beslutsunderlaget, blir politiken rimligen också en del av medskapandeprocessen och knyts närmre medborgarna. Beslutsunderlaget kan således betraktas som en viktig komponent för medskapande, eftersom det visar på medskapande i sin framtagning med möjlighet till medskapande också i sin användning och realisering. Så länge medborgares berättelser och utvecklingsförslag – kunskap – främst dokumenteras utan att fyllas med faktisk mening och praxis, riskerar den tysta kunskapen att förbli just tyst. Ett reellt inflytandetrymme för medborgare torde föregås av en reflektion- och skapafas där de positioneras som co-designers och co-implementers, inte minst för att minimera den lärande samtalstypens tendens till att befästa och förstärka de mäktigas tolkningsföreträde.

Den inkludering som medskapande dialogarbetsätt ger upphov till riskerar sålunda att ta formen av en exkludering, vilket framstår som särskilt tydligt ifråga om hur och med vilken budget lokalsamhället skall utvecklas. Det saknas ännu verktyg och strategier för att i kommunal verksamhet hantera en interaktiv samhällsstyrning på ett sätt som svarar mot både rådande politiska system och de nya eller förstärkta krav som följer med nätverkssamhällets framväxt. Bemäktigandet av medborgare, som yttrar sig i mod och styrka att engagera sig i lokalt utvecklingsarbete, leder med andra ord till en delaktighet vars slutresultat ännu är för tidigt att konkludera. Vad som däremot kan skönjas är att medskapande dialogarbetsätt osannolikt skulle betyda en mindre delaktighet och egenmakt i mellanvalsperioder. Studien belyser härvidlag hur medskapande dialoger initialt koncentreras till en mindre grupp medborgare i en process som successivt inkluderar fler, och även andra samhällsaktörer såsom lokalt näringsliv. Fenomenet kan förklaras som ett växande engagemang, något som också torde underbygga en politisk jämlikhet. Medskapande dialogarbetsätt fungerar därigenom som en motkraft till den politiska passivitet som den representativa demokratin brottas med.

Inte minst framstår konfrontationsfasen som central för bemäktigandet av medborgare och av betydelse för principen om ansvarsutkrävande. Genom att diskriminering, utanförskap och missnöje ventileras, tydliggörs vad som är möjliggörande och vad som är otillräckligt i medskapandeprocessen. Härav växer en insikt i hur beslutsprocesser går till och kapacitet att utkräva ansvar. Då resan mot en implementering upplevs gå för långsamt, visar medborgare en benägenhet att ägna stor kraft åt att konfrontera förvaltningen gällande vem som ansvarar för vad i kommunen. Ansvarsutkrävande aktualiseras alltså redan under dialogens gång, om än i ett slags informell form eftersom ansvarsutkrävande i sin formella form givetvis aktualiseras först då en implementering föreligger. Vid ett gemensamt genomförande förklarar tjänstepersoner, innan dialogen initieras, relationen som ett partnerskap där ansvarsutkrävandet är en angelägenhet inom den hierarkiska ordningen. Under dialogens gång växer emellertid ett engagemang hos både medborgare och tjänstepersoner vilka uttrycker sig vara beredda att ta ett delat ansvar och stå till svars för eventuella misslyckanden vid en gemensam implementering. Medskapande dialogprocesser kan därmed beskrivas innebära en diskursiv formation gällande hur politik formas och implementeras, vilket på sikt även kan komma att påverka ansvarsutkrävandets nutida bemärkelse.

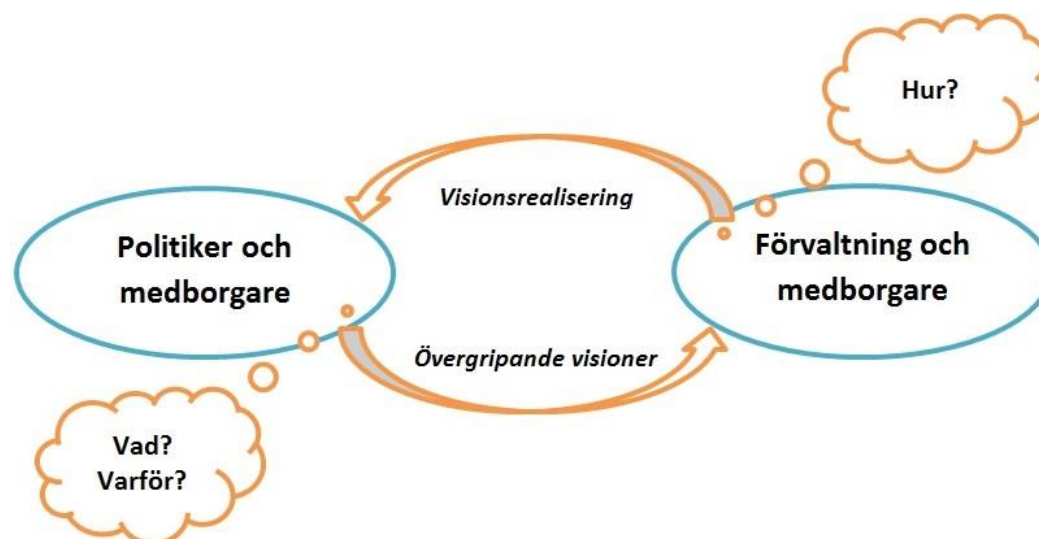
EN DYNAMISK OCH POLITISK STYRNINGSPROCESS

Organisationsstrukturer växer fram i institutionaliserade kontexter, skapade genom mänsklig interaktion, vilka präglas av sociala konstruktioner och förutbestämda föreställningar som organisationer måste anpassa sig till. Servicedemokratin har sedan länge upplevts som en självklar värld, präglad av ett top-down-perspektiv. Att institutionaliserade roller innebär ett visst handlingsmönster som kan vara svårt att bryta blir tydligt när medborgarens roll börjar diskuteras och förändras. I en servicedemokrati är det rimligen i första hand politikernas och tjänstepersoners handlingar som konventionellt sett sammanstrålas för att uppnå hållbar stadsutveckling. När idén om ett underifrån-perspektiv mottas och packas upp på den kommunala nivån verkar det då finnas svårigheter i att betrakta, eller kanske snarare behandla, medborgare som nödvändiga kunskapsbärare och samhällsbyggare.

Samtidigt är varken institutioner eller handlingsnät beständiga. Organisationer påverkas av ett yttre institutionellt tryck, men de är också aktiva aktörer som själva söker påverka sin omgivning. Vad studien låter påskina är att medskapande dialogarbetsätt kan bidra till en policybildning. På liknande sätt som policyprocesser kan karaktäriseras av handlingar som formar politiska mål, innebär det medskapande dialogarbetsättet en process för att forma politik då arbetsättet uppackas, tolkas, omtolkas och på olika sätt anpassas till den lokala kontexten. Medskapande dialogarbetsätt kan rimligen påtalas ge energi till en diskursiv formation av en dialogprocess ur vilken politiska mål, beslut och åtgärder formas. Härvidlag kan det engagemang som medskapandeprocesser göder beskrivas som en nyckel där bemäktigandet öppnar för att såväl formera lokala visioner, en dialog som successivt inkluderar allt fler, och medborgare som känner sig styrka i att vid en implementering ta ett delat ansvar för resultatet. Vid kontinuitet är det rimligt att anta framväxten av en dialogkultur som möjliggör en interaktiv styrningsprocess präglad av medskapande. Ett jämlikt deltagande under hela beslutsprocessen från problemformulering, analys av möjlighetsstrukturer till identifiering och genomförande av åtgärder, möter flertalet utmaningar. Studien påvisar vikten av att finna sätt att hantera den medskapande dialogens resultat i förvaltningens verksamhet och hierarkiska linjeorganisation. Inte minst är det en

viktig fråga för att möjliggöra en långsiktig hållbarhet snarare än kortsiktiga och riktade insatser, vilket alltså förordar en uthållighet och kontinuitet i dialogen. Målkonflikter som uppstår behöver bearbetas i en sådan utsträckning att en gemensam sakfråga utkristalliseras och analyseras djupgående för att gemensamt formera åtgärder, mål eller delmål. Såsom studien vittnar om kan målkonflikter också i grund och botten vara tveksamma målkonflikter som har uppstått då otillräcklig bearbetning innebär att parterna saknar samma informationstillgång. Förmågan till en uthållig dialog gäller likväl medborgare, vilka behöver räkna med att investera mycket tid och kraft. Vad som framkommer är att medborgare också har en tendens att vara snabbare än förvaltningen i att agera. Ett tidigt medvetandegörande av varandras förutsättningar är därför viktigt för att undvika besvikelser och frustration då vägen till ett genomförande känns omotiverat lång.

Figur 6. En interaktiv styrningsprocess utifrån två medskapande dialogprocesser

Nätverkssamarbetet innebär vidare en utmaning som består i att kombinera dialogresultatet med rådande politiska representativa system. Fokus i föreliggande studie har tillägnats den politiska nivå där *hur*-frågor behandlas, det vill säga relationen mellan förvaltning och medborgare i servicedemokratin. Ifråga om *vad* och *varför* något skall göras torde relationen mellan politiker och medborgare ha kapacitet att bli ytterligare synliggjord och handlingskraftig. För att reducera de utmaningar som studien pekar på, har en tanke väckts under studiens gång gällande huruvida en social investeringspolitik skulle kunna ge kraft åt en medskapande styrningsprocess mellan såväl politiker som tjänstepersoner och medborgare. Införandet av en social investeringspolitik med en tillhörande medborgarbudget, som är på tal i flera kommuner, kan rimligen utvidga förutsättningarna för ett slags medskapande mellanvalsdemokrati. Studien visar entydigt hur medskapande dialogarbetsätt ökar såväl människors bemäktigande som samhällstillit, medan bristande kontinuitet har påvisats ge negativa effekter för förtroende och samhörighet med politik och förvaltning. En social investeringspolitik skulle i

sammanhanget innebära att medskapande dialogarbetssätt betraktas som en långsiktig investering för social tillit. På så vis möjliggörs också ett tillvaratagande och befästande av den gemensamma kunskapsproduktionen. Tankegången kring en social investeringspolitik och medborgarbudget illustreras i figur 6.

Den representativa demokratins åtagande kan i ett första steg beskrivas som att fatta beslut om att en social investeringspolitik skall införas. Viktiga frågor är, såsom figur 6 illustrerar, *vad* som skall göras och *varför* det skall göras. Politikens roll blir härvidlag central för att i medskapande dialog tillsammans med medborgare lyssna, konfrontera, reflektera och fatta gemensamma beslut kring om, vad som är poängen med och varför en medborgarbudget skall införas. Skapafasen innebär att en övergripande ram, ett slags paketering baserad på politikens visioner om hållbar stadsutveckling, där visionen och storleken på medborgarbudgeten konkluderas gemensamt. Politiken sätter således den övergripande inriktningen för vad det skall medskapas om och utgör i ett nästa steg en klangbotten, ett objekt, för tjänstepersoner i förvaltningen att packa upp och anpassa i den lokala kontexten. Då visionen kring att ha en medborgarbudget är politiskt fastställd inleds den medskapande dialog som föreliggande studie har fokuserat – dialog mellan tjänstepersoner och medborgare – genomsyrd av att lyssna, konfrontera och reflektera kring *hur* medborgarbudgeten skall användas. Tjänstepersoners åtagande blir härvidlag att i medskapande dialog med medborgare realisera politikens visioner, en process som rimligen rymmer medbeslutande inte minst ifråga om handlingsplaner. Det handlar också om att lyfta och kanalisera dialogresultatet in till politikens vardag, något som studien klarlägger då medskapande dialogarbetssätt utmynnar i att tjänstepersoner, utifrån dialogresultatet, formerar ett beslutsunderlag och kontaktar kommunpolitiker gällande medborgares idéer och utvecklingsförslag.

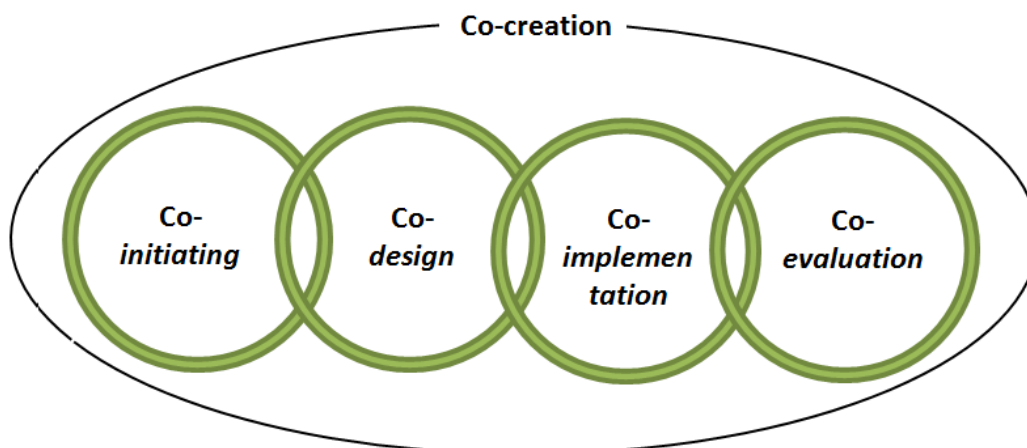
Studien belyser i sammanhanget vikten av och svårigheten i att klargöra vem som ansvarar för vad, vilket torde underlättas och tydliggöras då en medborgarbudget föreligger. En medborgarbudget kan förstås som ett medel som realiserar medskapande dialogarbetssätt. Genom att gemensamt besluta hur den frammedskapade medborgarbudgeten skall brukas följer rimligen också ett gemensamt ansvar för resultatet. Framtagningen av budgeten kan också i sig komma att fungera som en lärandeprocess om demokratins funktioner och byråkratiska struktur, något som kan skönjas i studien då medborgare bemäktigas med ökad kunskap om beslutsprocesser i och med tjänstepersoners stöd. En medborgarbudget kan också tänkas aktualisera ett komplement till den medskapande dialogens fyra faser, utgjord av en femte fas i termer av ”Återkoppla”. I en sådan fas kontrolleras lämpligen hur budgeten har använts och genom en gemensam utvärdering synliggörs erfarenheter och vilka resultat implementeringen har givit upphov till. Avslutningsvis sker en återkoppling och informering till berörda aktörer. En vetskap kring var ansvaret ligger gör det således möjligt att utkräva ansvar ur ett partnerskap, sprunget ur en interaktiv och medskapande samhällsstyrning.

AVSLUTANDE REFLEKTION

Medskapandeprocesser är mångfacetterade och komplexa. Kanske är det också just därför som begreppet ”medskapande” är vagt konceptualiserat inom forskningsfältet i dagsläget. Studiens teoretiska utgångspunkt var att medskapande, ”co-creation”, bör anknytas till begreppen *co-design* eller medborgaren som en *initiator*, medan ”co-production” bör förstås i relation till *co-implementation* (Voorberg et al. 2013). Utifrån föreliggande studies erfarenheter givs anledning att betänka en syntes mellan de olika ingångar som följer med

co-creation och co-production. Såsom studien illustrerar växlar aktörernas roller beroende på vilken av den medskapande dialogens fyra faser som tillfälligt behandlas. I praktiken rör sig dialogdeltagarna fram och tillbaka i de olika faserna, snarare än i en kronologisk ordning. En medskapande dialogprocess kan börja på en co-implementation-nivå som skapar ett utrymme för co-design, som kan övergå i en initiator-nivå som i sin tur kan aktualisera en co-design- och co-implementation-nivå. Det förefaller angeläget att betrakta co-creation som en process där aktörernas roller är rörliga, snarare än att rollerna per definition förbinds till co-creation respektive co-production. Studien påvisar sedermera begränsningarna och svårigheten i att övergå från en lärande dialog till en medskapande dialog då initiativ tas eller mottas utifrån en dialogparts tolkningsföreträde. Möjligheten till ett faktiskt medskapande, där initiativ ovanifrån sammankrokas med initiativ underifrån, gör det angeläget att tala i termer av *co-initiator* snarare än medborgaren som en initiator, som då syftar på endast en dialogpart. Begreppet co-creation kan utifrån studien föreslås (se figur 7) som en kombination av *co-initiating*, *co-design*, *co-implementation* och även *co-evaluation* mot bakgrund av behovet av en återkopplafas.

Figur 7. Underlag för en definition av co-creation

Det handlar om att överskrida den begränsning hos co-production som endast en co-implementation och ett ovanifrånperspektiv innebär, och samtidigt inte låta co-creation övervägas av ett underifrånperspektiv där medborgaren är en initiator. Vad studien låter konkludera, är att co-initiator bör ses i relation till varför-frågan i en lyssna- och konfrontationsfas, co-design i relation till ett åtgärdsförslag i en reflektionsfas och co-implementation/co-evaluation ifråga om genomförande i en skapa- och återkopplafas.

FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING

Interaktiva styrningsprocesser som utgår från ett medskapande dialogarbetsätt mellan tjänstepersoner och medborgare har påvisats som ett sätt att forma politik. Det finns också anledning att förstå det medskapande dialogarbetsättet som en kraft för en medskapande styrningsprocess mellan såväl politiker som tjänstepersoner och medborgare. Förliggande studie har fokuserat medskapandeprocesser på den politiska nivå där hur-frågor behandlas, vilket innebär relationen mellan medborgare och tjänstepersoner. Studien har också pekat på hur en medborgarbudget skulle kunna aktualisera vad- och varför-frågor i en

medskapandeprocess mellan medborgare och politiker. Ett forskningsbehov av att studera en konkret användning av en medborgarbudget kan härmed uppmärksammas. Exempelvis har *Sveriges Kommuner och Landsting* ett nationellt nätverk av kommuner och aktörer vilka prövar och utvecklar metoder för medborgarbudget. Hur en medskapandeprocess kan förklaras då en medborgarbudget föreligger är angeläget. Vad kännetecknar en sådan dialog? Vilka roller och aktörer skapas? Finns det möjlighet att knyta samman politiken och medborgare i en medskapande styrningsprocess då en medborgarbudget föreligger som verktyg? En studie av medborgarbudgetens användning kan ge ytterligare underlag för att förstå de utmaningar som co-initiating, co-design, co-implementation liksom även co-evaluation står inför. Ett sådant kunskapsunderlag är också rimligen behjälpligt för att finna de strategier som behövs för att hantera dialogresultat sprungna ur interaktiva styrningsprocesser.

REFERENSER

- Abrahamsson, H. (2012) Städer som nav för en globalt hållbar samhällsutveckling eller slagfält för globala konflikter. *Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö*, Malmö.
- Abrahamsson, H. (2013) Makt och dialog i rättvisa och socialt hållbara svenska städer. *KAIROS, Mistra Urban Futures Gothenburg*, Göteborg.
- Abrahamsson, H. (2015a) Dialog och medskapande i vår tids stora omdaning. *Utbildning och lärande nr 1/2015*, Skövde Högskola, Skövde.
- Abrahamsson, H. (2015b) Vår tids samhällsomdaning, Politiskt ledarskap, dialog och medskapande. *KAIROS, Mistra Urban Futures Gothenburg*, Göteborg.
- Akkerman, T., Maarten, H. & Grin, J. (2004) The Interactive State: Democratisation from Above?. *Political Studies*, Vol (52):82-95.
- and Ceremony. *American Journal of Sociology*, 83:340-63.
- Arnstein, S.R. (1969) A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners* 35(4):216-24.
- Atkinson, P. & Coffey, A. (2002) Analyzing Documentary Realities. I Silverman, D. (1997) *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*: 45-63. Sage, London.
- Barnes, M., Sullivan, H. & Matka, E. (2007) Building Collaborative Capacity for Collaborative Control: Health Action Zones in England. I Gössling, T. & Oerlemans, L. & Jansen, R. (2007) *Inside Networks: A Process View on Multi-organisational Partnerships, Alliances and Networks*: 67-91. Edward Elgar Publishing Ltd, Cheltenham.
- Bartholdsson, K. (2009) *Hållbarhetens mänskliga byggstenar. – om betydelsen av engagerade tjänstemän i det lokala miljömålsarbetet*. Förvaltningshögskolan, Göteborgs Universitet, Göteborg.
- Bartholdsson, K. & Bennulf, M. (1999) Agenda 21 – nyckeln till lokalt miljöengagemang? I *Region i omvandling*, I Nilsson, L. (red.) SOM-institutet, Göteborgs universitet, Rapport nr 23:187-205.
- Bason, C. (2010) *Leading Public Sector Innovation. Co-creating for a Better Society*. Policy Press, Bristol.
- Baszanger, I. & Dodier, N. (1997) Ehtnography: Relating the Part to the Whole. I Silverman, D. (1997) *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*: 8-24. Sage, London.
- Bengtsson, Å. (2008) *Politiskt deltagande*. Studentlitteratur, Lund.
- Berger, P. & Luckmann, T. (1999) *Kunskapssociologi: Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Wahlström & Widstrand, Stockholm.
- Bergström, O. & Dobers, P. (2000) Organizing sustainable development: From diffusion to translation. *Sustainable Development* 8:167-79.
- Brown, V., Harris, J. & Russell, J. (2010) *Tackling wicked problems – through the transdisciplinary imagination*. Earthscan, London.
- Carlile, P.R. (2002) A pragmatic view of knowledge and boundaries: Boundary objects in new product development. *Organization Science*, 13(4):442-55.
- Castell, P. (2013) Stegen och trappan – olika syn på deltagande. I Stenberg, J. (red.), *Framtiden är redan här*: 36-42. Chalmers tekniska högskola, Göteborg.

- Corvellec, H. & Czarniawska, B. (2014) Action nets for waste prevention. *GRI-rapport 2014:1 Managing Big Cities*, Gothenburg Research Institute, Göteborg.
- Czarniawska, B. (2004) On time, space and action nets. *Organization*, 11(6):773–91.
- Czarniawska, B. (2009) Emerging Institutions: Pyramids or Anthills?. *Organization Studies April 2009*. Vol 30(4):423-441.
- Czarniawska, B. (2010) Translating impossible? Accounting for a city project. *Accounting, auditing & accountability journal*. 23(3):420-37.
- Czarniawska, B. (2014) *Ute på fältet, inne vid skrivbordet*. Studentlitteratur, Lund.
- Czarniawska, B. & Joerges, B. (1996) Travel of ideas. I Czarniawska, B. & Sevón, G. (red.), *Translating Organizational Change*. de Gruyter, Berlin.
- Czarniawska, B. & Lindberg, K. (2006) Knotting the action net, or organizing between organizations. *Scandinavian Journal of Management*. 22:292-306.
- Czarniawska, B. & Sevón, G. (2005) Translation is a vehicle, imitation its motor, and fashion sits at the wheel. I Czarniawska, B. & Sevón, G. (red.), *Global Ideas. How ideas, objects and practices travel into the global economy: 7-12*. Liber & Copenhagen Business School Press, Malmö.
- Dalton, R. (2000) The Decline of Party Identification. I Dalton & Wattenberg (red.), *Parties without Partisans*. Oxford University Press, Oxford.
- Demokratiutredningen (2000) En uthållig demokrati – politik för folkstyret på 2000-talet, Statens Offentliga Utredningar (SOU 2000:1), Stockholm.
- Dialog kring kultur och värderingar. Hämtad 2015-02-27 från, <http://skl.se/download/18.99cec5e1477430727cef2f6/1408956910845/skl-dialog-folder-medborgare-2012.pdf>. SKL.se *Sveriges Kommuner och Landsting*
- Elander, I. & Ugglå, Y. (red.) (2009) *Global uppvärmning och lokal politik*. Santérus Academic Press, Stockholm.
- Eriksson-Zetterquist, U. (2009) *Institutionell teori*. Liber, Malmö.
- Erlingsdóttir, G. (1999) *Förförande idéer – kvalitetssäkring i hälso- och sjukvården*. (Doktorsavhandling). Ekonomihögskolan, Lunds Universitet, Lund.
- Erlingsdóttir, G. & Lindberg, K. (2005) Att studera översättningar. Två idéers resa i den svenska hälso- och sjukvården. *Nordiske organisasjonsstudier* 7(3-4):27-52.
- Esaiasson P. & Westholm A. (red.) (2006) *Deltagandets mekanismer – Det politiska engagemangets orsaker och konsekvenser*. Liber, Malmö.
- Esping-Andersen, G. (1990) *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Polity Press, Cambridge.
- Forsberg, B. (2007) Hållbarhetens lokala horisont. Forskning om kommunernas arbete med miljö och hållbar utveckling. *Rapport 5674*. Naturvårdsverket.
- Fung, A. & Wright E.O. (2003) *Deepening Democracy*. Verso, London.
- Giddens, A. (2000) *The Third Way and its Critics*. Polity Press, Cambridge.
- Gilljam, M. & Jodal, O. (2002) Medborgarnas demokratiuppfattningar. I Holmberg, S. & Weibull, L. (red) *Det våras för politiken - trettio två artiklar om politik, medier och samhälle*. Göteborgs Universitet, SOM-institutet, Göteborg.
- Gilljam, M., Karlsson, D. & Sundell, A. (2010) *Politik på hemmaplan. Tiotusen fullmäktigeledamöter tycker om politik och demokrati*. Kommentus, Stockholm.
- Hartman, J. (2004) *Vetenskapligt tänkande. Från kunskapsteori till metodteori*. Studentlitteratur, Lund.
- Hedlund, G. & Montin, S. (red.) (2009) *Governance på svenska*. Santérus Academic Press, Stockholm.

- Hedström, P. & Swedberg, R. (1998) Social mechanisms: an introductory essay. I Hedström, P. & Swedberg, R. (red.) *Social Mechanism. An Analytical Approach to Social Theory*:1-17. Cambridge University Press, Cambridge.
- Hellberg A-S., Karlsson, M., Larsson., Lundberg E. & Persson, M. (red.) (2011) *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling – Tolv kapitel om demokrati, styrning och effektivitet*. FOVU:s rapportserie, Nr 1, Örebro Universitet, Örebro.
- Hettne, B. (2009) *Thinking about development*. Zed Books, London.
- Hirst, P. (2000) Democracy and Governance. I Pierre, J. (red.), *Debating Governance Authority, Steering and Democracy*. Oxford University Press, Oxford.
- Jacobsson, B. & Sundström, G. (2006) *Från hemvävd till invävd*. Liber, Malmö.
- Jagers, S. (2005) Hållbar utveckling som politik. I Jagers, S. C. (red.), *Hållbar utveckling som politik*:5-26. Liber, Malmö.
- Jarl, M. (2004) *En skola i demokrati? – Föräldrar, kommunen och dialogen*. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs Universitet, Göteborg.
- Johansson, S. (2007) *Dom under trettio, vem bryr sig och varför? Ungdomars värderingar och politiska deltagande*. Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS), Göteborgs Universitet, Göteborg.
- KAIROS Projektdokument (2013) Kunskap om och Arbetssätt i Rättvisa och Socialt hållbara Städer. *Mistra Urban Futures Gothenburg*, Göteborg.
- Karlsson, D. & Gilljam, M. (2015) Den lokala demokratins utmaningar. *Rapport till 2014 års Demokratiutredning*. (Publicerad online i väntan på tryck).
- Kennedy, P. (2010) *Local lives and global transformations – towards world society*. Macmillan, Basingstoke.
- Kickert, W JM. (2003) Beyond public management. *Public Management Review* 5(3):377-99.
- Klijn, E-H., Joop, F. & Koppenjan, M. (2002) Rediscovering the Citizen: New Roles for Politicians in Interactive Policy Making. I McLaverty, P. (red.), *Public Participation and Innovations in Community Governance*: 141-64. Ashgate, Aldershot.
- Kommittédirektiv Demokratiutredningen 2014:111, Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet. Justitiedepartementet.
- Kumlin, S. (2003) Finns det någon ansvarig?. I Gilljam, M. & Hermansson, J. *Demokratins mekanismer*: 83-106. Liber, Malmö.
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.
- Latour, B. (1986) The powers of association. I Law, J. (red.), *Power, Action and Belief*: 264-80. Routledge and Kegan Paul, London.
- Lidskog, R. (2006) *Staden, våldet och tryggheten – om social ordning i ett mångkulturellt samhälle*. Daidalos, Göteborg.
- Lind, R. (2014) *Vidga vetandet: En introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur, Lund.
- Lindberg, K. (2003) Organisering mellan organisationer. Vårdkedja som handlingskedja. *GRI-rapport 2003:5* Handelshögskolan, Göteborgs Universitet, Göteborg.
- Lindberg, K. & Walter, L. (2013) Objects-in-Use and Organizing in Action Nets: A Case of an Infusion Pump. *Journal of Management Inquiry*. 22(2):212-27.
- Listerborn, C. (2013) Suburban women and the ‘glocalisation’ of the everyday lives: gender and glocalities in underprivileged areas in Sweden. *Gender, Place and Culture*, Vol. 20 (3):290-312.

- Lowndes, V. & Sullivan, H. (2004) Like a Horse and Carriage or a Fish on a Bicycle: How Well do Local Partnerships and Public Participation go Together?. *Local Government Studies*, Vol. 30, No 1:51-73.
- Merriam, S. (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Studentlitteratur, Lund.
- Meyer, J. & Rowan, B. (1977) Institutionalized Organizations: Formal Structures as Myth
- Miller, G. (2002) Building Bridges: The Possibility of Analytic Dialogue Between Ethnography, Conversation Analysis and Foucault. I Silverman, D. (1997) *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*: 24-45. Sage, London.
- Montin, S. (2006) Från servicedemokrati mot ett medskaparsamhälle?. I Jonsson, L. (red.), *Kommunledning och samhällsutveckling*: 147-68. Studentlitteratur, Lund.
- Montin, S. (2007) Kommunerna och klimatpolitiken – ett exempel på tredje generationens politikområden. *Statsvetenskaplig tidskrift* 109(4)37-59.
- Montin, S. & Granberg, M. (2013) *Moderna kommuner*. Fjärde upplagan. Liber, Malmö.
- Mouffe, C. (2008) *Om det politiska*. Tankekraft Förlag, Hägersten.
- Newman, J. (2001) *Modernising Governance: New Labour, Policy and Society*. Sage, London.
- Norén, L. (1990) Fallstudiens trovärdighet. *FE-rapport 1990-305*, Företagsekonomiska Institutionen, Handelshögskolan, Göteborgs Universitet, Göteborg.
- Olsson, G. (2002) Relationen mellan forskning och praktik. I Svensson, L. Brulin, G. Ellström, P-E. & Widegren, Ö. (red.) (2002) *Interaktiv forskning – för utveckling av teori och praktik. Arbetsliv i omvandling*: 71-89. Lunds Universitet, Lund.
- Olsson, J. (red.) (2005) *Hållbar utveckling underifrån; lokala politiska processer och etiska vägval*. Nya Doxa, Nora.
- Pierre, J. (2011) *The Politics of Urban Governance*. Palgrave, Basingstoke.
- Pierre, J. & Peters, B.G. (2000) *Governance Politics and the State*. Macmillan, Basingstoke.
- Pierre, J. & Peters, B.G. (2005) *Governing Complex Societies: Trajectories and Scenarios*. Palgrave, Basingstoke.
- Pierre, J. & Peters, B.G. (2006) Multi-level governance and democracy: A Faustian Bargain?. I Bache, I. & Flinders, M. (2006) *Multi-level governance*: 75-89. Oxford, New York.
- Polk, M. (2015) *Co-Producing Knowledge for Sustainable Cities. Joining forces for change*. Routledge Research in Sustainable Urbanism, Routledge.
- Proposition 2001/02:80 Demokrati för det nya seklet. Regeringens proposition, Stockholm.
- Ridder, H-G., Hoon, C. & Blaich McCandless, A. (2014) Entering a Dialogue: Positioning Case Study Findings towards Theory. *British Journal of Management*, Vol (25):373-87.
- Righard, E. (2008) *The welfare mobility dilemma – Transnational strategies and national structuring at crossroads*. Lund dissertations in Social Work, Lund.
- Silverman, D. (2006) *Interpreting Qualitative Data*. Tredje upplagan. Sage, London.
- SOU M 2011:01/2012/66 Femton hinder för hållbar stadsutveckling. *Delegationen för hållbara städer*. Stockholm.
- Star, S.L. & Griesemer, J.R. (1989) Institutional ecology, “translations” and boundary objects: Amateurs and professionals in Berkeley’s museum of vertebrae zoology. *Social Studies of Science* 19:387-420.
- Stenberg, J. (2013) Medborgarens roll i planering – globalt och lokalt perspektiv. I Stenberg, J. (red.), *Framtiden är redan här*: 22-7. Chalmers tekniska högskola, Göteborg.

- Stigendal, M. (2013) Om kunskap: men en annan typ av kunskap. *Glokala Folkbildningsföreningen*: 5-9. Malmö.
- Stigendal, M. & Östergren, P-O. (red.) (2013) Malmöns väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa. *Kommission för ett socialt hållbart Malmö*, Malmö.
- Strannegård, L. & Eriksson-Zetterquist, U. (2011) *Organisering*. Liber, Malmö.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1990) *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Sage, London.
- Sullivan, H. & Skelcher C. (2002) *Working Across Boundaries. Collaboration in Public Services*. Palgrave, Basingstoke.
- Tahvilzadeh, N. (2013) Medborgardialoger – dess kritiker och förkämpar. I Stenberg, J. (red.), *Framtiden är redan här*: 18-22. Chalmers tekniska högskola, Göteborg.
- Torfin, J., Peters, G. & Sorensen, E. (2012) *Interactive Governance. Advancing the Paradigm*. Oxford University Press, Oxford.
- Trost, J. (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Upplaga 4:2 Studentlitteratur, Lund.
- Voorberg, W., Bekkers, V. & Tummers, L. (2013) Co-creation and Co-production in Social Innovation: A Systematic Review and Future Research Agenda. *Department of Public Administration*, Rotterdam.
- Yin, R. (2009) *Case Study Research: Design and Methods*. Fjärde upplagan. Sage, Thousand Oaks.
- Zapata Campos, M. & Zapata, P. (2012) Translating development aid into city management: The barrio Acahualinca integrated development programme in Managua, Nicaragua. *Public Administration and Development*.
- Zapata Campos, M. & Zapata, P. (2013) Switching Managua on! Connecting informal settlements to the formal city through household waste collection. *Environment and Urbanization*, Vol 25(1):1–18.
- Zapata Campos, M. & Zapata, P. (2015) Unexpected translations in urban policy mobility. *Habitat International*, 46:271-76.

BILAGA

Nyckelord som stödanteckningar under intervjusituationer

Deltagande

Roll

Aktör

Handling

Motstånd

Inflytandetrymme / Manöverutrymme

Ansvar

Representativitet

Relation

Motiv

Förväntningar

Förutsättningar

Initiativtagande

Intressen

Behov

Perspektivsynliggörande

Analyserande / Problematiserande

Handlingsplan

Oliktänkande

Konsensus

Maktstrukturer

Samtalstyper

Vaghet

Tydlighet / Konkretisering

Normer

Värderingar